

Heemkundige Kring

«Oud-Wachtebeke»

WACHTEBEEKSE SOLDATEN
VOOR
NAPOLEON

Wachtebeke door de fotolens

“ER WAS EENS .....”

Meer dan één sprookje begint met de aanhef: “Er was eens...”. In onze kindertijd klonken die woorden ons zoet in de oren. Ze riepen vertelsels op, ontsproten uit de fantasie van vroegere generaties, en door overlevering aangepast aan de tijd waarin men het sprookje navertelde.

Wat in dit gedeelte van het Jaarboek 1994 wordt opgeroepen kan voor het grootste deel ook beginnen met: “Er was eens...”. En toch is het geen gefantaseerde sprookjeswereld, maar een werkelijke wereld uit voorbije jaren. Dat kunt U op de foto's bemerken. Ook in onze gemeente heeft de werkelijkheid zich aangepast aan de tijd. Of deze aanpassing als positief moet beoordeeld worden, als een verrijking voor onze wereld, of als negatief, als verlies, verarming, dat laten wij hier in het midden. Elke persoon heeft daarover zijn eigen mening.

Was de verandering het spijtig gevolg van de industriële revolutie? Of gebeurden de veranderingen ten bate van het openbaar nut? Ook hierover willen wij ons niet uitspreken. Wat wij zeker weten is, dat de meeste plaatsen die wij hier op foto tonen, er nu heel anders uitzien. Al die veranderingen door een donkere bril bekijken (en ze veroordelen) kan onredelijk en onrechtvaardig zijn. Bepaalde gebeurtenissen, zelfs rampen hebben ons een andere kijk gegeven op gebouwen en plaatsen.

Tot blijvende herinneringen aan het verleden of het heden, heeft de fotograaf, de Heer Gustaaf De Buck, “Meester” De Buck, vierentwintig foto's uit zijn archief ter beschikking gesteld voor de illustratie van dit Jaarboek 1994. Ze tonen geen weerzinwekkende taferelen. Ze willen de kijkers of lezers niet met verstomming slaan. Het is onze bedoeling dat er langs die foto's iets in de geest blijft hangen van de inwoners van Wachtebeke die met het verleden, het heden en de toekomst van ons dorp zijn begaan.

Omdat de foto's de hoofdzaak zijn van deze bijdrage, hebben wij de onderteksten zo bondig mogelijk gehouden. Om alle foto's en de beroepsernst van de fotograaf tot hun recht te laten komen, worden deze foto's op kwalitatief waardevoller papier afgedrukt.

Deze kleine “reportage-met- to's” kan men in drie groepen indelen:

- 1. het verleden dat verdween: “Er was eens...”*
- 2. het verleden dat werd gerestaureerd, hersteld,*
- 3. het verleden en het heden poëtisch bekeken.*

*Wij wensen u veel kijkgenot.
Paul Hesters*

1. Het "kasteelken", geboortehuis van Jules Persyn. Nadien woonhuis van de familie Van De Calseyde. Later nog: Kinderwelzijn en eventuele plaats voor nieuw gemeentehuis. Nu: afgebroken en parking geworden.

2. Afbraak van het stationsgebouw. Het gaf de naam aan de huidige Stationsstraat. Na meer dan 100 jaar trouwe dienst, werd het gebouw in 1983 met de grond gelijk gemaakt.

3. De "cheynshuisjes" in de Kerkstraat. Daar woonde laatst de kroostrijke familie Van Damme. De huisjes zijn verdwenen om plaats te maken voor de inrij naar de parochiale feestzaal.

4. De "Veldmolen" op het Sint-Pietersveld (nu Axelsvaardeken). Deze "molen van Hesters" was de laatste windmolen van onze gemeente. Hij werd afgebroken op 11 november 1953.

5 + 6. De gebouwen van de coöperatieve melkerij "St.-Catharina", voor en tijdens de afbraak. Thans de parking van het warenhuis "Profi".

7. Woningen op de Langelede. Ze moesten plaats ruimen voor de aanleg van de expressweg Antwerpen-Kust.

8 + 9. "Onze Kring", destijds beter gekend als "de zaal van Brackes", in de Kerkstraat. In mei 1979 werd de toneelzaal door een brand verwoest.

10. De stallingen op de boerderij van de familie Buysse in Sint-Elooi polder. Deze stallingen werden grotendeels afgebroken en door meer polyvalente gebouwen vervangen.

11. De hoek Dorp - Meersstraat. In het hoekhuis woonde Camiel Saman: bakkerij en winkel. Hier werd het staplied "De Moervaart" gecomponeerd.

12. Beeld van de H. Catharina boven het altaar van de doopvont-kapel in de linkerzijbeuk.

13. Binnenzicht van de Sint-Catharinakerk na de restauratie in 1993.

14. Herstellingen aan het dak en de toren van de Sint-Catharinakerk in 1978.

15. Klein monumentje op het Jules Persynplein voor de gebroeders Naudts, gestorven in Duitsland op het einde van W.O. II (1944-45). De gedenkplaat prijkte eerst op een kapelletje op de weg van Wachtebeke naar Zelzate.

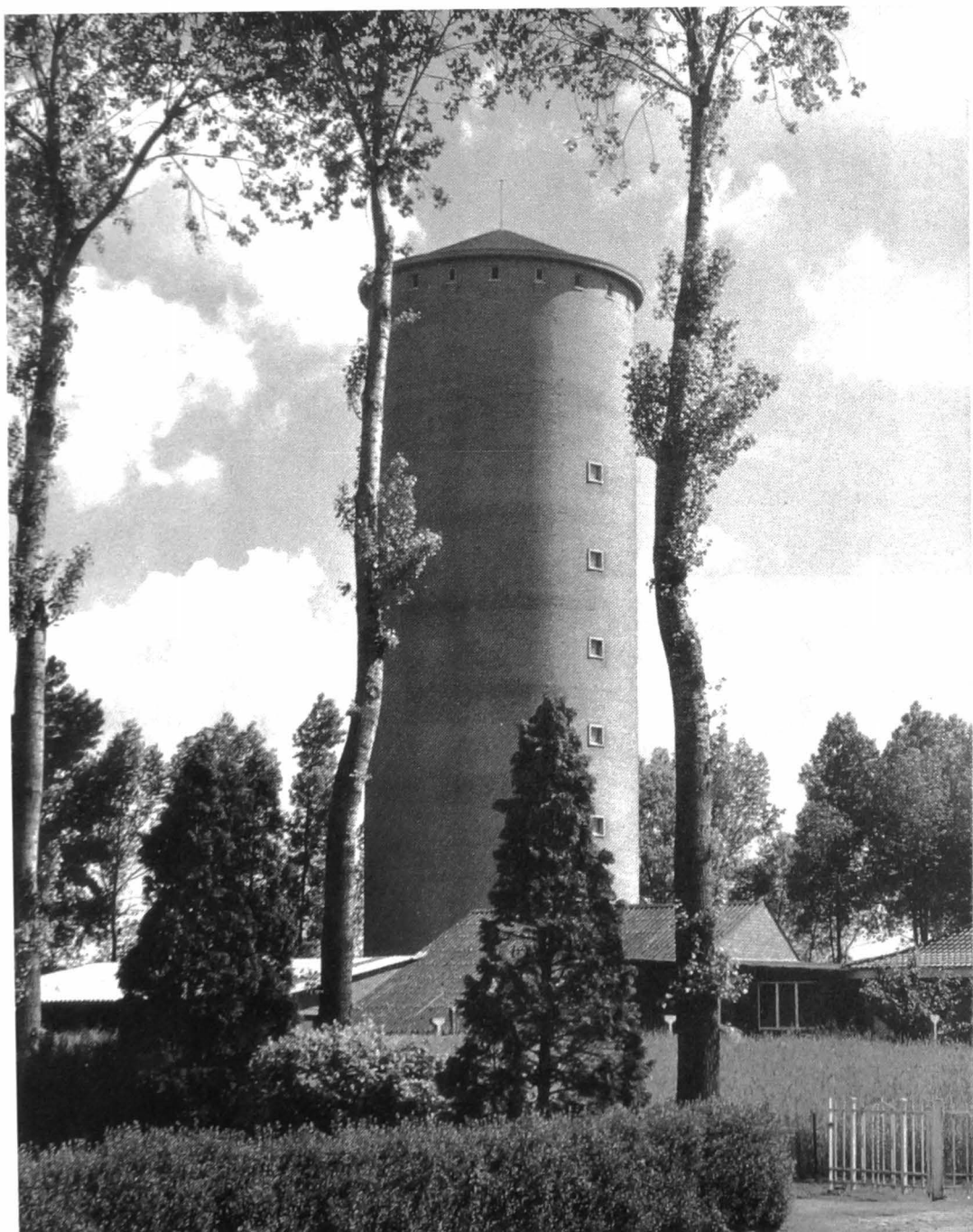

16. De moutterij op Overlede. Hier werd de mout aangemaakt voor meerdere brouwerijen, in het bijzonder voor de brouwerij van de familie Van Pottelberghe.

17. Pompstation op Pottershoek, waar de Langelede uitmondt in de Moervaart.

*18. Hij zorgt voor de watervoorziening op on e gemeente en hij siert de wijk Kalve.
De watertoren werd gebouwd door de firma Victor De Bruyne uit Wachtebeke.*

19. 20. 21. 22. Wachtebeke en zijn jachthaven (!!) rond de Moervaart op Overlede, bij winter en in de vroege lente.

23. Wachtebeke, een landbouwersgemeente? "Eens"? Of nu nog? Boer Van Beneden op Pottershoek laat het over zich heen gaan. Met de echte "paardenkracht" bewerkt hij speels de Wachtebeekse zandgrond.

24. *Stilleven door kunstschilder Jules De Caluwé. Hij had de gave de bloemen te schilderen als geen ander.*

Wachtebeekse soldaten voor Napoleon

**W. Creve
W. De Coninck
F. De Poorter
P. Hesters**

WOORD VOORAF

Werner De Coninck is de eigenlijke auteur van dit boek. Als bestuurslid van onze Heemkundige Kring heeft hij lange tijd diepgaande onderzoeken moeten doen eer hij er in slaagde alle informatie die hierna volgt te verzamelen. Wij allen zijn hem daarvoor zeer erkentelijk.

Jammer genoeg moest Werner om familiale redenen Wachtebeke verlaten, en daardoor ook zijn permanente medewerking aan de Heemkundige Kring stopzetten. Daardoor heeft hij ook niet het hele werk kunnen voltooien.

Wat niet belet dat hij ons het materiaal heeft nagelaten waarmee wij het jaarboek dat u nu in de hand heeft, konden op het getouw zetten.

Zijn schoonzoon, Filip De Poorter, heeft niet alleen de plaats van Werner in het bestuur overgenomen. Hij heeft zich ook belast met het ordenen, uittikken en/of uitdraaien van de niet minder dan 6 delen die deze kroniek telt, samen goed voor drieëndertig hoofdstukken. Ook dat is een vermelding waard. Het wijst er op dat Filip de voetsporen van zijn schoonvader zal volgen. Wellicht hebben we het laatste van zijn hand nog niet gezien.

Mijn eigen taak beperkt zich er toe een paar omkaderende teksten te schrijven, die alleen tot doel hebben een algemeen en zeer summier beeld te schetsen van de samenleving van toen en van de omstandigheden waarin de mensen toen, goedschiks of kwaadschiks, moesten leven.

In het eerste deel hebben wij het over de komst van de Fransen en over wat daarvan de gevolgen waren.

In deel II gaat het dan over de “conscriptiewet”, die er kwam omdat de Fransen een leger met alle burgers op de been wilden brengen. Dit in schrille tegenstelling tot de legers van hun tegenstanders, of tot de legers van de vroegere Franse koningen, die quasi uitsluitend uit huurbenden bestonden. Vanaf het derde hoofdstuk van dit deel is de tekst uitsluitend van de hand van Werner De Coninck.

Ikzelf voeg er nog een paar korte stukjes tussen: bij het begin van hoofdstuk IV over het consulaat van Bonaparte, en bij het begin van hoofdstuk VII over het keizerrijk van Napoleon.

Bij deel V heb ik ook nog iets te vertellen over de legende “Napoleon”. Men kan zich inderdaad de vraag stellen waaraan de Franse avonturier, veldheer, onvermoeibare wetgever en moeial, bovendien hoogmoedig tiran en mensenslachter, het ten slotte heeft verdiend te rusten in een praalgraf onder de Dôme des Invalides te Parijs.

De illustraties voor dit deel van het jaarboek zijn afkomstig uit het boek “België onder het Frans bewind 1792-1815” uitgegeven door het “Gemeentekrediet van België” ISBN 90-5066-114-9.

De gegevens over wat ik hier neerschrijf, heb ik her en der verzameld. De bron die ik echter het meest raadpleegde voor precieze feiten en data is het werk van Prof. Dr. J. Presser: “Napoleon”, Elsevier-Amsterdam-Brussel-MCMLX.

Wies Creve.

WACHTEBEEKSE SOLDATEN VOOR NAPOLEON

VOORWOORD

DEEL I: DE ZUIDELIJKE NEDERLANDEN BIJ FRANKRIJK INGELIJFD

HOOFDSTUK I: De Franse bezetting

HOOFDSTUK II: Het nieuwe staatsbestel

HOOFDSTUK III: Het bestuur van Wachtebeke onder de Franse bezetting

DEEL II: DE CONSCRIPTIE

HOOFDSTUK I: De conscriptiewet

HOOFDSTUK II: Het verzet

HOOFDSTUK III: De conscriptie van het jaar VII (23.09.1798 tot 22.09.1799)

1. De eerste lichting van het jaar VII
2. De tweede lichting van het jaar VII
3. De derde lichting van het jaar VII

HOOFDSTUK IV: De conscriptie van het jaar VIII (23.09.1799 tot 22.09.1800)

1. Het consulaat van Napoleon
2. Het reserveleger van het jaar VIII
3. Mislukking van de conscriptie van het jaar VIII

HOOFDSTUK V: De conscriptie van het jaar IX en X (23.09.1800 tot 22.09.1802)

Lichting van de klassen IX en X

HOOFDSTUK VI: De conscriptie van het jaar XI en XII (23.09.1802 tot 22.09.1804)

Lichting van de klassen XI en XII

HOOFDSTUK VII: De conscriptie van het jaar XIII (23.09.1804 tot 22.09.1805)

1. Het keizerrijk
2. Lichting van de klassen XIII

HOOFDSTUK VIII: De conscriptie van het jaar XIV (23.09.1805 tot 31.12.1805)

Lichting van de klas XIV

HOOFDSTUK IX: De conscriptie van het jaar 1806

Lichting van de klas 1806

HOOFDSTUK X: De conscriptie van het jaar 1807

Lichting van de klas 1807

HOOFDSTUK XI: De conscriptie van het jaar 1808

Lichting van de klas 1808

HOOFDSTUK XII: De conscriptie van het jaar 1809

Lichting van de klas 1809

HOOFDSTUK XIII: De conscriptie van het jaar 1810

Lichting van de klas 1810

HOOFDSTUK XIV: De conscriptie van het jaar 1811

Lichting van de klas 1811

HOOFDSTUK XV: De conscriptie van het jaar 1812

1. De tocht naar Rusland

2. Lichting van de klas 1812
3. Lichting voor de Garde Nationale uit de klassen 1807 tot 1812

HOOFDSTUK XVI: De conscriptie van het jaar 1813

1. De bevrijdingsoorlog in Duitsland
2. Lichting van de klas 1813
3. Tweede lichting voor de Garde Nationale
4. Massale oproepingen in 1813
5. Lichting van 100.000 man uit de Garde Nationale
6. Buitengewone lichtingen
7. Lichting van de klas 1814

HOOFDSTUK XVII: De Marine

HOOFDSTUK XVIII: Het einde

1. De toestand in Vlaanderen eind 1813
2. Bevrijding van onze gewesten
3. Val van Napoleon

DEEL III: HET LEVEN VAN DE CONSCRITS

HOOFDSTUK I : Gezondheidstoestand van de lotelingen

HOOFDSTUK II: De gestalte van de conscrits

HOOFDSTUK III: Dienstweigeraars

HOOFDSTUK IV: Desertie

HOOFDSTUK V : Strijd tegen desertie en weerspanning

HOOFDSTUK VI: Een getuigenis

DEEL IV: WACHTEBEEKSE JONGENS GEVALLEN VOOR NAPOLEON

HOOFDSTUK I: Alfabetische lijst van de conscrits die de dood vonden in het Franse leger

HOOFDSTUK II: Gegevens betreffende hun overlijden

1. Plaats van het overlijden
2. Jaar van het overlijden
3. Leeftijd bij het overlijden

HOOFDSTUK III: Zij die niet wederkwamen

DEEL V: DE OUDNAPOLEONISTEN EN DE LEGENDE

DEEL VI: BIJLAGEN

HOOFDSTUK I : De republikeinse kalender

HOOFDSTUK II: Verslag loting jaar VII

HOOFDSTUK III: Oproepingsbrief lichting 1809

DEEL I: DE ZUIDELIJKE NEDERLANDEN BIJ FRANKRIJK INGELIJFD

HOOFDSTUK I: De Franse bezetting

De Franse revolutionaire legers vielen de Oostenrijkse Nederlanden (ongeveer het huidige België) binnen in 1792, in welk jaar zij de Oostenrijkers versloegen te Jemappes. Het volgende jaar komen de Oostenrijkers nog wel even terug, maar niet voor lang. Want al in 1794 worden zij door de Fransen in de slag van Fleurus definitief verdreven. Een jaar later laat Oostenrijk officieel alle aanspraken op onze gewesten varen. En dan komt het: op 1 oktober 1795 wordt ons grondgebied bij de Franse republiek gewoon ingelijfd. Wij worden dus een stuk van Frankrijk, zonder meer.

Administratief worden wij, zoals trouwens Frankrijk zelf, in departementen ingedeeld. Onze voorouders leven dus zogenaamd niet onder een bezettingsregime: zij zijn Franse burgers. Dit zal later van doorslaggevend belang blijken als de conscriptie, het verplicht oproepen tot militaire dienst dus, in al haar hevigheid gevoelloos zal toeslaan. In principe werden alleen de “vrije” burgers als soldaat opgeroepen: “liberté” was er nu toch wel voor iedereen, en onder het motto “égalité” moest nu wel alleman de wapens opnemen tegen de “gemeenschappelijke” vijand.

HOOFDSTUK II: Het nieuwe staatsbestel

Hierboven gaven wij reeds aan dat wij nu op de bekende luciede Franse wijze in departementen werden ingedeeld. Het mozaïek van allerlei antieke entiteiten, graafschapjes, heerlijkheden, vrije steden, het prinsbisdom Luik, kasselrijen en dies meer, het werd in één trek weggeveegd.

Wij behoorden hier tot het “Département de l’Escaut”, met als hoofdplaats Gent, en dat ook het huidige Zeeuws-Vlaanderen omvatte. West-Vlaanderen werd dan het Departement van de Leie, hoofdplaats Brugge. Wat wij nu Henegouwen noemen werd voor de Fransen (natuurlijk!) het “Département de Jemappes” met Bergen als hoofdplaats. De stad Antwerpen was het bestuurlijk centrum van het departement van de Beide-Nethen, dat ongeveer gelijk liep met de huidige provincie. Brabant werd het departement van de Dijle genoemd, en bijna vanzelfsprekend was Brussel daar de hoofdplaats.

Wat nu Belgisch en Nederlands Limburg is, vormde één groot departement van de Beneden-Maas; de grootste stad in dat gebied, Maastricht, werd hoofdplaats. Het departement van Samber en Maas bestond uit het tegenwoordige Namen en een stuk van de provincie Luxemburg; Namen was administratief centrum. Het overige deel van de provincie Luxemburg vormde samen met het huidige Groot-Hertogdom, het departement der Wouden; de strategische vesting-stad Luxemburg werd, bijna vanzelfsprekend, hoofdplaats. Dezelfde titel viel de stad Luik te beurt in wat het departement van de Ourthe heette; deze omschrijving viel ongeveer samen met wat vroeger het prinsbisdom was.

Onze streken werden overspoeld met Franse ambtenaren, die de hoogste posten bezetten op het niveau departement en aan het hoofd van de onderverdelingen daarvan stonden. Het

Leve de Republiek. Het planten van een Vrijheidsboom (1795).

Gequarelleerde tekening door P.A.J. Goetsbloets.

© Brussel, Koninklijke Bibliotheek Albert I.

© Gemeentekrediet „België onder het Frans bewind 1792-1815” p. 60.

Kostuums en kleding in gebruik bij de Franse Republikeinen. Een gemaskerd bal. Spotprent door P.A.J. Goetsbloets om de nieuwe republikeinse instellingen voor te stellen.

© Brussel, Koninklijke Bibliotheek Albert I.

© Gemeentekrediet „België onder het Frans bewind 1792-1815” p. 87.

eerste logisch gevolg hiervan was, nogal vanzelfsprekend, dat de officiële bestuurstaal het Frans werd. Hieruit volgt rechtstreeks dat de eigen mensen, die ofwel de plaatselijke bestuurszaken moesten beredderen, ofwel als “klerk” (lees: vertaler) optraden voor de Franse meesters, toch wel in meerderheid Fransgezind waren en alleszins al hun zaken in het Frans afhandelden. De verfransing van Vlaanderen, waarvan wij tot ver na de Tweede Wereldoorlog de uitlopers en de dagelijkse gevolgen hebben gezien, is hier definitief begonnen.

Het Frans was vóór die tijd wel al de taal van de adel en de hogere geestelijkheid, maar nu drong het door tot bij de onderste lagen van de bevolking, omdat iedereen nu te maken kreeg met het “moderne” Franse bestuursapparaat, dat zich met alle geleidingen en alle uitingen van het leven bezig hield.

Het bestuursapparaat waarvan sprake, genoot de steun van een korps Franse soldaten, die de onwillige “Belgen” manu militari leerden hoe het in het vervolg zou verlopen. Gezien wij hier nu Fransen waren, werden de nieuwe Franse wetten en reglementeringen van toepassing. De kerkelijke goederen werden gebruikt om het staatsbankroet op te lossen; de afschaffing van de oude bestuurlijke indeling bracht mee dat ook de rechtspraak er volledig anders ging uitzien, tot verbijstering van onze voorouders, die dat dikwijls pas vernamen op het ogenblik dat zij de nieuwe regels al lang overtreden hadden en op het matje werden geroepen. De erfelijke adel werd afgeschaft. De gewone man kon er ook niet bij dat de hoge heren nu plots “gedegradeerd” en gelijkgeschakeld werden. Terwijl de kerkelijke indelingen bruusk werden aangepast aan de bestuurlijke, werd ook het kiesrecht ingevoerd. Niettegenstaande het gebral over “gelijkheid” werd dit echter een census-kiesrecht: d.w.z. alleen diegenen die een bepaald bedrag aan belasting betaalden waren kiesgerechtigd. Het kwam er op neer dat er ook weerom een “hogere” klasse werd gevormd, die het politieke leven beheerste. In België bleven wij met dit systeem opgescheept tot 1893 en gedeeltelijk zelfs tot 1919.

Wat op zichzelf ook al een onontwarbaar kluwen veroorzaakte, was de invoering van een nieuwe tijdrekening, de revolutionaire kalender. Alleen al de indeling in perioden van tien dagen, die de vertrouwde weken (en dus zondagen!) vervingen, was voor de mensen een bittere pil om te slikken. Over zondagen gesproken, de priesters die in regel wilden zijn, moesten de eed van trouw aan de Franse republiek afleggen. Onnodig te zeggen dat ook hiertegen nogal wat verzet rees, hoewel de godsdienstuitoefening oogluikend werd toegelaten. Alles bijeen genomen bleek het nog een geluk bij een ongeluk dat het bestuur in Frankrijk vanaf 1795 in handen was van het “Directoire”, dat toch een stuk gematigder was dan wat er aan allerlei bestuursvormen daarvoor had bestaan (denken we maar aan de Terreur van Robespierre, die pas in 1794 ten val kwam).

Zijn er dan echt geen positieve punten geweest ? Als dusdanig kunnen wij misschien aanstippen dat de veel besproken Industriële Revolutie, die een bescheiden aanzet kende in de Oostenrijkse tijd, zich gedurende de Franse overheersing ten volle heeft doorgezet. Lieven Bauwens en Cockerill, van wie we de standbeelden kennen te Gent en te Brussel, namen die nog altijd klinken, leefden en prospereerden in die tijd. Zij hebben hier de eerste fabrieken gesticht. Niet opgericht. Zij hadden voor de samenbrenging van de tot dan toe gesplitste werkmethodes (de aloude gilden waren afgeschaft) grote gebouwen nodig. Zij

gebruikten daarvoor... ja, goed geraden, meestal kloosters of abdijen.

Hiermee hebben wij ruw weg de situatie hier te lande geschetst, zoals die evolueerde sinds de Franse inval. De koude douche die het vat deed over lopen is niet ver meer af: de conscriptiewet van 1798. Het is ook die wet die aanleiding is geweest tot de titel en de inhoud van dit boek. Tot het einde van het bewind van Napoleon is die wet alleen nog maar scherper geworden.

HOOFDSTUK III: Het bestuur van Wachtebeke onder de Franse bezetting

Wij weten al dat Wachtebeke een Franse gemeente was, gelegen in het “Département de l’Escaut”, het Scheldepartement. Nader wordt bepaald dat het hier gaat om het “Arrondissement de Gand”, “Canton de Loochristy”.

Aan het hoofd van het departement stond een “Préfet”. Voor het arrondissement was dat een “Sous-Préfet”.

De “Préfet” met wie we hier jarenlang te maken hebben gehad, was ene Faipoult, Fransman van origine. In de gemeentelijke archieven berusten nogal wat stukken die door hem ondertekend zijn. Echt aangename “missives” zijn daar niet bij. De meeste zijn zuiver ambtelijk. Enkele zijn bepaald onvriendelijk. In het jaar 1806 (hoewel precies in dat jaar de Gregoriaanse kalender opnieuw werd ingevoerd, staat hier nog steeds “An 14” [de la République]) verwittigde de Prefect voor een laatste maal de “marguilliers” (dit zijn de kerkmeesters) dat zij hun “Etat des revenus et des charges” van de kerkfabriek dringend moesten inzenden. Hij dreigde ermee dat hij een commissaris zou sturen, die een forfaitaire boete zou opleggen, te betalen uit de eigen middelen van de kerkmeesters.

Op dat ogenblik waren dat E. Bracke, E. Vandenberghe en J. Yseboodt, in die functie aangesteld twee jaar daarvoor (An 12).

Gezien de wet op de conscriptie, de verplichte legerdienst dus, eerst op 5 september 1798 werd ingevoerd, werd de vroegste correspondentie hierover met onze gemeente pas na die datum gevoerd. Het eerste document dat wij daaromtrent vonden, draagt als datum 17 Thermidor An 8, wat dus overeenkomt met 6 augustus 1800 in de Gregoriaanse kalender. Toen was Philippe Bernard Van Waesberghe “maire” te Wachtebeke, droeg de titel van “Membre du Collège Electoral de l’Arrondissement de Gand”, en wordt in latere stukken vaak (o.a. in 1808) burgemeester van Wachtebeke en Winkel genoemd ! De man heeft het onder de verschillende elkaar opvolgende Franse regimes uitgehouden. Na het Directoire volgde in 1799 het Consulaat. Onder deze regeringsvorm stelde Van Waesberghe een Jean-François Boddaert aan tot “garde champêtre”, veldwachter. Een zekere Debatte was toen “secrétaire”.

Zoals we weten bracht Eerste Consul Bonaparte het in 1804 tot Keizer Napoleon. Op de “meyereye” van Wachtebeke (zo werd het gemeentehuis toen in het “Vlaams” genoemd) veranderde er niets. Onder dezelfde P. B. Van Waesberghe blijft J.-J. Van Brussel “adjoint à la mairie”. In 1806 gaat de burgemeester over tot de uitvoering van artikel II van het Keizerlijk Decreet van 17 januari 1806: het opstellen van een “Registre Civique”, een

inwonerslijst. Dit is de aanzet geweest tot het Register van de Burgerlijke Stand, dat we nu nog kennen. Op de Wachtebeekse lijst komen alleen mannen voor, 594 in totaal. De oudste die wij daarop vonden werd geboren in 1729, de jongste in 1784. De lijst geeft ook enig idee over de “notabelen” der gemeente: die worden op de eerste bladzijde ingeschreven. Een uittreksel: Philippe-Bernard Van Waesberghe, notaire (ja zeker, de burgemeester !); Claude De Mey, médecin; Jean-François Van Doorne, curé; Marcelle (sic) Ysebaert, vicaire; Pierre Jean-Baptiste Peeters, médecin; Joseph Pierre Peeters, étudiant en médecine; Jean-Baptiste Yseboodt, rentier. Alle mannen die een ander meer of minder eerbaar beroep uitoefenden (cultivateur, ouvrier, cabaretier, musicien, tisserand, enz.) worden nà deze toch wel zeer bijzondere inwoners vermeld. Opvallend is toch wel dat alle voornamen op de hele lijst uitsluitend in het Frans neergeschreven worden.

Tussen haakjes kan hier vermeld worden dat de verplichting tot het opstellen van deze lijst door Napoleon niet alleen maar werd bedoeld om orde op zaken te stellen. Al te dikwijls wordt geloofd dat de keizer een “ordenend genie” was, die nu eens voor eenmaal en voorgoed de oude warboel wilde ontrafelen en alle elementen zomaar mooi op een rijtje wilde zetten. Het is toch zonneklaar dat deze lijsten de controle op de verplichte legerdienst heel wat makkelijker maakten. Maar ook de belastingen werden nu op een veel solieder basis berekend en geïnd ! En dat deze lijst nog voor andere doeleinden nuttig was, blijkt uit het feit dat Van Waesberghe aan de hand van deze lijst, met name genoemde mannen moest opeisen voor verplichte arbeidsdienst in Antwerpse haven !

De notulen van de gemeenteraadszittingen werden meestal in het Frans geschreven. Vaak ook werd deze tekst daarnaast in het Nederlands vertaald. Het verslag van de zitting van 19 januari 1807 is daarvan een mooi voorbeeld. Een volle bladzijde Frans, dan een bladzijde Nederlands, en de volgende bladzijden netjes verdeeld in twee even brede kolommen: links de Franse, rechts de Nederlandse tekst. Wij weten wie op deze zitting aanwezig waren: P.-B. van Waesberghe, maire (in het Nederlands staat: meyer); Jacques Fermont, adjoint; en verder Jan Van Pottelberghe, J.-F. Cocquyt, Livinus Van Pottelberghe, Joseph Misseghers, en als ontvanger van de gemeente: Jacques Stevens.

Op 31 december 1807 tekent Van Waesberghe voor de laatste maal als burgemeester. Niet dat hij is overleden, want in stukken van latere datum wordt hij nog steeds als “oud-burgemeester” vermeld. Op 15 februari 1808 duikt ene Van Acker als “maire” op. De voornaam konden wij nergens achterhalen, en wij vonden hem ook niet terug in documenten van vroeger datum. In de verslagen plaatst deze Van Acker voor de laatste keer zijn handtekening op 8 mei 1809. In 1810 vinden wij de onleesbare handtekening van zijn opvolger, die telkens onder zijn krabbel, wèl leesbaar, het woord “maire” bijvoegt. Uit papieren die wij elders vonden zou kunnen blijken dat deze man Dominiek Van den Berghe was.

Wat er ook van zij, in 1813 werd hij opgevolgd door de hoger genoemde adjunct Jacques Fermont. De datum stemt tot nadenken. Het is het jaar dat Napoleon, na de dramatische veldtocht tegen Rusland in 1812, verpletterend wordt verslagen in de slag bij Leipzig. Toen het nieuws hier bekend geraakte, werd het veel Fransgezinden te warm onder de voeten. Bovendien verzwakte de strakke greep van de keizerlijke administratie. Op verscheidene

plaatsen in het land verlieten de ambtsdragers hun posten, en niet alleen in “Belgisch” Frankrijk: ook in het aloude “moederland” werd dit een wijd verspreid verschijnsel. Waarschijnlijk was Jacques Fermont iemand die, alhoewel vooraanstaand burger en reeds bij het gemeentebestuur betrokken, niet zo hard was ingenomen met het Franse bestuur. Dit moge blijken uit het feit dat hij ook na de eerste troonsafstand van Napoleon (1814) en zelfs na diens definitieve nederlaag te Waterloo (1815) hier ter plekke burgemeester is gebleven tot 1819, tot een stuk dus onder het “Hollands bewind”. Maar dat is een andere geschiedenis.

DEEL II: DE CONSCRIPTIE

HOOFDSTUK I: De conscriptiewet

Zoals reeds gezegd werd de conscriptiewet in Frankrijk ingevoerd op 5 september 1798. Alle jongemannen werden ingeschreven op een lijst voor de verplichte legerdienst. Hoe ging dit verder in zijn werk?

De regering bepaalde het aantal mannen die men dat jaar voor het leger nodig had (het zogenaamde contingent). In den beginne was dat contingent lager dan het totaal aantal ingeschreven mannen.

Er werd dus een percentage bepaald van de recruten die effectief onder de wapens moesten geroepen worden. Eenmaal dat aantal bekend, werden bij loting diegenen aangeduid die uit de ganse lijst moesten aantreden. De anderen bleven (voorlopig) buiten schot - de uitdrukking is hier op haar plaats !

Onnodig te zeggen dat dit hier te lande heel wat ongenoegen meebracht. Tot die tijd vocht men slechts voor zijn eigen heer, en meestal beroeps in betaalde dienst.

In de Wachtebeekse gemeentelijke archieven berusten een pak brieven die de lugubere titel dragen: "Avis de décès", het officiële overlijdensbericht dus, van Wachtebeekse jongens die het leven lieten voor hun zogenaamd "vaderland". En die berichten komen van heinde en ver: uit het militair hospitaal van de vestingstad Maastricht, maar net zo goed uit Duitsland, uit de haven van Brest, uit een legerkorps in Spanje, noem maar op. Die jongens zijn het slachtoffer geworden, niet van "het vaderland in gevaar", maar van: de dictatuur in oorlog. Napoleon immers heeft de conscriptiewet van 1798 tot in de laatste dagen van zijn heerschappij aangegrepen om het jonge bloed van Frankrijk en van de geannexeerde gebieden letterlijk uit te persen.

De militaire loopbaan van Napoleon Bonaparte wordt vaak opgedeeld in zeven vette en zeven magere jaren. Het hoogtepunt valt samen met de vrede van Tilsit in 1807, waarbij Napoleon een machtspositie had bereikt die vrijwel onaantastbaar leek. Velen beseffen niet dat ook tijdens de "vette" jaren onnoemelijke offers werden gebracht, die hun tol hebben geëist tot lang nadat de legendarische keizer was verdwenen. Na de magere, kwamen inderdaad nog de "vlesloze" jaren, zoals de Duitse dichter Heinrich Heine het zo "sappig" wist te zeggen.

Velen hebben de geschiedenis van Napoleon samengevat in een aantal gewonnen veldslagen, parades, met nadien de obligate Te Deum's en loftuitingen. De politieke achtergrond wordt hierbij gemakshalve vergeten. Over het debâcle van de Napoleontische politiek in Noord-Amerika wordt zedig gezwegen. Duizenden jonge levens zijn in Santo Domingo verloren gegaan voor een hopeloze zaak. In een paar weken tijd stierven daar meer dan 40.000 Fransen, niet in de strijd, neen, aan de gele koorts. Van de inwoners van Santo Domingo zelf kwamen er op enkele jaren tijd 280.000 om het leven. Wij zullen hier niet verder uitpluizen wat er in die periode verder gebeurde: het hierboven aangehaalde voorbeeld laat slechts zien op welke onverschillige en onverantwoorde wijze met menselijke levens werd omgegaan. Het illustreert alleen maar het waarom van de steeds verder om zich

heengrijpende conscriptie: Napoleon had “kanonnenvlees” nodig als brood.

De omstandigheden waarin de soldaten moesten leven, waren ook gedurende deze “glorie-rijke” jaren onbeschrijflijk zwaar en leidden tot zware verliezen, ook buiten het slagveld. Er was geen geld of tijd om zieken en gekwetsten te verzorgen. De slag bij Austerlitz, de driekeizers-slag, is wel de meest vermaarde en meest bezongen overwinning van Napoleon geweest. Welnu, alleen al aan tyfus stierven ongeveer 12.000 gekwetsten. Wij zouden zo kunnen doorgaan. Maar laten wij volstaan met een korte zin uit het standaardwerk “Napoleon” van Prof. Dr. J. Presser: “Het Napoleontisch leger is de grote vernielers geweest van de Franse jeugd”.

Daar lezen wij ook dat men al gauw zo ver kwam, dat het contingent van het lopende jaar bijlange niet meer volstond om aan de nijpende behoeften aan mensenmateriaal te voldoen. “In 1806 snoept hij [Napoleon] al aan het volgende jaar, in april 1807 roept hij de lichte-1808 op, die meteen, onvoldoende gekleed, naar Polen verdwijnt... De jonge mensen sterven als muizen tengevolge van het klimaat, de slechte voeding en het heimwee”.

Enkele Wachtebekenaren hebben de dood gevonden in Spanje. Daar heeft Napoleon 473.000 doden achtergelaten, voor een klein deel gesneuveld, voor een groter vermoord en voor het overgrote deel gekrepeerd. In 1809 werd reeds de jaarklasse 1810 ingelijfd, met daarbij de vrijgestelden van 1806 af! Dit ging zo jaar na jaar verder, tot wij belanden bij de Russische veldtocht van 1812, waar de ‘Grande Armée’ vrijwel werd vernietigd. Naderhand volgt dan nog de catastrofale veldtocht van 1813 (Leipzig) en de “kinderveldtocht” van 1814: in dat jaar is Frankrijk precies even ver als in 1793, het jaar dat de republiek werd uitgeroepen.

Alle conscripties ten spijt, en ongeacht het kolossale aantal doden, is er geen are Frankrijk bijgekomen. Napoleon treedt af, veel te laat, honderden miljoenen goudfranken te laat, en vooral, tienduizenden, honderdduizenden doden te laat.

Toch volgde nog Waterloo. Het was nog niet genoeg geweest. Op het ons sinds onze schooltijd bekende slagveld zijn nog eens bijna 200.000 mensen afgeslacht. Kort daarop gingen het Saargebied en Savoye voor Frankrijk verloren. Onze gebieden kwamen terecht in het Koninkrijk der Verenigde Nederlanden: wij waren dus geen “Fransen” meer. Maar jammer genoeg zijn er heel wat “Wachtebeekse soldaten voor Napoleon” geweest.

HOOFDSTUK II: Het verzet

Nog vóór het consulaat van Napoleon Bonaparte was er heel wat misnoegdheid onder de “Belgische”, maar vooral Vlaamse landelijke bevolking (Brigands genoemd door de Fransen) tegen de Franse bezetting. Zij vond haar oorzaak in de antigodsdienstige politiek en de plundering van het land door de Fransen. Maar de wet op de algemene dienstplicht van 1798 was de druppel die de emmer deed overlopen, en het sein tot de opstand. In het geheim gehouden vergaderingen hadden de opstand voorbereid. Men dacht er aan einde oktober 1798 met een geordende weerstand te beginnen. Dat was toch wel een bliksemreactie, als men er rekening mee houdt dat de wet pas op 5 september van kracht werd, en als men er

1795
Tot s^t. Nicolae In Vlaenderen den 13^{den} September

Den langen weg naar Moede den Huregt
Opstand tegens de slaverij onder den naam van vryheid.

*Gewelddadige reactie tegen de opvoedingen in Sint-Niklaas op 13 september 1795
(37 doden en gewonden). Geaquarelleerde tekening door P.A.J. Goetsbloets.*

© Brussel, Koninklijke Bibliotheek Albert I.

© Gemeentekrediet „België onder het Frans bewind 1792-1815” p. 95.

men ligt alhier die fransche priesters op, snayt russchen 25 en 26

*Aanhouding van een priester in Antwerpen (1795).
Geaquarelleerde tekening door P.A.J. Goetsbloets.*

© Brussel, Koninklijke Bibliotheek Albert I.

© Gemeentekrediet „België onder het Frans bewind 1792-1815” p. 110.

aan denkt hoe gering de communicatiemogelijkheden in die tijd waren.

Maar de mannen van Overmere waren nog rapper. Op 12 oktober reeds barstte de strijd daar los. Achteraf kan men de vraag stellen of deze haast niet mede oorzaak is geweest van het uiteindelijke falen: de gebrekkige voorbereiding namelijk. Wat er van zij: de kerken werden heropend en de bedienaars van de eredienst werden terug in de openbaarheid gebracht. Maar vooral - en daar was het evenzeer om te doen: de lijsten der dienstplichtigen en der belastingbetalers werden vernietigd. De vlam sloeg over naar het hele Land van Waas, naar West-Vlaanderen, Klein-Brabant en Limburg. Maar het gewapend verzet (met nadruk op: gewapend) heeft niet te lang stand gehouden. Begin november was de opstand al bijna overal, behalve in Limburg, gewapenderhand onderdrukt, en toen ook Hasselt op 5 december werd ingenomen, was de droom ook voor de provincie Limburg voorbij. De repressie die hierop volgde was uitermate streng. Verscheidene leiders werden terechtgesteld, duizenden werden gearresteerd of gedeporteerd. Maar bovenal: de wet op de conscriptie werd nu nog strikter toegepast.

Het leger van Napoleon Bonaparte was, eerst onder zijn consulaat en later onder zijn keizerschap, een erfenis van de Revolutie. Alle Fransen van 20 tot 25 jaar (dus ook de inwoners van onze gewesten) waren dienstplichtig, maar er waren vele vrijstellingen. Wij zagen hoger reeds dat die later ook in het vuur werden gejaagd. Maar Napoleon zou de 'allesregelende' niet geweest zijn, had hij die regelingen uit de revolutionaire tijd niet grondig gewijzigd. Om te beginnen ontnam hij het Wetgevend Lichaam de bevoegdheid om het jaarlijks contingent vast te stellen. Via een zogenaamd beroep op de Senaat deed hij dat voortaan zelf. Bovendien, geheel in tegenspraak met het beginsel 'Egalité' van de Republiek, die de algemene burgerplicht hoog in het vaandel voerde, bracht Bonaparte reeds als consul het 'remplaçantenstelsel' in voege. In de eerste maanden van het Consulaat was dat nog een gunst; later werd het een recht bij wet van 18 mei 1802. Voortaan rustte de last van de militaire dienstplicht dus op het arme deel van de bevolking, want de rijken "kochten" hun plaatsvervanger. Al naar gelang de crisis steeg, nam de "prijs" ook voortdurend toe: het laagste bedrag dat wij kennen, is 1500 francs, het hoogste 15.000.

De lichten worden elk jaar groter. De beambten worden steeds minder kieskeurig bij het beoordelen van lichamelijke gebreken of 'te kleine maten'. Wij zagen al dat sinds 1806 reeds de lichtung voor het volgende jaar werd opgeroepen. Nog later werd gegrepen naar het oproepen van de zgn. 'hoge nummers', diegenen dus, die bij de lotingen van vorige jaren waren vrijgesteld omdat ze er zich konden 'uitloten' (met een hoog nummer dus). Dat dit het verzet tegen het systeem nog deed toenemen, is nogal evident. Erg werd het echter pas, toen ook de zonen 'uit de gegoede standen', die dus tegen betaling reeds vervangen waren, toch nog werden ingelijfd bij het leger en wel bij de 'Gardes d'honneur' - dit om de bittere pil ietwat te vergulden. Voor de jonge burger bestond er dus geen enkele zekerheid: of men nu vrijgeloof, vrijgesteld of vrijgekocht was, eens kwam de dag dat men toch de wapens moest opnemen. De oproeping was zoveel als een bijna zekere dood. En indien men dan toch nog terugkeerde, was het bijna zeker als voor het leven invalide.

Het is dus niet te verwonderen dat men zich met alle ter beschikking staande middelen tegen de dienstplicht verzette. Omdat, wonderlijk genoeg, gehuwden niet werden opgeroepen,

nam de trouw-lust in het Empire van Napoleon een ongekeerde vlucht. En denk nu niet dat dit altijd met volle overtuiging of uit een onstuitbare liefdesdrang gebeurde: er worden bruidjes vermeld van 65 tot 99 jaar ! In de laatste jaren van het keizerrijk heeft de dictator dan ook paal en perk gesteld aan deze ‘ontsnappingsmogelijkheid’, omdat men werkelijk iedere valide man nodig had.

Voor wie het niet zo op de vrouwtjes had begrepen, was er een tweede populaire manier om ‘niet geschikt voor de dienst’ bevonden te worden: de zelfverminking. Het afhakken van de rechterwijsvinger, waardoor het geweer niet kon bediend worden, het verminken van benen en voeten, waardoor marcheren onmogelijk was, het uitbreken van de tanden, waardoor men niet in staat was de ‘cartouche’ met buskruitpoeder open te krijgen.

Men kon ook, als men maar geld genoeg had, de ambtenaren van de burgerlijke stand omkopen: menige Jacques werd plots een Jacqueline !

Ofwel, wanneer men nog niet al te flink uit de kluiten gewassen was, kon men verkrijgen dat men als 15- of 16-jarige werd gecatalogeerd, als men er eigenlijk al 20 was.

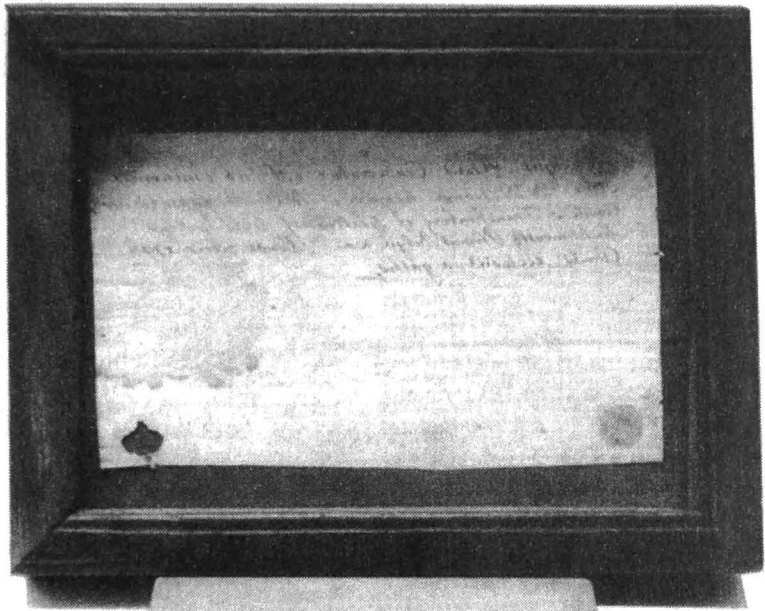
Het zekerste middel om niet goed voor de dienst bevonden te worden, was, nogal duidelijk, zich niet te laten zien. Onderduiken dus maar. De politie zat wel achter de weerspanningen aan, de familie van die jongens werd zwaar gestraft met allerhande dwang-maatregelen, de opgepakte onderduikers konden hun vlucht zelfs met de dood bekopen: het haalde allemaal weinig uit, omdat de bevolking met de ondergedokenen sympathiseerde en hen zoveel als mogelijk steun bood.

Ook zijn ontelbaren, eenmaal opgeroepen en ingelijfd, naderhand stilletjes gedeserteerd. Dat was, hoe riskant ook, de ultieme redplank in de maalstroom van wrede gevechten, die vaak niets meer dan bloedige slachtingen waren.

We weten ook dat vele regimenten een amalgaam waren van alle beschikbare soldaten uit verschillende nationaliteiten die eigenlijk helemaal niet bij elkaar hoorden, en die elkaar soms amper begrepen: wij vinden Ieren naast Hannoveranen, Vlamingen naast Kroaten, tot zelfs Egyptenaren toe. Wij zijn dus verre van het jeugdig avontuur in Gods wijdse natuur, een heerlijk vrij leven in almaar nieuwe vergezichten, met altijd vers geld bij almaar nieuwe liefjes. Het is een leven van ondraaglijke ontbering, niet te genezen ziektes en steeds maar het risico van een te vroege en wrede dood. Als we de getuigenissen uit die turbulente tijd lezen, verwondert het ons niet dat het ‘Franse’ leger een verduiveld slechte reputatie had. Waar hij ook kwam, werd de soldaat van Napoleon een moordenaar, een verkrachter en ten langen leste een plunderaar, omdat hij aan alles gebrek en tekort had. Geen wonder dan ook dat de bevolking zich met alle mogelijke vindingrijkheid, en zelfs soms met de wapens, zoals hierboven beschreven, tegen de conscriptie heeft verzet.

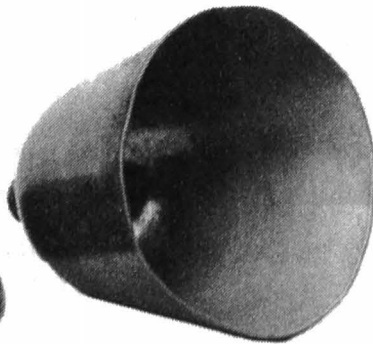
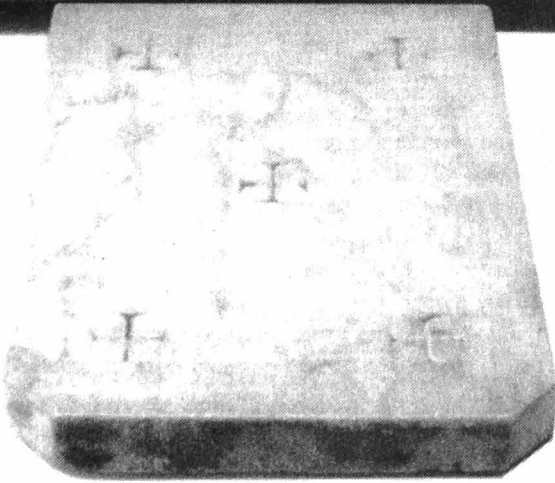
Klein altaar dat volgens de bijhorende tekst in oktober 1798, tijdens de sluiting van de kerken in Frankrijk, gewijd werd.

Turnhout, Taxandria-museum.

Uitneembare tinnen kelk die voor clandestiene vieringen gebruikt werd tijdens de „beloken tijd”.

Overmere, Boerenkrijgmuseum.

Gedenkteken van de Boerenkrijg in Bornem.
© A.C.L. Brussel

HOOFDSTUK III: De conscriptie van het jaar VII (23.09.1798 tot 22.09.1799)

1. De eerste lichte van het jaar VII

De conscriptiewet was nog maar pas afgekondigd, toen op 24 september 1798 (3 vendémiaire VII) reeds 200.000 mannen onder de wapens geroepen werden. Daartoe werd de eerste klas (soldaten geboren tussen 23.09.1777 en 22.09.1778) opgeroepen.

De opgeroepen soldaten moesten zich eerst naar het militair “depot” te Gent begeven. Daar werden hun namen opgetekend, ingedeeld per kanton.

Het “registre du dépôt des conscrits” van het jaar VII bevat 3102 namen voor het gehele Schelvedepartement. De eerste soldaten kwamen in het depot toe op 27 november 1798. In het register vonden we de namen terug van 12 Wachtebekenaren (mogelijks waren het er meer), waarvan de woonplaats vermeld werd.

- A. Aangekomen te Gent 26 december 1798 (6 nivôse VII).
  - 1. 1051: MISSEGERS Joannes Baptista, 22.12.1777.
Zoon van Jan en Marie Françoise Braemt
Vertrokken 10 nivôse VII.
- B. Aangekomen te Gent op 4 januari 1799 (15 nivôse VII).
  - 2. 1640: VERVAET Jacobus, 09.08.1778.
Zoon van Jacobus en Liviana Van Damme
Vertrokken 17 nivôse VII.
- C. Aangekomen te Gent op 7 januari 1799 (18 nivôse VII)
  - 3. 1746: VAN MEGROOT Jan Frans, 09.09.1774.
Zoon van Francies en Joanna Van Laere.
Vertrokken dezelfde dag.
  - 4. 1892: DE ROOVER Petrus, 27.12.1777.
Zoon van Joannes en Joanna Braeckman.
52^e Brigade Bataillon 3^e Compagnie (Italiaans leger).
06.02.1801: opname in het hospitaal van Trevisi, Italië.
14.02.1801: overleden, ziekte.
- D. Aangekomen te Gent op 8 januari 1799 (19 nivôse VII).
  - 5. 1920: PERSYN Jacobus Frans, 23.01.1778.
Zoon van Judocus en Aldegonde Therese Van Acker.
  - 6. 1922: DE CALUWE Pieter, 08.04.1778
Zoon van Joannes en Anna Maria De Groote.
  - 7. 1923: VERHOOSSEL Jean, 24.04.1778.
Zoon van Joannes en Maria Barbara Verplancke.
  - 8. 1924: VAN LAERE Jacobus, 21.11.1777.
Zoon van Matias en Anna Francisca Bove.
  - 9. 1925: TEMMERMAN Pieter Francies, 27.10.1777.
Zoon van Joannes en Maria Anna De Caluwe.
  - 10. 1926: SERRAES Jan Francies, 29.11.1777.
Zoon van Jacobus en Elisabeth Steijaert.

11. 1927: LEYN Bernard Louis, 27.02.1778.

Zoon van Lambertus en Cecilia Lippens.

E. Aangekomen te Gent op 17 januari 1799 (28 nivôse VII)

12. 2375: TACQ Pieter Joseph, 03.04.1778.

Zoon van Josephus en Joanna Gijssel.

2. De tweede lichting van het jaar VII

Mede door de massale desertie werd het gewenste aantal van 200.000 soldaten uit de eerste lichting niet gehaald. Daarom werd op 17 april 1799 (28 germinal VII) een nieuwe wet gestemd om het ontbrekende aantal zo vlug mogelijk aan te vullen. Deze manschappen zouden gezocht worden onder vrijwilligers (minstens 18 jaar oud) en onder degenen van de eerste klas die nog niet opgedaagd of reeds gedeserteerd waren. Was het aantal nog niet bereikt dan zou de rest aangeduid worden uit de tweede en derde klas (21-en 22-jarigen).

Er werd op 27 april 1799 (8 floréal VII) door de municipale administratie van het kanton Lochristi beslist dat Wachtebeke nog 24 conscrits moest leveren. Twee dagen later (10 floréal VII) kwam het lokaal bestuur, samengesteld uit “den agent en adjoint municipael”, reeds samen om de loting te verrichten.

Voor de loting begaf agent Belval zich naar “den boom der vrijheijdt met hem hebbende de doose waer in alle lotten gesteken waeren “. De eigenlijke loting gebeurde door Francies Boddaert “inwoonder van alhier oud seven jaeren tot het trecken de billietten tot de nomber van vierentwintig”.

Het verslag van de loting besluit: “Dit resultat der lottinge aldus gedecedeert siindeende den naem der gelotte Borgers over luid door den agent uijtgeroepen sijnde heeft een ider sig daer in vergenoegd onder het langduerig roepen van Vive de Republique”.

De 24 lotelingen waren:

1. ANTHEUNIS Jan Baptiste, 25.02.1776.
Zoon van Jan en Joanna Maria Heijndrikkx.
2. AUDENAERDE Livinus, 25.08.1774.
Zoon van Pieter en Maria Judoca De Verninx.
3. BLOCK Joannes, 25.09.1774.
Zoon van Jacques en Therese D’hooghe.
4. DE BAERDEMAEKER Pieter Frans, 31.12.1775.
Zoon van Jan Baptiste en De Vrieze Petronelle.
5. DE CALUWE Jacobus, 18.03.1775.
Zoon van Livinus en Livina Marie Baeke.
6. DE NEVE Judocus, 13.05.1776.
Zoon van Cornelis en Catharina Bogaerd.
7. DE PAUW Frans, 16.10.1773.
Zoon van Pieter en Petronella Heirman.
8. DE ROOVER Jan Baptiste, 04.05.1777.
Zoon van Laurent en Marie Catherina Heirwege.

9. GILLIS Petrus Frans, 15.12.1775.
Zoon van Pieter en Judoca Lammens.
10. GIJSEL Josephus, 03.09.1777.
Zoon van Pieter en Judoca Lammens.
11. GYSEL Petrus Jacobus, 25.01.1777.
Zoon van Cornelis en Catharina Bogaert.
12. LANDUUT Eguidius, 09.04.1776.
Zoon van Frans Cornelis en Livina Marie De Caluwe.
13. MEGROOT Jan Frans, 09.09.1774.
Zoon van Francies en Joanna Van Laere.
14. PERSIJN Pieter, 08.04.1775.
Zoon van Judocus en Aldegonde Therese Van Acker.
15. TEMMERMAN Jan, 16.09.1774.
Zoon van Pieter en Joanna Marie De Roose.
16. VAN BASTELAERE Emmanuel, 01.01.1776.
Zoon Van Lucas en Joanna Kips.
17. VAN DE CALSEYDE Augustinus, 13.09.1777.
Zoon van Jan en Livina Gijssel.
18. VAN DE WINKEL Donatus, 14.02.1777.
Zoon van Adriaen en Petronella Vande Slijke.
19. VAN DOOSSELAER Liven Jan, 20.01.1774.
Zoon van Andries en Petronella Standaart.
20. VAN GISEGHEM Jan Louis, 09.06.1774.
Zoon van Joannes en Barbara De Vos.
21. VAN LAERE Jacobus, 15.10.1775.
Zoon van Pieter en Angelina Van Poecke.
22. VAN WAES Frans, 06.04.1774.
Zoon van Jan en Joanna Marie De Bruijne.
23. VLIEGERS Pieter Frans, 20.06.1776.
Zoon van Jan en Coleta Theresia Himschoot.
Fusilier, 13e Compagnie de la Cohorte de L' Escout.
10.02.1812: opgenomen in het hospitaal van Eeklo.
28.02.1812: overleden tengevolge van onregelmatige koorts.
24. WALBREGT Louis, 05.10.1774.
Zoon van Pieter en Joanna Maria De Waele.

3. De derde lichting van het jaar VII

Op 28 juni 1799 (10 messidor VII) werden alle overblijvende soldaten van de eerste vijf klassen die nog niet onder de wapens waren, opgeroepen. Ze zouden evenwel niet onmiddellijk in actieve dienst vertrekken, maar gegroepeerd blijven in reserve-bataljons. Tevens werd op 2 juli 1799 amnestie verleend aan alle soldaten van de eerste twee lichten die gedeserteerd waren en nog verbleven op Frans grondgebied, de bezette gebieden inbegrepen. Welke Wachtebeekse jongens door de derde lichting ingelijfd werden konden we niet achterhalen.

HOOFDSTUK IV: De conscriptie van het jaar VIII (23.09.1799 - 22.09.1800)

1. Het consulaat van Napoleon Bonaparte

Reeds onder het Directoire was Bonaparte een zeer succesrijk generaal geweest. Eén onder de vele, maar wel de meest succesrijke. Zijn expeditie naar Italië omgaf hem reeds met het aureool van de onoverwinnelijke veldheer. Zijn expeditie naar Egypte is wel falikant afgelopen, maar daarover werd zoveel geheimzinnig en glorieus gepraat rondverteld, en Egypte was ook zó ver, dat de lauwerkrans rond zijn hoofd nog stralender scheen te worden.

Dit valt echter buiten het bestek van dit boekje. Wij zijn op het tijdstip aangekomen dat Bonaparte weerom in Frankrijk is, en wel te Parijs. Op 9 oktober 1799 is hij in Zuid-Frankrijk terug aan wal gestapt na een afwezigheid van zo'n vijftien maanden. Bij zijn tocht naar het Noorden blijkt al dat er in het land een en ander scheef loopt. Het "Directoire" heeft de toestand blijkbaar niet meer in de greep. Er werd gesleuteld aan een samenzwering om het regime omver te werpen. Sieyès, die reeds vanaf 1789 de zgn. 'Derde Stand' had vertegenwoordigd, was de hoofdbezieler in het streven naar een nieuwe regeringsvorm. Dit zou het "consulaat" worden, met drie consuls die de uitvoerende macht zouden bezitten. Eén van hen zou als 'primus inter pares' Eerste Consul zijn, en in de geest van Sieyès was dat natuurlijk niemand anders dan hijzelf. Er was echter een uitvoerende militaire 'arm' nodig om de coup uit te voeren, en na lang wikken en wegen heeft Sieyès deze in zijn ogen bescheiden rol toebedeeld aan de jonge generaal Bonaparte die zopas succesrijk was teruggekeerd. De geschiedenis heeft ons geleerd dat de wijsgeer-ontwerper van de nieuwe staatsvorm zich wel deerlijk misrekend heeft. Hoewel hij als lid van het Directoire zijn vier 'medirecteurs' verre de baas was, heeft hij zijn droom, Eerste Consul te worden, niet alleen niet kunnen verwezenlijken: hij werd zelfs geen 'gewone' Consul, maar moest het met een plaatsje in de Senaat stellen.

Dit illustreert voldoende waarheen het met Napoleon Bonaparte zou gaan. De coup van 18 Brumaire, want zo werd hij later bekend, is het startschot geweest van de alleenheerschappij. Sieyès (het 'brein') en Bonaparte (de 'arm') kwamen pas op 2 Brumaire voor de eerste maal bijeen. In de nacht van 17 op 18 is het dan eindelijk zo ver. De Raden die de wetgevende macht uitmaken worden van Parijs naar Saint-Cloud overgebracht. Het voorwendsel voor dit transport is werkelijk tragi-komisch en het toppunt van ironie. Men maakt de heren namelijk wijs dat in Parijs (!) een komplot tegen hen op het getouw is gezet, en dat zij dus buiten de stad heel wat veiliger zijn. Maar precies dààr moet het gebeuren !

Bonaparte heeft intussen de leiding gekregen over de gewapende macht. Zijn broer Lucien is president van de Raad der Vijfhonderd en verwijst alle belangrijke punten naar de zitting van de 19e. Ondertussen nemen al drie van de vijf directeuren ontslag, onder wie natuurlijk Sieyès; de twee andere worden eenvoudig opgesloten. 's Anderendaags spreekt Bonaparte eerst de Raad der Ouden toe en daarna de Vijfhonderd, die gedwee in Saint-Cloud gebleven zijn. Hij doet het zo onhandig en verward, dat hij in de laatste vergadering zelfs op awoertgeroep wordt onthaald. Men verwijt hem o.a. voor 'tiran', 'dictator', en men wil hem zelfs buiten de wet stellen. Enkele van zijn soldaten brengen hem snel op dit kritiek moment naar buiten. Het is broer Lucien die de situatie redt: deze weet het zodanig te draaien dat de troepen

*Gedenkteken van Pieter Corbeels in Turnhout. Ansichtkaart.
© Turnhout, Stadsarchief.*

François Roché, Commissaire Municipal près la Commune d'Anvers.

Labrousse del. Maello sculp.
J'ai rempli mon devoir; vive la République, amis, sauvez-moi de mes assassins.
Le 6 Vendémiaire, An VI.

*Oproer in Antwerpen na een verbeurdverklaring van kerkelijke goederen
(27 september 1797). Gravure door L.F. Labrousse.*

© Brussel, Koninklijke Bibliotheek Albert I.

© Gemeentekrediet „België onder het Frans bewind 1792-1815” p. 185.

de zaal binnentrekken om de hoge vergadering te 'beschermen'. Radeloos van angst vluchten de heren naar alle kanten. Enkelen worden nog opgevist en gedwongen de staatsgreep te wettigen: het Directoire wordt afgeschaft en Bonaparte, Sieyès en Ducos worden in een 'commissie' aangesteld om de orde te herstellen. Op deze meer dan armzalige wijze is Bonaparte aan de top gekomen.

Het weze erkend dat hij in de daaropvolgende maanden als een gek aan het werk is gegaan, zich met de hulp van raadgevers snel in een grote verscheidenheid van zaken heeft ingewerkt, en... vanaf het begin praktisch zijn beide medestanders negeert en eigenlijk alleen regeert. Hij heeft het belang van propaganda begrepen: overal in het land verkondigen uitzendbodes de voordelen die het nieuwe bestel biedt.

Er moet een nieuwe constitutie komen, die de wettige basis zou worden voor het bewind. Vanzelfsprekend dacht het orakel Sieyès dat de redactie hiervan aan hem toekwam, en hij sloeg dan ook ijverig aan het werk. Zijn utopisch werkstuk werd door Bonaparte van de tafel geveegd. Deze hield alleen over wat enigszins bruikbaar was. Sieyès moest zwichten voor de sterke 'arm', maar mocht als beloning wel de drie consuls aanwijzen, op voorwaarde dat hij er zelf niet bij was en Bonaparte wel. Die kreeg als medeconsuls Cambacérès en Lebrun, twee vooraf aangeduide medewerkers. Als klap op de vuurpijl werd nu nog een volksreferendum georganiseerd om de nieuwe Constitutie te bekrachtigen. Gezien de stemming niet verplicht, en bovendien ook niet geheim was, kreeg men als niet onaardig resultaat 'n goeie 3 miljoen ja-stemmen tegen ongeveer 1500 neen-stemmen. Dergelijke proporties hebben we in de 20e eeuw meer meegemaakt, maar geef toe: het was niet nieuw.

Hoewel de drie consuls benoemd werden voor tien jaar, traden de twee 'bijgevoegden' al vlug in de schaduw. Alleen Bonaparte nam zijn intrek in het vroegere koninklijk paleis, en regelde de zaken alleen. Een ministerraad heeft hij bijvoorbeeld nooit samen geroepen. Het volk is bij name wel soeverein, maar wordt niet meer geraadpleegd. De meeste beslissingen worden bekrachtigd door een 'sénatus-consulte', een gunstig advies dat de vetbetaalde senatoren maar al te graag geven en dat Napoleon tot het einde van zijn regeringsperiode telkens weer gretig zal aangrijpen om zijn eigen daden te legaliseren.

In 1802 werd Bonaparte tot consul voor het leven aangesteld. We weten dat hij in deze jaren ontzettend populair was. Na zijn veel bezongen overwinningen had hij immers de vrede teruggebracht na tien jaren van oorlog. Wij moeten ook niet ontkennen dat Napoleon Bonaparte, na de zware crisis die Frankrijk doormaakte vanaf 1789 tot 1799, de impuls heeft gegeven tot de wederopbouw op alle gebied: politiek, economisch en sociaal. Dit weze slechts terloops aangestipt, omdat zelfs een korte beschrijving van de activiteiten van Bonaparte gedurende zijn consulaat totaal buiten de bedoeling van dit jaarboek valt.

2. *Het reserveleger van het jaar VIII.*

Op 8 maart 1800 (17 ventôse VIII) verschijnt een nieuwe militaire wet waarbij beslist werd een reserveleger op de been te brengen. Het zou gevormd worden te Dijon, onder leiding van generaal M.Dumas.

Voor de samenstelling ervan deed men een beroep op de eerste klas van het jaar VIII. Dit waren de conscrits die in de loop van het jaar VII de leeftijd van twintig jaar bereikt hadden.

Om de plaatselijke bevolking enigszins gerust te stellen beperkte men het aandeel van onze negen departementen tot 3.250 op een geheel van 60.000 mannen, alle bestemd voor het nieuw op te richten reserveleger. Het aandeel van het Schelddedepartement werd bepaald op 730 man.

De conscrits van het Schelddedepartement zouden ingedeeld worden bij de 245ste militaire divisie onder bevel van generaal Bonnard. Deze richt een hooggestemde oproep tot de conscrits om zich naar het verzamelpunt Dijon te begeven “ pour aller partager le triomphe d’un Héros que la fortune n’abandonnera jamais “.

Op 5 augustus 1800 (17 thermidor VIII) werd door het toenmalig gemeentebestuur, na schrapping van degene “ die de lasten van de oorlog niet konden dragen “, de 3 jongste Wachtebeekse conscrits aangeduid voor dienstname. Dat waren:

1. VAN BASTELAER Augustin, 22.10.1778.
Zoon van Lucas en Jeanne Kips.
2. VANDERMENSBRUGGE Jean Baptiste, 25.08.1779.
Zoon van Pierre Jean en Caroline Boudel.
3. VERVLACKT Dominique, 18.07.1779.
Zoon van Pierre Joseph en Petronelle Fermont.

3. Mislukking van de conscriptie van het jaar VIII.

Evenals de conscriptie van het jaar VII liep deze van het jaar VIII op een mislukking uit. Daar was om te beginnen de tegenzin van onze bevolking om haar bloed te vergieten voor een vreemde overheerser. Vervolgens was daar de antigodsdienstige politiek die zonder verpinken de gevestigde gewoonten en zeden kwam verstoren.

Die tegenzin uitte zich op alle niveaus. Vooreerst blaakten de plaatselijke autoriteiten niet van ijver om de verschillende maatregelen, hun opgelegd door de prefectuur, toe te passen, zo niet uit overtuiging, dan toch uit vrees zich bij de bevolking gehaat te maken. Vervolgens weigerden de conscrits in massa zich te laten inschrijven, zodat men veelal tot 50 a 52% onwilligen kwam. Waren de lijsten dan eindelijk opgemaakt, dan werden er kwistig getuigschriften van lichamelijke ongeschiktheid uitgereikt. Even gul sprong men om met attesten dat de conscrit door beroepsbezigheden moest vrijgesteld worden.

Had men met veel moeite het vereiste getal conscrits gelicht, dan begon de plaag van de desertie, die de rangen van het leger voor meer dan de helft uitdunde. Zo zag men zich verplicht terug te grijpen naar de meedogenloze methodes van het Directoire. Door de vaak onmenselijke straffen werd de weerstand van de dienstonwilligen soms nog opgewekt.

HOOFDSTUK V: De conscriptie van het jaar IX en X (23.09.1800 tot 22.09.1802)

1. Lichting van de klassen IX en X (23.09.1800 - 22.09.1802)

Op 19 mei 1802 (29 floréal X) werd de wet gestemd op de lichting van de jaren IX en X. Van elke klas zouden 30.000 mannen aangeduid worden voor actieve dienst en evenveel voor reserve.

Tot de lichting van het jaar IX en X behoorden degenen die geboren waren tussen 23 september 1779 en 22 september 1781. Ze zouden slechts in het begin van het jaar XI (oktober 1802) opgeroepen worden.

Het Scheldedepartement moest, voor de beide klassen samen, 1320 mannen leveren. Daarvan waren 1188 mannen bestemd voor de infanterie, terwijl 132 mannen zouden ingedeeld worden bij de ruitery. Het aandeel van Wachtebeke daarin, was 6 mannen voor actieve dienst en 6 mannen voor de reserve. Op 29 oktober 1802 (7 brumaire XI) werd door de maire P.B. Van Waesberghe de definitieve lijst opgesteld.

De zes mannen voor actieve dienst waren:

A. Uit de klas IX:

1. ANDRES Pierre Jean, 19.05.1780, 1.71m.
Zoon van François en Anne Marie De Meulenaere.
Vervangen door:
TIMMERMAN Joseph Louis, 22.07.1781, 1.66m.
Zoon van François en Marie Steenbeke.
2. DE BRUIJNE Jean François, 23.10.1779.
Zoon van Pierre François en Philipinne Creve.
Vervangen door:
SCHOENMAEKERS Engelbert, 03.05.1780, 1.69m.
Zoon van Geerard en Joanne Catharine Vleminck.
30.04.1804: veroordeeld door de rechtbank van Gent, dienstweigeraar 1500 frank.
06.04.1810: definitieve amnestie.
3. TACQ François, 21.10.1779, 1.68m.
Zoon van Joseph en Joanne Françoise Gijsele.
Vervangen door:
DEIJNE André, 12.03.1781, 1.68m.
Zoon van Pierre en Marie Tronck.

B. Uit de klas X:

4. BRACKE François, 12.01.1781, 1.75m.
Zoon van Mathieu en Marie Hemelsoet.
Vervangen door: DE MARTELAERE Jean, Gent.
Zoon van François en Joanne De Smet.
5. VAN BASTELAERE Dominique, 05.06.1781, 1.67m.
Zoon van Lucas en Joanne Kips.
Vervangen door:
FRANÇOIS Jean, Gent.

- Zoon van Laurent Joseph en Livina De Taene.
6. VERHOOSSEL Bernard, 08.10.1780, 1.69m.
 Zoon van Jean en Marie Verplanke.
 Vervangen door:
 LOGIEST Joseph, Gent.
 Zoon van Jean en Caroline Vekens.

Zes mannen werden aangeduid voor de reserve:

A. Uit de klas IX:

1. DE MAESSCHALK Lieven, 20.01.1780, 1.77m.
 Zoon van Josse en Livine De Neve.
 9.09.1803: veroordeeld door de rechtbank van Gent, weerspannigheid 1500 frank.
 30.04.1808: aangehouden.
 18.11.1808: gedeserteerd te Rijsel en er terug aangehouden door de “ Colonne Mobile “.
2. VAN LANGEVELDE Lievin, 27.11.1779, 1.71m.
 Zoon van Laurent en Petronelle Seyssens.
 29.09.1803: veroordeeld door de rechtbank van Gent, weerspannigheid 1500 frank.
 25.03.1810: definitieve amnestie.
3. VERSWALM Pierre, 27.08.1780, 1.70m.
 Zoon van Lievin Jean en Anne Helene Roets.
 Vervangen door,
 VAN POTTELBERGE Pierre Augustinus, 22.02.1781, 1.67m.
 Zoon van Jean en Therese Persijn.
 17.01.1804: veroordeeld door de rechtbank van Gent, weerspannigheid 1500 frank.
 13.05.1808: aangehouden te Saffelaere door de gendarmen van Lokeren.
 Soldaat, jager te paard 8ste Reg. 2de Bat.
 24.11.1808: overleden te Maastricht.

B. Uit de klas X:

4. BOGAERD Jean François, 05.06.1781, 1.67m.
 Zoon van Jacques en Anne Catherine Hebbelinck.
 21.04.1804: veroordeeld door de rechtbank van Gent, weerspannigheid 1500 frank.
 05.05.1806: vrijwillig dienst genomen.
 Terug in de gemeente na 8,5 jaar dienst bij de grenadiers.
5. VANDEN BROEKE Antoine Louis, 20.02.1781, 1.60m.
 Zoon van Jacques Jean en Rosalie Slabbinck.
 Vervangen door:
 SWARTELE Ferdinand, 09.01.1781, 1.64m.
 Zoon van Pierre en Isabeau Bracke.
 19.10.1803: veroordeeld door de rechtbank van Gent, weerspannigheid 1500 frank.
6. VAN LANGEVELDE Pierre, 14.07.1781, 1.68m.
 Zoon van Laurent en Petronelle Seyssens.

HOOFDSTUK VI: De conscriptie van de jaren XI en XII (23.09.1802 - 22.09.1804).

1. *Lichting van de klassen XI en XII*

Op 26 april 1803 (6 floréal XI) werd de wet aangenomen over de lichting van de jaren XI en XII. Deze laatste lichting zou echter niet voor 23 september 1803 (1 vendémiaire XI) opgeroepen worden. Van iedere klas werden er terug 30.000 mannen voor actieve dienst en 30.000 mannen voor reserve ter beschikking gesteld.

Op 12 september 1803 werden de modaliteiten van de lichting XI en XII vastgelegd en op 3 november 1803 aan de onderhorige besturen medegedeeld.

De maire moest drie alfabetische lijsten opmaken; een algemene, een van de aanwezigen bij oproeping en een van de afwezigen. Die lijsten moesten acht dagen lang worden uitgehangen zodat ieder de tijd had om aanmerkingen te maken en klachten in te dienen. De maire bepaalde dan hoeveel man er van elke lijst aangeduid werden.

Op de dag van de bijeenkomst mochten de aanwezigen onder mekaar bepalen wie zal aangeduid worden. Uit de lijst der afwezigen werd dit aantal door loting aangeduid.

Het Schelvedepartement moest voor elke lichting 542 man opbrengen, dus samen 1084, die verdeeld werden over de verschillende eenheden: 2 voor het 2de carabiniers, 24 voor het 7de regiment artillerie, 60 voor het 50ste dragonders, 598 voor de 13de brigade, 200 voor de 26ste brigade en 200 voor de 44ste brigade.

De beschikbare lijsten betreffende de conscriptie van de jaren XI en XII spreken mekaar op verscheidene punten tegen. Daarom hebben we hier geopteerd om van elke klas de potentiële conscripts met een of ander aantekening achter hun naam alfabetisch te vermelden.

A. Uit de klas XI (jongens geboren tussen 23.09.1781 en 2.09.1782).

1. CREVE Bruno, 30.08.1782, landbouwer.

Zoon van Pierre en Petronelle Van Nieuwenhuysse.

-: definitief afgekeurd.

02.05.1804: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, dienstweigeraar 1500 frank.

19.04.1806: voorlopig afgekeurd.

2. DE GRAEVE Jean François, 18.01.1782, landbouwer.

Zoon van Jean en Elisabeth Bruggeman.

12.12.1803: definitief afgekeurd.

18.10.1806: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, dienstweigeraar 1500 frank.

25.08.1810: amnestie.

3. DE SMAELE Jean, 28.01.1782, dagloner, 1,65m.

Zoon van François en Anne Marie Vande Voorde.

Reserve.

4.09.1804: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, dienstweigeraar 1500

frank.

Conscrit Refractaire 3de Comp.

04.04.1806: opname in het "hôpital sédentaire" te Rijsel.

21.04.1806: overleden tengevolge van onregelmatige koorts "fièvre sijnocque".

4. DE VILDER Augustin, 18.09.1782, particulier, 1.61m.

Zoon van Josse en Therese Braemt.

Vervangen door:

QUIQUENIE Jean Baptiste, Gent.

5. MISSEGERS Ferdinand, 02.03.1782, wever, 1.60m.

Zoon van Pierre en Louise Gijssel.

Reserve.

31.03.1806: definitieve vrijstelling, astma.

6. MUSSCHE Pierre, 19.01.1782, landbouwer, 1.62m.

Zoon van Jacques en Catharine Wittinck.

Voorlopig vrijgesteld.

7. PIETERS Pierre François, 12.03.1782, dagloner.

Zoon van Livin en Judoca Simoen.

19.01.1808: Veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid 1000 frank.

06.08.1810: definitieve amnestie.

8. SWARTELE Louis, 30.08.1782, dagloner.

Zoon van André en Coleta De Buysscher.

12.12.1803: definitief afgekeurd.

02.05.1804: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid 1500 frank.

9. VAN AERDE Jean François, Evergem 31.08.1782, landbouwer, 1.67m.

Zoon van Jean François en Livine Marie De Jaeger.

Reserve.

02.05.1804: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid 1500 frank.

25.07.1813: definitief verlof, 8ste regiment-kurassers.

10. Van WAES Pierre François, 27.07.1782, landbouwer, 1.63m.

Zoon van Jean Jacques en Joanne Marie De Bruijne.

18.04.1804: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid.

11. VEREEKEN Jacques, 29.05.1782, wever, 1.64m.

Zoon van Jacques en Marie Andries.

18.04.1804: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid.

06.08.1810: definitieve amnestie.

B. Uit de klas XII (jongens geboren tussen 23.09.1782 en 22.09.1783)

1. ALEXANDER Jean François, 14.10.1782, landbouwer, 1.63m.

Zoon van Judocus en Francisca De Caluwe.

Reserve.

02.05.1804: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid 1500 frank.

02.05.1810: definitieve amnestie.

2. BONTE Lievin, 13.04.1783, landbouwer.
Zoon van Jean en Marie Anne Van Rentergem.
12.12.1803: definitief afgekeurd.
3. BRACKE Denis, 14.09.1783, landbouwer, 1.66m.
Zoon van Mathieu en Caroline Hemelsoet.
07.05.1804: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid 1500 frank.
25.03.1810: definitieve amnestie.
4. DAVID François, 25.11.1782, landbouwer, 1.68m.
Zoon van Pierre en Josine Dhert.
Reserve.
08.04.1805: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid 1500 frank.
5. DE VOS Louis, 01.08.1783, dagloner, 1.66m.
Zoon van Pierre Jean en Petronille De Cock.
Aanvallen epilepsie.
6. DIELMAN Pierre François, 08.10.1782, landbouwer.
Zoon van Jean en Jeanne Van Loo.
12.12.1803: definitief afgekeurd.
18.10.1806: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid 1500 frank.
7. GILLIS Roche Cornille, 16.08.1783, landbouwer.
Natuurlijk kind van Anne Gillis.
12.12.1803: afgekeurd te klein van gestalte.
8. HERTENS Jan Baptiste, 13.03.1783, hoefsmid.
Zoon van Ferdinand en Marie Anne Vereeken.
Kreupel rechter voet.
9. KRIEL Joseph, 04.07.1782, landbouwer, 1.64m.
Zoon van Jean François en Livine Van Kerkvoorde.
12.12.1803: definitief afgekeurd, verminking rechter hand.
10. LONCLE Augustin, 22.04.1783
Zoon van Dominique en Anne Livina Van Damme.
Fuselier, 44ste regiment infanterie.
31.08.1805: opname in het "hospice civil" te Doullens.
01.09.1805: overleden
11. SCHEPENS Augustin, 03.11.1782, 1.63m.
Zoon van Martin en Jeanne Dhont.
12.12.1803: definitief afgekeurd.
02.05.1804: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid 1500 frank.
12. VAN BURGHOVE Jean François, 29.12.1782, timmerman.
Zoon van Louis en Petronelle Vervaek.
12.12.1803: definitief afgekeurd.
18.10.1806: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid 1500 frank.
Overleden tijdens de dienst.

13. VAN MEGROOT Jean François, 06.03.1783, dagloner.
Zoon van Jean en Petronilla Van Bastelaere.
12.12.1803: definitief afgekeurd, verminking.
14. VANDERGRACHT Jean François, 22.07.1782, landbouwer, 1.73m.
Zoon van Jean en Angeline Van Aerde.
29.03.1804: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid 1500 frank.
25.06.1808: aangehouden door de gendarmen van Assenede.
27.01.1809: veroordeeld tot 7 jaar "travaux public".
24.03.1809: gedeserteerd uit het 46ste reg infanterie.
26.01.1811: vrijwillige dienstname.
15. VERLACKT Jean François, 04.12.1782, wagenmaker, 1.62m.
Zoon van Pierre Joseph en Petronille Fermont.
12.12.1803: definitief afgekeurd.
16. VERPLANKE Pierre François, 19.11.1782, dagloner, 1.60m.
Zoon van Dominique en Augustine Lippens.
Reserve.
02.05.1804: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid 1500frank.
03.05.1812: definitieve amnestie.
17. VERSWALM Jacques Lieven, 01.11.1782, dagloner, 1.69m.
Zoon van Livin en Anne Helene Roets.
12.12.1803: voorlopig afgekeurds verminking rechter knie.

HOOFDSTUK VII: De conscriptie van het jaar XIII (23.09.1804-22.09.1805)

1. Het keizerrijk van Napoleon

Zoals wij al zagen bij de inleiding tot het Consulaat, was Bonaparte in die jaren zeer populair in Frankrijk. Daar was dan ook wel reden toe. Zowel op vlak van militaire prestaties als wanneer het ging om zaken van het alledaagse landsbestuur, had hij bewezen iemand van buitengewoon formaat te zijn. Hijzelf was zich daarvan zeer goed bewust. Ooit zou hij gezegd hebben: "Je ne suis pas un homme, je suis un personnage historique".

En amper twee jaar nadat hij al tot consul voor het leven was uitgeroepen, in 1804, deed hij een gooi naar de keizerskroon. Het lukte hem nog ook. De keizerskroning, de 'Sacre', is een welhaast uniek feit in de geschiedenis. Zeker als men bedenkt van waar men was gekomen. Amper 15 jaar eerder was de revolutie uitgebroken, die na een paar jaar komaf maakte met gekroonde hoofden, ja, diezelfde hoofden zelfs van het schavot deed rollen.

Napoleon wou zijn toch nog altijd wankelende positie als despoot een quasi onschendbaar karakter verlenen door een 'wijding'. Schrandere als hij was, had hij ingezien waar de sterkte lag van zijn illustere voorgangers: de grote Franse koningen. Die werden door het 'gewone volk' met eerbied en schroom tegemoet getreden, en waren zo goed als niet afzetbaar, terwijl gelijk welke republikeinse hoogwaardigheidsbekleder steeds kon vervangen worden.

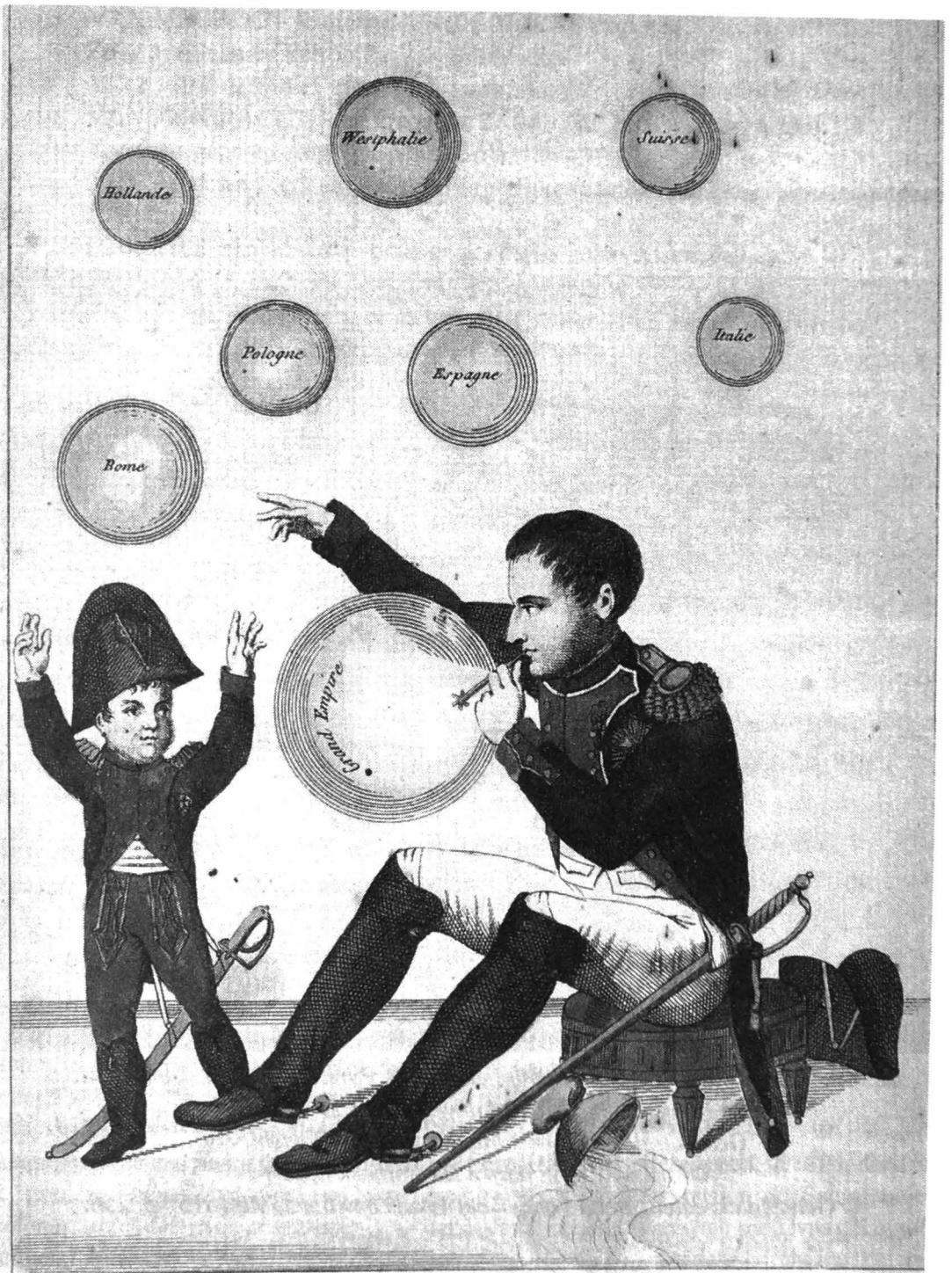

De verschillende legers van de Republiek (Italië, Pyreneeën, Rijn, Samber/Maas en Noorden). Defilé in Antwerpen op 27 mei 1796.

Geaquarelleerde tekening door P.A.J. Goetsbloets.

© Brussel, Koninklijke Bibliotheek Albert I.

© Gemeentekrediet „België onder het Frans bewind 1792-1815” p. 258.

Ah Papa les belles bulles de Savon que tu as faites

O papa, je hebt zo 'n mooie zeepbellen gemaakt. Satire op de vluchtige militaire veroveringen van Napoleon. Gekeurde gravure.

Brussel, Koninklijk Museum van het Leger en van Krijgsgeschiedenis.

Men begon, via een ingenieuze propaganda, de bevolking te wennen aan een nieuwe gedachtengang: het consulaat kon vallen met de dood van de Eerste Consul. Er waren trouwens al aanslagen op hem gepleegd. En indien er een zou lukken, zou men dan niet terugkeren naar het gehate 'Ancien Régime'? Ware het niet beter dat het toegejuichte bestuur van de Eerste Consul werd bestendigd via een nieuwe grondwet, die dus ook in een wettige en vooraf reeds geregelde opvolging zou voorzien?

De 'Moniteur', het Franse officiële staatsblad, bevat elke dag meer betuigingen van instemming met een nieuwe staatsvorm. Op de lange duur werden de acclamaties zo hevig, dat men nu in alle gemoedsrust kon overgaan tot een volksraadpleging. Er werd sterk de nadruk gelegd op het feit dat dit volgens alle goede regels van de Revolutie was: de beslissing lag zogenaamd in de handen van het soevereine volk. Napoleon had zijn ondergeschikten al laten weten dat zij er moesten voor zorgen dat alles naar wens verliep, want, zo zei hij, indien dat niet zo was, zou het leger hem sowieso tot keizer uitroepen. Hij had blijkbaar de Romeinse geschiedenis goed bestudeerd. Vaststaand bleef, dat zijn omgeving geen andere keus restte: zij moesten het wel goed spelen, want de baas zou gelijk hoe keizer worden, en dan was het in ieder geval beter in zijn gunst te staan.

'Ze' hebben dan ook het plebisciet op een wel zeer eigenaardige wijze georganiseerd. Er werd niet gevraagd of men akkoord ging met de instelling van het keizerschap. Er werd ook niet gevraagd of die keizer dan wel Napoleon Bonaparte moest zijn. Voor het gemak werd al aangenomen dat iedereen het daarmee al lang eens was. Het enige punt waarover de kiezers positief of negatief konden stemmen, was: moet de macht erfelijk gemaakt worden? De uitslag was voorspelbaar, en identiek aan het resultaat van alle dergelijke raadplegingen die we later gekend hebben: zo goed als 100 % was vóór. Het ministerie voor binnenlandse zaken van die tijd liet weten dat 2.959.891 kiezers ja hadden gestemd en ruim 2500 (!) tegen. Dat was niet voldoende voor Napoleon. Hoewel leger en vloot niet hadden deelgenomen aan het referendum, telde hij daarvoor nog respectievelijk 400.000 en 50.000 ja-stemmen bij. Het was volgens hem toch vanzelfsprekend dat zijn eigen soldaten het bij hun eigen baas hielden. Men telde daarbij nog het aantal mensen die niet waren komen opdagen: hun stilzwijgen werd als toestemming uitgelegd. Dit maakte de uitslag natuurlijk nog een heel stuk glansrijker.

Het volk had dus 'gesproken' en dus werd alles in gereedheid gebracht voor een groots spektakel. Van mei tot december 1804 is er gewerkt geworden om alles voor de kroning op pootjes te zetten. Omdat vroeger de zalving van de Franse koningen plaats vonden te Reims, reeds sinds Clovis, wilde Napoleon dat zijn 'Sacre' doorging te Parijs. Maar dan wel in een kerk, de Notre Dame. En dus niet op een groot plein, zoals het Champ de Mars, waar veel te veel volk kon komen dat zijn tevredenheid... maar ook wel zijn ontevredenheid kon uiten! In de kathedraal konden alleen de genodigden naar binnen. De paus himself wordt voor de grote gelegenheid naar Parijs gehaald. Hemzelf en de priesters die hem vergezelden, moeten wel de rillingen over de rug zijn gelopen, wanneer zij in stoet door een haag van stilzwijgende en oneerbiedige kijkers trokken bij hun tocht naar de kerk. Vele van die kijkers waren dezelfde die een hele reeks priesters over de kling hadden gejaagd.

De historici zijn bijna unaniem als zij constateren dat deze vertoning de positie van Napoleon

in Frankrijk eerder verzwakt dan verstevigd heeft. Het volk stond nog te dicht bij de grote Revolutie. Omdat de volksleider nu plots monarch was geworden, werd het fundament van zijn bewind, namelijk het vertrouwen dat hij algemeen genoot, ondergraven. Als wij alles wel beschouwen, is het begin van het keizerrijk eigenlijk het begin van het einde geweest. De dictatuur alleen bleef dezelfde, en die heeft het nog een tijdje uitgehouden. Maar het keizerschap was eigenlijk niets anders dan een dun vernisje van 'goddelijk recht', waarop ook de 'rasechte' monarchen zich beriepen. "Par la grâce de Dieu...". In de grond heeft het Franse volk nooit verteerd dat 'le soldat heureux', zoals men hem eens noemde, dezelfde legitimiteit heeft opgeëist als de vermaledijde, afgezette en vermoorde vorsten van het Ancien Régime.

Ook in het buitenland heeft deze maskerade kwaad bloed gezet, en dit is de verdere carrière van Napoleon zeker niet ten goede gekomen. In de culturele wereld van die tijd, die al decennia vroeger dweept met de nieuwe ideeën van de 'verlichting', kwam deze 'stap terug' aan als een mokerslag. Vele filosofen en ook wel kunstenaars hadden in Bonaparte een voortrekker in de mars naar de moderne tijden gezien. Men denke slechts aan Ludwig van Beethoven, die zijn Derde Symfonie "Buonaparte" had genoemd, en nu, dol van woede bij het vernemen van de keizersproclamatie, het titelblad in stukjes scheurde.

Maar ook bij de regeringen en vooral bij de vorsten van Europa had Napoleon het nu verkorven, meer nog dan tevoren. Inderdaad, de keizerskroning kwam hun voor als een nooit geziene, ongehoorde usurpatie van macht, recht en titel. Het is van dit moment af, dat alle krachten zijn gebundeld om de 'indringer' te verslaan en definitief van het toneel te verdrijven. Vele oude vetes werden vergeten om nieuwe bondgenootschappen te creëren, met als enig doel de 'arrivist' te kelderen. Die heeft zich daartegen verzet, wat nogal vanzelfsprekend is. En vandaar die verse golf van nooit eindigende oorlogen, die aanleiding waren tot steeds strenger doorgevoerde conscripties, waarvan de ellenlange lijst in de volgende hoofdstukken opgenomen is.

2. Lichting van de klas XIII

Op 24 maart 1804 (3 germinal XII) werd de wet reeds gestemd op de lichting van het jaar XIII. De eigenlijke oproeping werd bevolen op 29 december 1804.

Tot de lichting van het jaar XIII behoorden de mannen geboren tussen 23.09.1783 en 22.09.1784. De opgeroepen werden volgens lottrekkingen, ingedeeld in drie groepen: 30.000 mannen waren bestemd voor actieve legerdienst, evenveel voor het reserveleger en de overigen werden ingedeeld bij het "depot".

Voor de conscriptie van het jaar XIII beschikten we zowel over een alfabetische kantonale lijst dd 18 pluviôse (09.02.1804) en een kantonale lijst dd 19 ventôse (09.03.1804) waarop de conscrits reeds ingedeeld waren in actieven, reserven en jongens bestemd voor het depot. Verder beschikten we nog over de eigenlijke departementale lijst als over een departementale "depot-register".

Vijf mannen werden afgekeurd:

1. BAUWENS Pierre Joseph, 12.04.1784, dienstbode, 1.64m.
Zoon van Jean en Joanne Van Aerde.
2. CRAENEST Joseph, 04.07.1784, koehoeder, 1.44m.
Zoon van Michiel en Adriane De Neve.
3. DE WAELE Pierre François, 28.05.1784, dienstbode, 1.71m.
Zoon van Jan en Joanne Martens.
4. VANDERMENSBRUGGE Francies, 08.02.1784, kleermaker, 1.41m.
Zoon van Josse en Marie Anne Poppe.
Te klein van gestalte.
5. WILLEMS Leopold, 10.11.1783, dienstbode, 1.70m.
Zoon van Livin en Anna Marie Straffens.

Vijf mannen waren bestemd voor actieve legerdienst:

1. DE CALUWE Livin, 09.11.1783, molenaar, 1.72m.
Zoon van Josse François en Petronelle De Caluwé.
08.07.1805 (19 messidor XIII): veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, dienstweigeraar 1500 frank.
12.05.1806: aangehouden door de gendarmen van Lokeren.
13.05.1806: aangekomen in het depot te Straatsburg.
28.10.1806: ingelijfd bij het 8ste regiment kurassiers.
2. HERTJENS Ferdinand, 05.10.1783, hoefsmid, 1.61m.
Zoon van Isidor Jean en Petronelle Van Doorselaere.
3. LEYN Joseph, 13.12.1783, arbeider, 1.68m.
Zoon van Lambeert en Cecile Lippens.
31.03.1806: voorgedragen definitief ontslag wegens verminking linker hand.
4. MARQUENIE Jean François, 21.01.1784, molenaar, 1.71m.
Zoon van Jean François en Petronelle De Gronkel.
08.07.1805: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, dienstweigeraar 1500 frank.
03.05.1806: afgekeurd.
5. TACK Pierre, 04.08.1784, dienstbode, 1.65m.
Zoon van Jacques en Cecilia De Graeve.
08.07.1805: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, dienstweigeraar 1500 frank.
06.08.1810: definitieve amnestie.

Een man was bestemd voor het reserveleger:

1. DE GRONKEL Pierre Jean, 05.11.1783, molenaar, 1.60m.
Zoon van Livin en Ida Dhert.
18.06.1805: opgeroepen.
20.06.1805: in hechtenis genomen.
06.08.1810: definitieve amnestie.

Negen mannen werden ingedeeld bij het depot:

1. ANDRIES Jean Baptiste, 26.06.1784, schoenmaker 1.63m.
Zoon van Pierre François en Marie Anne Heijman.

- 21.09.1805: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, dienstweigeraar 1500 frank.
06.08.1810: definitieve amnestie.
2. CRUYENAERE Pierre François, 13.12.1783, dagloner, 1.65m.
Zoon van Lieven en Joanne Noure.
Niet opgeroepen.
  3. DE NEVE Josse, 06.10.1783, dagloner, 1.62m.
Zoon van Josse en Marie Anne Vande Slijke.
30.01.1806: opgeroepen.
14.05.1806: aangekomen in het depot te Straatsburg.
–: gedeserteerd uit het depot.
31.01.1811: vrijwillig gemeld
27.02.1811: naar Rijsel gestuurd.
  4. DE PAUW Jean Dominique, 28.04.1784, dagloner, 1.60m.
Zoon van Jacques en Elisabeth Centerikx.
Niet opgeroepen.
  5. DE VILDER Ferdinand Jean, 16.05.1784, particulier, 1.63m.
Zoon van Josse en Therese Braemt.
13.08.1805: afgekeurd.
  6. DHERT Godfroid, 11.07.1784, arbeider, 1.71m.
Zoon van Pierre Jacques en Livine Van Rentergem.
Niet opgeroepen.
  7. FREDERICK Dominique François, 18.06.1784, dagloner, 1.80m.
Zoon van François en Petronelle Van Malderen.
30.01.1806: opgeroepen.
06.09.1806: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid 1500 frank.
06.08.1810: definitieve amnestie.
  8. PERSIJN Lieven Augustin, 09.01.1784, dagloner, 1.68m.
Zoon van Josse en Adelgonde Therese Van Acker.
17.08.1805: opgeroepen.
22.03.1806: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid 1500 frank.
14.05.1806: aankomst in het depot te Straatsburg.
  9. VAN LAERE Louis, 17.10.1783, arbeider, 1.74m.
Zoon van Pieter en Angeline Van Poucke.
21.11.1804: opgeroepen.
22.03.1806: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanningheid 1500 frank.
06.08.1810: definitieve amnestie.

Twee mannen waren afwezig op de eigenlijke oproeping en werden bijgevolg aangeduid als “conscrit supplémentaire “:

1. DE SCHEERDER Martin, Oostende 26.04.1784.
Zoon van Hilduard en Augustine Josepha Wilguin.
08.04.1806: zich gemeld.

- 13.05.1806: aangekomen in het depot te Straatsburg.
2. VAN ROMPU Ferdinand, 10.06.1784, arbeider, 1.62m.
Zoon van Bernard en Marie Ivonne De Vos.
21.06.1808: afgekeurd, epilepsie.

HOOFDSTUK VIII: De conscriptie van het jaar XIV (23.09.1805 - 31.12.1805)

Lichting van de klas XIV

De behoefte aan manschappen, die tijdens het consulaat van Napoleon (1800 - 1802) enigzins gemilderd was, drukte vanaf 1804 geleidelijk meer en meer op de bevolking.

Op 17 januari 1805 (27 nivôse XIII) werd de wet gestemd op de lichting van het jaar XIV. Het decreet waarbij de oproeping werd bevolen, werd door Napoleon ondertekend op 26 augustus 1805, (8 fructidor XIII). De uitvoering moest in heel het keizerrijk beginnen op 13 oktober 1805, doch de eigenlijke oproepingen voor de wervingsraad begonnen slechts begin 1806. In de conscriptiewet van het jaar XIV stond vermeld dat er 30.000 dienstplichtigen zouden opgeroepen worden om het leger op voet van reorganisatie aan te vullen en 30.000 om in reserve te blijven en zich bij het leger te voegen in tijd van oorlog.

Tot de lichting van het jaar XIV behoorden degenen die geboren waren tussen 23 september 1784 en 22 september 1785. Het Schelvedepartement moest 1024 jonge mannen leveren.

Voor de conscriptie van het jaar XIV konden we zowel de kantonale als de departementale lijst raadplegen. De kantonale lijst werd op 30 september afgesloten en bevatte 167 namen waaronder 40 uit Wachtebeke. Op de departementale lijst daarentegen vinden we de namen van 36 geboren Wachtebekenaren en 4 inwijkelingen terug.

Zeven mannen werden afgekeurd:

1. DEMULDER Jacques, 18.08.1785, dagloner, 1.65m.
Zoon van Jan en Anne Marie Dhooghe.
05.11.1805: breuken
2. DE WAELE Jean François, 25.08.1785, dagloner, 1.63m.
Zoon van Jean en Jeanne Martens.
3. GROOHAERT Antoine, 01.03.1785, dagloner, 1.68m.
Zoon van Livin en Josine Van Doorselaere.
4. VANDECALSEYDE Benjamin, 20.03.1785, metselaarshulp, 1.65m.
Zoon van Jean en Livine Gijssel.
5. VAN HECKE Jean François, 19.10.1784, landbouwer, 1.53m.
Zoon van André Lievin en Josine Aldegonde De Vos.
6. (VAN) MERGROOT Dominique, 27.02.1785, dagloner.
Zoon van André en Marie Anne Martens.
7. (VAN) POTTELBERGHE Augustin, 26.07.1785, landbouwer, 1.76m.
Zoon van François en Catharine Van Assel.
Aanvallen van astma gedurende de laatste 4 jaar.

Twee mannen werden voorlopig vrijgesteld:

1. MARQUENIE Bernard, 17.10.1784, bakker, 1.79m.
Zoon van Louis Constantin en Petronille De Vilder.
07.03.1806: voorlopig vrijgesteld voor het hebben tegengehouden vier weerspannige refractairs.
2. VAN DE VOORDE Livin, 15.08.1785, arbeider, 1.61m.
Zoon van Jacques en Anne Catharine Eekman.
21.07.1806: een broer (Jacques) onder de Wapens, 20ste linie-regiment.

Vijftien man vinden we terug onder de geschikten (“propre a etre mis en activité service “) evenwel zonder aantekening betreffende een eventuele inlijving:

1. DE BRUYCKER Jacques, Zaffelare 30.08.1785, landbouwer, 1.65m.
Zoon van Guille en Isabeau De Coninck.
2. DE BUYSSCHER Jacques, 03.06.1784, dagloner, 1.65m.
Zoon van Egide en Elisabeth De Coninck
3. DE BUYSSCHER Philippe, 23.04.1785, schrijver, 1.68m.
Zoon van Jacques en Marie Anne Broeckaert.
4. DE SMAELE Laurent, 09.08.1785, arbeider, 1.63m.
Zoon van Frans en Anne Marie Vande Voorde.
5. FERMONT Dominique, Winkel 25.12.1784, arbeider, 1.70m.
Zoon van Frans en Jeanne Vande Voorde.
6. LEONARD Jean François, Moerbeke 29.07.1785.
Zoon van Pierre Jean en Jeanne Marie Dielman.
7. LIPPENS Jacques, 26.05.1785, landbouwer.
Zoon van Josse en Anne Marie Winne.
8. MENEVE Bernard, 21.04.1785, landbouwer.
Zoon van Jacques en Catharine Haentjens.
9. SCHAUT Jean Joseph, 19.02.1784, arbeider, 1.79m.
Zoon van Jan en Colete Leroux.
10. STEEL Dominique, 18.07.1785, landbouwer, 1.71m.
Zoon van Jean François en Petronelle Speekhaert.
11. THIJS Pieter, 24.02.1784, arbeider, 1.71m.
Zoon Van Henri Arnold en Catharine De Bruycker.
12. VAN DEN BERGHE Dominique, 04.05.1785, schrijver te Sas van Gent, 1.72m.
Zoon van Emmanuel en Joanne Mijs.
13. VAN DEN HENDE Josse, 24.06.1785, landbouwer, 1.69m.
Zoon van Joannes en Petronelle De Backer.
14. VAN POTTELBERGE Pierre, 08.08.1785, landbouwer, 1.64m.
Zoon van Jacques en Jeanne Van Assel.
15. WILLEMS Jacques, 06.09.1785, dagloner, 1.55m.
Zoon van Livin en Marie Straffens.

Uiteindelijk zouden er 14 mannen aangeduid worden voor actieve dienst:

- a. Twee mannen lieten zich vervangen:
  1. BOUCHE Emmanuel, Evergem –, wever, 1.73m.
Zoon van Pieter en Joanne Vander Veken.

- Vervangen door NAUTS Bernard, Winkel.
2. MARQUENIE Joseph(s) 30.10.1784, landbouwer, 1.65m.
Zoon van Jean Baptiste en Jeanne Mariman.
Vervangen door:
VAN BASTELAERE Antoine, Mendonk 17.01.1785, arbeider, 1.65m.
- b. Werd op 16 januari 1806 ingelijfd bij het 112ste linie-regiment:
3. HAEMERS Jean Baptiste, 17.07.1785, kleermaker, 1.71m.
Zoon van Jan François en Anne Marie De Vilder.
Bracht het tot luitenant. Kwam kreupel terug na 7 jaren dienst.
- c. Op 13 mei 1806 kwam er 7 man toe in het generaal depot te Straatsburg:
4. DECALUWE Lieven, 25.10.1784, landbouwer, 1.72m.
Zoon van Josse en Catharine De Caluwe.
21.05.1814: ontslag na 6 jaar dienst, soldaat.
  5. DE RYCKE Jean François, 24.06.1785, dagloner, 1.76m.
Zoon van Louis en Isabelle Jacqueline Bauwens.
  6. DHAUWE Jean, 08.07.1785, dagloner, 1.56m.
Zoon van Pieter en Marie Jeanne Moerlooze.
14.05.1806: gedeserteerd uit het depot, waarna aangehouden te Gent.
Korporaal, 3de linie-regiment.
Terug in de gemeente na 4 jaar dienst, goede gezondheid.
  7. EVERAERT Jean Baptiste, 13.03.1785, dagloner, 1.77m.
Zoon van Jean en Petronelle Vande Velde.
-: gedeserteerd.
29.01.1811: vrijwillig dienst genomen.
27.02.1811: onder begeleiding van de gendarmen overgebracht naar het depot.
  8. LAMMENS Lievin, 19.03.1785, dagloner, 1.61m.
Zoon van Corneel en Jeanne Marie Heyndrixx.
  9. VAN DEN GRAGT Bruno, 24.02.1785, dagloner, 1.62m.
Zoon van Frans en Caroline Van Aerde.
  10. VERPLANKE Augustin, 12.09.1785, arbeider, 1.61m.
Zoon van Dominique en Angeline Lippens.
- d. Tenslotte werd er nog 6 man ingelijfd in diverse eenheden na arrestatie wegens weerspanning en desertie:
11. DELARUELLE Pieter Jan, 24.10.1784, landbouwer.
Zoon van Joseph en Elisabeth De Mol.
05.06.1806: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent dienstweigeraar, 1500 frank.
06.08.1810: amnestie.
  12. GROOThAERT Dominique, 01.03.1785, dagloner, 1.74m.
Zoon van Frans en Anne Josine Roels.
06.08.1810: amnestie
  13. HIMSCOHOOT Dominique, 08.10.1784, dagloner.
Natuurlijk kind van Marie Josine Himschoot

- 05.06.1806: vetoordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent dienstweigeraar, 500 frank.
06.08.1810: amnestie.
14. PUTS Seraphin, 07.12.1784.
Zoon van Lievin en Josine Simoens.
05.06.1806: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent dienstweigeraar, 1500 frank.
06.08.1810: amnestie.
15. VAN HECKE Jean Xavier, 04.01.1785, landbouwer.
Natuurlijk kind van Jeanne Van Hecke.
05.06.1806: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent dienstweigeraar, 500 frank.
06.08.1810: amnestie.
16. VERVAET Jean Jacques, 03.12.1784, arbeider, 1.66m.
Zoon van Jacques en Livine Van Damme.
05.06.1806: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent dienstweigeraar, 500 frank.
06.08.1810: amnestie.

HOOFDSTUK IX: De conscriptie van het jaar 1806

Lichting van de klas 1806

Op 24 september 1805 (2 vendémiaire XIV) werd de lichting afgekondigd van 60.000 mannen, allen voor de actieve dienst. Het afschaffen van de republikeinse kalender had tot gevolg dat men dit aantal gemakkelijk kon bereiken. 10 nivôse jaar XIV, was de laatste dag van die kalender, 's anderendaags schreef men 1 januari 1806. Tot de lichting van 1806 behoorden dan ook allen die geboren waren tussen 23 september 1785 en 31 december 1786.

Voor de conscriptie van 1806 konden we drie lijsten raadplegen: de kantonale lijst, de departementale lijst en een kantonale lijst dd 3 januari 1807 die de ingeschrevenen indeelde in "geschikten voor de dienst", vrijgestelden (place à la fin du dépôt) en ongeschikten. Die lijsten bevatten voor het kanton Lochristi 205 namen.

De kantonale lijst werd op 18 augustus 1806 afgesloten. Vele ingeschrevenen waren op dit ogenblik nog geen twintig jaar.

Tien mannen werden afgekeurd:

1. BODDAERT François, Schorisse 21.10.1786, dagloner, 1.55m.
Zoon van Jean François en Marie Therese Anssens.
25.02.1808: te klein van gestalte.
2. DE MEY Leo, 19.01.1786, dagloner, 1.71m.
Zoon van Ignace en Isabelle Ivens.
25.02.1808: hoofdzeer.
3. HEIRMAN Jean, 26.09.1786, hoefsmid, 1.77m.

Zoon van Josse en Colete Gijsel.

25.02.1808: bijziende

4. KEGELS Jean François, 29.06.1786, landbouwer, 1.53m.

Zoon van Livin en Joanne Moerloose.

25.02.1808: te klein van gestalte.

5. LIPPENS Jean, 10.05.1786, dagloner, 1.56m.

Zoon van Pieter François en Catharine Valke.

25.02.1808: kwetsuren aan de benen.

6. ONGENAE Pierre Corneile, 22.07.1786, dagloner, 1.47m.

Zoon van Laureis en Joanne De Caluwe.

25.02.1808: te klein van gestalte, oudste van 6 kinderen.

7. POPPE André, 12.02.1786, dagloner, 1.69m.

Zoon van Egide en Isabelle Lippens

Woonplaats Moerbeke.

8. TIMMERMAN Josse François, 12.02.1786, dagloner, 1.66m.

Zoon van Pierre en Joanne Marie De Roose.

9. VAN DE VOORDE Livin, 28.08.1786, dagloner, 1.51m.

Zoon van Christoffel en Isabelle Vande Sompele.

25.02.1808: te klein van gestalte.

10. VERPLANKE Gregoire, 25.11.1786, dagloner, 1.72m.

Zoon van Josse en Catharine Salemon.

Vier mannen werden voorlopig vrijgesteld (place à la fin du dépôt):

1. DE GRONKEL Jean François, 06.10.1786, molenaar, 1.63m.

Zoon van Lievin en Jeanne Dhert.

Broer in actieve dienst.

2. LE CLERCQ Jan Baptiste, Lokeren 04.09.1786, dagloner, 1.67m.

Zoon van Pieter en Rosalie Corneel.

Oudste zoon van een weduwe.

3. SYMOEN Dominique, 24.06.1786, dagloner, 1.66m.

Zoon van Livin en Laurentia Van Loo.

4. WIJNGAERT Emile, 28.09.1786, dienstbode, 1.60m.

Zoon van Gregoire en Jeanne De Mey.

Vader ouder dan 71 jaar.

Achtien mannen vinden we terug onder de geschikten (propre a etre mis en activité de service) evenwel zonder notas betreffende een eventuele inlijving:

1. ANDRIES Jean Baptiste, 17.12.1785, landbouwer, 1.56m.

Zoon van Frans en Anne Marie De Meulenaere.

2. CREVE Jean, 12.07.1786, landbouwer, 1.65m.

Zoon van Lieven en Marie Jeanne Valcke.

3. DE METS Joseph, 23.07.1786, landbouwer, 1.65m.

Zoon van Jacques en Augustine Haemers.

4. GIJSEL Jean Dominique, 26.02.1786, landbouwer, 1.65m.

Zoon van Josse en Marie Livine Tack.

5. GIJSEL Joseph, 02.01.1786, landbouwer, 1.82m.

- Zoon van Corneil en Augustine Himschoot.
6. GOOSSENS Jacques, 07.01.1786, landbouwer, 1.67m.
Zoon van Pieter Jan en Petronelle Verswaelme.
  7. HAEMERS Philippe Joseph, 02.05.1786, schoenmaker, 1.63m.
Zoon van Pieter en Augustine Soudan.
  8. HEBBELINCK Jean, 07.03.1786, landbouwer, 1.73m.
Zoon van Pieter en Jeanne Isabelle De Guchtenaere.
  9. HERTSENS Augustin, 13.03.1786, hoefsmid, 1.63m.
Zoon van Ferdinand en Marie Anne Vereecken.
  10. HERTSENS Bernard, 17.06.1786, hoefsmid, 1.56m.
Zoon van Isidoor en Marie Petronelle Van Doorselaere.
  11. HE(I)RMAN Pieter, 29.09.1786, wever, 1.64m.
Zoon van Pieter en Jeanne De Neve.
  12. HILLAERT Livin, 20.09.1786, dagloner, 1.70m.
Zoon van Jean François en Marie Therese De Vos.
  13. LECLUSE Mathieu, 16.03.1786, dagloner, 1.55m.
Zoon van Jan en Anne Catharine De Coninck.
  14. POPPE Lievin, 10.07.1786, dagloner, 1.55m.
Zoon van Jan Lievin en Petronille De Caluwe.
  15. SWARTELE Dominique, 22.09.1785, dagloner, 1.57m.
Zoon van Andries en Colette De Buijsscher.
  16. VANDEVELDE Josse, 19.08.1786, dagloner, 1.56m.
Zoon van Jan en Joanne Colleta Bracke.
  17. VELDEMAN Jan François, 05.11.1786, dienstbode, 1.62m.
Zoon van Joseph en ALdegonde Broeckaert.
  18. VEREEKEN Ferdinand, 23.04.1786, timmerman, 1.65m.
Zoon van Jan en Emma Verbrugge.

Elf mannen werden in het voorjaar van 1807 opgeroepen voor inlijving in hun eenheid.

- a. Drie mannen werden ingelijfd bij het 13de linie-regiment:
  1. VAN GIJSEGEM Pieter Jan, 06.12.1785, wever, 1.68m.
Zoon van Jean en Barbara De Vos.
08.01.1807: aangekomen in zijn eenheid.
  2. VERVLACKT Bernard, 23.09.1786, wagenmaker, 1.65m.
Zoon van Pierre Joseph en Petronelle Fermondt.
01.02.1807: aangekomen in zijn eenheid.
22.09.1813: definitief ontslag.
06.10.1813: opnieuw dienst genomen in hetzelfde regiment, 1st comp 4de bat. infanterie.
Ontslag na 7 jaren dienst.
  3. VERVAET Bernard, 04.09.1786, landbouwer, 1.71m.
Zoon van Livin en Marie Joanne Batsleer.
08.01.1807: aangekomen bij zijn eenheid, 3de comp grenadiers, 3de bat. Sergeant.
Ontslag na 8 jaar dienst. Terug in goede gezondheid.

- b. Een man werd ingelijfd bij het 56ste linie-regiment:
4. SWARTELE Jean, 20.09.1786, dagloner, 1.58m.
Zoon van Albert en Anna Catherina Vervaet.
01.03.1807: aangekomen in zijn eenheid.
Soldaat - stompzinnig (imbécile).
Terug in de gemeente na 8 jaar dienst.
- c. Zeven mannen werden ingelijfd na weerspanningheid:
5. DE NEVE Andre, 23.11.1785, dienstbode, 1.66m.
Zoon van Josse en Marie Anne Vander Slijke.
17.10.1808: opgeroepen naar het depot te Gent.
06.02.1809: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, dienstweigeraar 500 frank.
25.03.1810: de eerste dag na het verlenen van amnestie toegevoegd aan het 22ste regiment jagers te paard, gedeserteerd onderweg.
19.02.1811: vrijwillig zijn legereenheid vervoegd.
  6. DE WILDE Joseph Daniel, 08.03.1786, landbouwer, 1.63m.
Zoon van Livin en Isabelle Mercx.
20.01.1810: opgeroepen naar het depot te Gent.
30.01.1810: afwezig verklaard.
17.11.1810: aangehouden door de gendarmen te Lokeren.
27.11.1810: onder begeleiding van de gendarmen naar zijn eenheid gebracht.
19.05.1811: overgebracht naar het 6de depot refractaires te Port Louis (Calvados)
06.06.1811: ingelijfd, 36ste regiment verkenners.
Terug in de gemeente na 4 jaar dienst in goede gezondheid.
  7. (DE) MAESSCHALK Bernard, 20.08.1786, dagloner, 1.67m.
Zoon van Ferdinand en Catharine De Smaele.
23.10.1809: opgeroepen naar het depot te Gent.
08.11.1809: afwezig verklaard.
10.12.1810: veroordeeld.
19.01.1811: vrijwillig dienst genomen, bijkomende lichterding.
  8. VAN KERKHOVE Jacques, 11.01.1786, landbouwer, 1.65m.
Zoon van Jan en Catharine Criel.
03.10.1806: vertrokken naar het 13de linie-regiment, onderweg gedeserteerd, aangehouden in de omgeving van Verdun.
01.02.1807: aangekomen en ingelijfd in zijn regiment.
  9. VAN YPER Ivan, 27.10.1786, dienstbode, 1.64m.
Zoon van Pieter en Petronelle Swartele.
23.03.1807: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, dienstweigeraar 500 frank.
26.01.1811: vrijwillig dienst genomen.
30.01.1811: gestuurd naar het 25ste regiment lichte infanterie.
12.02.1811: aangekomen bij zijn eenheid.
  10. VERHOOSELE Jacques, 20.03.1786, dagloner, 1.63m.
Zoon van Jacques en Joanne De Block.
23.10.1809: opgeroepen naar het depot te Gent.

- 09.11.1810: weerspannig verklaard, woonst Moerbeke.
 10.12.1810: veroordeeld.
 10.12.1810: vrijwillig dienst genomen, bijkomende lichting.
11. VERVAET Dominique, 21.09.1786, dienstbode, 1.64m.
 Zoon van Jacques en Livine Van Damme.
 17.10.1808: opgeroepen naar het depot te Gent.
 27.11.1808: de gendarmen van Lokeren houden de vader en broers aan, waarna de weerspannige Dominique zich overgeeft.
 -: ingelijfd bij het 15de regiment lichte infanterie.
 31.01.1809: overleden in "het maison hospice" te Bernay, departement de l'Eure.
 Conscrit deserteur.

HOOFDSTUK X: De conscriptie van het jaar 1807

Lichting van de klas 1807

Op 4 december 1806 werd bij senaatsbesluit beslist 80.000 mannen op te roepen uit de klas van 1807. De oproeping maakte opnieuw onderscheid tussen actieve legereenheden (60.000 mannen) en reserve eenheden (20.000 mannen). Tot de lichting van 1807 behoorden degenen die geboren waren tussen 1 januari 1787 en 31 december 1787.

Voor de conscriptie van 1807 konden we vier lijsten raadplegen: een lijst met alle geborenen van het jaar 1787 met aantekeningen, de gezuiverde alfabetische lijst, de kantonnale lijst die de indeling weergaf in geschikten, ongeschikten en vrijgestelden en de departementale lijst.

Het opmaken van de conscriptielijst gebeurde op de gebruikelijke manier. Men begon met een lijst aan te leggen van de jongens geboren in 1787. Er waren er 63. Daarvan werden 16 overledenen, 7 uitgewekenen en 4 mannen die spoorloos waren, afgetrokken, zodat men tot een saldo kwam van 36. Op 10 december 1806 was men met deze opzoekingen klaar. Op 18 december stuurde de maire van Wachtebeke de alfabetische lijst naar de onderprefekt. Op zijn beurt stelde de onderprefekt dan de lijst samen van het kanton Lochristi. Deze laatste lijst werd naar Gent opgestuurd, waar de prefekt de gezamenlijke lijst voor het departement opstelde. Op de departementale lijst die afgesloten werd op 2 januari 1807, vinden we de 36 Wachtebekenaren terug, aangevuld met 1 inwijkeling geboren te Winkel.

Vijf mannen werden afgekeurd:

1. BLYWEERT Pieter Frans, 09.03.1787, dagloner, 1.54m.
 Zoon van Frans en Livine Desijn.
 20.01.1807: te klein van gestalte.
2. DE METS Pieter, 15.10.1787, landbouwer, 1.73m.
 Zoon van Augustin en Joanne De Grootte.
 22.01.1807: zeerhoofdigheid.
3. DE MOOR Jean, 14.11.1787, dagloner, 1.53m.
 Zoon van Jean en Anne Marie Van Waes.
 20.01.1807: te klein van gestalte.

4. MISSEGERS Bernard, 23.08.1787, landbouwer, 1.62m.
Zoon van Frans en Anne De Caluwe.
22.01.1807: vervorming linker arm.
5. SEGHERS Jean Baptiste, 29.04.1787, dagloner, 1.61m.
Zoon van Charles en Anne Marie Groothaert.
22.01.1807: zeerhoofdigheid.

Een man werd voorlopig vrijgesteld:

1. LAMMENS Jacques, 18.04.1787, dienstbode, 1.67m.
Zoon van Corneel en Livine Haeck.
Broer in dienst.

Twaalf mannen werden verwezen naar het reserve depot. Daarvan werd er een in 1812 opgeroepen voor een bijkomende lichting (zie verder). De overige elf waren:

1. BONTE Jean Baptiste, 10.05.1787, landbouwer, 1.57m.
Zoon van Jan en Marie Jeanne Van Aerde.
2. DE BYSSCHER Livin, 07.05.1787, dagloner, 1.66m.
Zoon van Jan en Marie Clauwaert.
3. DE MAESSCHALK Joseph, 14.07.1787, dagloner, 1.73m.
Zoon van Josse en Livine De Neve.
4. HILLAERT Pieter, 07.05.1787, dienstbode Lokeren, 1.70m.
Zoon van Lievin en Marie Peirsman.
5. MUSSCHE Bernard, 22.05.1787, landbouwer, 1.64m.
Zoon van Jacques en Catharine Wuytack.
6. SCHEPENS Jan, 12.06.1787, dagloner, 1.57m.
Zoon van Jan en Anne Catherine Haentjes.
7. STEVENS Joseph, 01.09.1787, schrijver, 1.79m.
Zoon van Jacques en Marie Van Doorselaere.
8. VANDERMENSBRUGGE Louis, 09.11.1787, dagloner, 1.55m.
Zoon van Josse en Marie Poppe.
9. VAN DE WALLE Bernard, 23.09.1787, wever Zeveneken, 1.56m.
Zoon van Frans en Jeanne Van Poucke.
10. VAN POTTELSBERGE Augustin, 14.12.1787, landbouwer, 1.59m.
Zoon van Jacques en Marie Anne Gijssels.
11. WILLEMS Frans, 20.09.1787, dagloner Westdorpe, 1.65m.
Zoon van Livin en Anne Marie Stravens.
15.05.1808: vrijwillig dienst genomen zonder opgeroepen te zijn.

Onder de negentien “actieven “ vonden we 1 “novice bij de marine “ (zie klas XIII) terug. 14 Anderen werden opgeroepen in de loop van 1807, terwijl de 4 laatsten opgeroepen werden voor een bijkomende lichting op 20.10.1808.

a. Werden opgeroepen voor het 103de linie-regiment:

1. DAUWE Pieter Jan, 20.05.1787, dagloner, 1.63m.
Zoon van Pieter en Marie Jacqueline Moerloose.
20.02.1807: goed voor de dienst bevonden.

- 19.02.1807: ingelijfd als fuselier bij de 1ste Comp. 1ste Bat. Infanterie.
2. DE MEY Charles, 07.03.1787, dagloner, 1.61m.
Zoon van Ignace en Isabelle Ivens.
19.02.1807: ingelijfd.
20.11.1809: fuselier, 4de Comp. 3de Bat.
Ontslag na 3 jaar dienst.
  3. DE VOS Dominique, 15.03.1787, dagloner, 1.56m.
Zoon van Pieter Jan en Petronelle De Cock
08.03.1807: ingelijfd 103de Reg Infanterie de ligne 2de Bat
07.05.1807: opname militair hospitaal.
30.05.1807: overleden te Straatsburg am Rhin tengevolge van koorts.
  4. PUTS Jean, 21.09.1787, dagloner, 1.61m.
Zoon van Jean en Petronelle Du Carmon.
05.04.1807: opname in het burgerlijk hospitaal, was op weg om zijn eenheid te vervoegen.
20.06.1807: overleden te Luxemburg tengevolge van koorts.
  5. VAN DE WALLE Joseph, 18.08.1787, arbeider, 1.62m.
Zoon van Jacques en Petronelle Verherseele.
22.01.1807: goed voor de dienst.
20.03.1807: ingelijfd.
- b. In maart 1807 werden 2 mannen ingelijfd bij het 27ste regiment dragons:
6. DE COUSMACKERE François, Winkel 22.01.1787, dienstbode, 1.69m.
Zoon van Jean Baptiste en Josine Marie Elegeert.
18.03.1807: ingelijfd.
Ontslag uit het korps, samentrekking spieren rechter arm.
  7. STEVENS Lievin, 25.07.1787, landbouwer, 1.67m.
Zoon van Frans en Anne Marie Van Hoecke.
05.03.1807: ingelijfd.
09.01.1808: veroordeeld na desertie.
26.07.1811: ontslag na 5 jaar dienst, fuselier soldaat.
- c. Op 12 maart 1807 volgde 1 man bij het 5de regiment-artillerie te paard
8. DE BYSSCHER Joseph, 02.07.1787, partikulier, 1.70m.
Zoon van Jacques en Marie Anne Broeckaert.
12.03.1807: ingelijfd.
Soldaat kanonnier.
Terug na 7 jaar dienst.
- d. Op 16 juli 1807 volgde eveneens 1 man bij het 39ste linie regiment:
9. VAN MEGROOT Jean, 02.04.1787, landbouwer, 1.72m.
Zoon van Pieter en Angelique Vande Woestijne.
05.10.1809: overleden in het hospitaal te Wenen; ziekte.
- e. Er werden ook 5 mannen na desertie, weerspannigheid opgepakt:
10. STEEL Bernard, 23.06.1787, landbouwer, 1.65m.

Zoon van Egide en Isabelle Dhooghe.

20.10.1808: opgeroepen naar het depot te Gent.

28.09.1809: weerspannig, desertie.

04.12.1809: veroordeeld.

23.04.1811: vrijwillige dienstname, verwezen naar het depot der weerspannigen te Vlissingen.

01.05.1811: aankomst te Vlissingen.

11. TACK Jean, 14.09.1787, dagloner, 1.58m.

Zoon van Joseph en Joanne Ghijssel.

03.10.1807: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspannigheid 500 frank.

29.04.1811: vrijwillige dienstname.

29.05.1811: toegekomen in het depot weerspannigen te Vlissingen.

12. VAN DE VELDE Pieter, 24.02.1787, dagloner, 1.63m.

Zoon van Corneil en Jeanne Vande Voorde.

03.10.1807: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, dienstweigeraar 500 frank.

15.02.1811: vrijwillige dienstname.

04.03.1811: toegekomen in het depot weerspannigen te Breskens.

13. VERPLANKE Pieter Jan, 13.02.1787, dagloner, 1.64m.

Zoon van Constant en Anne Van Pottelberge.

30.03.1807: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, dienstweigeraar 500 frank.

26.01.1811: vrijwillige dienstname.

12.02.1811: toegewezen 25ste lichte infanterie.

14. VERVAET Dominique, 08.06.1787, arbeider, 1.73m.

Zoon van Hubert en Jeanne Van De Velde.

30.03.1807: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, dienstweigeraar 500 frank.

27.06.1808: aangehouden door de gendarmen van Lokeren.

29.06.1808: ingelijfd bij het 1ste regiment dragon en daarna gedeserteerd.

29.04.1811: vrijwillig dienstgenomen.

f. Tenslotte werden op 20 oktober 1808 vier mannen opgeroepen en ingelijfd bij de Garde Impériale (Levée Extraordinaire).

15. ANDRIES Jan Antoon, 19.02.1787, landbouwer, 1.69m.

Zoon van Jean François en Marie Catharine Vermeulen.

20.10.1808: opgeroepen.

02.11.1808: onderweg naar zijn eenheid gedeserteerd.

25.05.1809: opgeroepen zich aan te melden.

-: deserteur verklaard.

26.03.1810: ingelijfd " Chasseurs de la Garde "

Terug in de gemeente na 6 jaar dienst als fuselier.

16. DHOOGHE Eugene, 26.07.1787, molenaar Lokeren, 1.60m.

Zoon van Jacques en Anne Vande Voorde.

20.10.1808: opgeroepen.

08.11.1808: ingelijfd bij het 25ste linie-regiment.

17. HAEMERS Augustin, 08.04.1787, bakker Lokeren, 1.67m.
 Zoon van Jacques en Livine Van Acker.
 20.10.1808: opgeroepen.
 29.07.1809: ingelijfd
 Terug in de gemeente na 5 jaar dienst, sergeant.
18. STEEL Pieter, 09.10.1787, landbouwer, 1.68m.
 Zoon van Jean François en Petronelle Speekaert.
 20.10.1808: opgeroepen.
 06.11.1808: ingelijfd als fuselier.

HOOFDSTUK XI: De conscriptie van het jaar 1808

Lichting van de klas 1808

De vraag naar soldaten bleef aanhouden en de lichteningen volgden elkaar steeds sneller op. Op 7 april 1807 werd bij senaatsbesluit beslist 80.000 mannen van de lichting van 1808 op te roepen. De beslissing werd bevestigd door het decreet van 18 april 1807: 60.000 mannen zouden onmiddellijk in dienst treden, 20.000 mannen waren voor de reserve-eenheden.

De conscriptielijsten van 1808 bevatten de namen van 27 Wachtebekenaren die geboren zijn tussen 1 januari 1788 en 31 december 1788, alsook 1 uitgestelde van de klas XIII en 2 inwijkelingen uit Evergem. De recruiteringsraad kwam op 16 mei een eerste maal samen, waar de volgende beslissingen getroffen werden:

Negen jongens werden afgekeurd:

1. BADSELEER Charles François, Evergem 04.06.1788, spinner, 1.50m.
 Zoon van Bernard en Anne Therese Goethals.
 16.05.1807: te klein van gestalte.
2. BOUCHE Pierre, Evergem 14.03.1788, spinner, 1.70m.
 Zoon van Pierre en Jeanne Vanderveecken.
 22.05.1807: astma.
3. DE PAUW Jean Baptiste, 06.04.1788, draaier, 1.50m.
 Zoon van Augustin en Elisabeth Danijs.
 16.05.1807: te klein van gestalte.
4. POPPE François, 11.08.1788, dienstbode, 1.50m.
 Zoon van Laurent en Livine Delaruelle.
 16.05.1807: te klein van gestalte.
5. PUTS Pierre François, 12.03.1788, dienstbode, 1.69m.
 Zoon van Lieven en Joosine Simoens.
 22.05.1807: kliergezwollen.
7. SWARTELEZ Emiel, 07.05.1788, dagloner, 1.63m.
 Zoon van Albert en Jeanne Vervaet.
 22.05.1807: verminking linker hand.
8. THIJS Bernard, 01.11.1788, hoefsmid, 1.51m.
 Zoon van Henry Arnold en Catharine De Dekker.
 16.05.1807: te klein van gestalte.

9. VAN ROMPU Pierre, 11.06.1784.
Zoon van Bernard en Marie Jeanne De Vos.
21.06.1808: epilepsie.

Twee werden voorlopig vrijgesteld:

1. VAN DE WINKEL Jean, 10.05.1788, spinner, 1.59m.
Zoon van Edouard en Victorine Duchem.
26.05.1812: oudste zoon van een weduwe.
2. VAN GIJSEGHEN Joseph, 01.02.1788, dagloner, 1.65m.
Zoon van Jean en Barbara De Vos.
Broer in dienst.

Een stierf voor zijn oproeping:

1. VAN EETVELDE Dominique, 31.08.1788, dagloner, 1.55m.
Zoon van Louis en Godelieve Blondel.

Door de recruteringsraad werden acht mannen rechtstreeks naar het leger gestuurd:

a. Twee mannen werden ingelijfd na weerspanning:

1. DE GRONKEL Pierre, 14.09.1788, molenaar, 1.57m.
Zoon van Lieven en Ida Dhert.
09.09.1807: ingelijfd 12de regiment lichte infanterie, gedeserteerd, vrijwillig terug dienst genomen en na amnestie ingelijfd bij het 65ste regiment lichte infanterie.
2. DE MEY Jacques, 24.09.1788, dagloner, 1.60m.
Zoon van Jean en Petronelle Van Moorem.
10.12.1807: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent, weerspanning 500 frank.
19.01.1811: vrijwillig dienst genomen.
26.01.1811: aangekomen in het depot voor dienstweigeraars te Rijsel.

b. Werd op 15 juli 1807 ingelijfd bij het 1ste regiment "artillerie à pied":

3. VAN LANGEVELDE Dominique, 04.07.1788, landbouwer, 1.72m.
Zoon van Laurent en Petronelle Seyssens.
15.07.1807: ingelijfd.
– refractair,deserteur.
12.03.1810: aangehouden door de gendarmen van Lokeren.
– ingelijfd, jager 25ste reg. inf. Leger, 3de bat., comp. carabini.
10.03.1811: opname in het militair hospitaal van Vittoria, Spanje.
12.04.1811: overleden tengevolge van koorts.

Werd op 16 juli 1807 ingelijfd bij het 82ste linie-regiment:

4. VANDEVOORDE Pieter, 12.08.1788, arbeider, 1.64m.
Zoon van Pierre Francois en Anne Marie Van Laere.

Werd op 18 juli 1807 ingelijfd bij het 14de linie-regiment:

5. LIPPENS Joseph, 14.02.1788, dagloner, 1.64m.
Zoon van Corneel en Jeanne Dhooge.

- e. Op 23 oktober 1808 volgden twee mannen bij het 15de linie-regiment:
  6. ENGELS Joseph, 14.03.1788, molenaar, 1.63m.
Zoon van Pieter Jan en Petronelle Blondeel.
23.10.1808: ingelijfd.
gedeserteerd en terug aangehouden.
30.11.1808: verwezen naar hetzelfde regiment.
20.03.1809: aankomst regiment.
30.01.1813: terugkomst in de gemeente na 5 jaar dienst als soldaat, goede gezondheid.
  7. HAEK Pierre Francies, 13.02.1788, dienstbode, 1.65m.
Zoon van Livin De Mets.
23.10.1808: opgeroepen.
01.12.1808: vertrokken naar Versailles.
15.12.1808: ingelijfd in het 15de linie-regiment, jager.
06.07.1809: overleden te Brunn, gestorven op het slagveld.

- g. Tenslotte volgde op 28 oktober 1809 nog een man, ingelijfd bij het 12de linie-regiment:
  8. VANDEVELDE Augustin, 07.04.1788, landbouwer, 1.61m.
Zoon van Jean en Jeanne Kokuyt.
28.10.1809: opgeroepen.
gedeserteerd onderweg en terug aangehouden.
26.11.1809: terug dienst genomen.
03.02.1810: aangekomen in zijn eenheid.

De laatste 10 mannen van de conscriptielijst werden verwezen naar het depot. Zes man vinden we terug bij de massale oproepingen van 1813. Van de volgende 4 vonden we geen verwijzing naar actieve dienst terug:

1. BONTE Jacques, 17.09.1788, landbouwer, 1.63m.
Zoon van Jan en Jeanne Van Aerde.
aangeduid voor het depot.
2. DAVID Dominique, 26.11.1788, dagloner, 1.62m.
Zoon van Pierre en Regine Dhert.
03.06.1807: voorlopig vrijgesteld, broer in dienst.
25.02.1808: aangeduid voor het depot.
3. PIETERS Pierre, 09.04.1788, landbouwer, 1.59m.
Zoon van Lievin en Anne Cornelia Binneman.
20.10.1810: overleden.
4. TOLLENAERE Lievin, 21.02.1788, landbouwer, 1.68m.
Zoon van Jean en Marie Jacqueline Braecke.
afgekeurd wegens breuken.
22.05.1807: goed voor de dienst.
15.04.1812: vrijgesteld, gehuwd.

HOOFDSTUK XII: De conscriptie van het jaar 1809

Lichting van de klas 1809

Bij senaatsbesluit van 21 januari 1808 werd de lichte bevolking bevolen van 80.000 mannen uit de eerste klas van 1809. In de loop van april en mei 1808 zouden zowel actieven als reserven reeds bij hun legerenheid ingelijfd worden.

Nog geen tien jaar na het stemmen van de conscriptie (5 september 1798) was reeds meermaals afgeweken van de regel dat men pas vanaf zijn twintigste jaar voor de verplichte legerdienst kon opgeroepen worden. Bovendien de tendens om steeds jongere soldaten op te roepen, bestond ook de neiging om bij tussentijdse lichten terug te grijpen naar vroegere klassen. Die lichten betroffen niet alleen degenen die door het lot begunstigd waren, maar ook zij die vroeger ongeschikt waren bevonden.

Voor de conscriptie van 1809 konden we drie lijsten raadplegen: een lijst van alle geborenen tussen 1 januari 1789 en 31 december 1789, de alfabetische lijst van de conscripts opgemaakt door de maire en op 12 december naar de prefect gestuurd en de departementale lijst gedagtekend 13 maart 1808.

Op de geboortelijst stonden 53 namen. Daarvan werden 21 overledenen, 6 uitgetekend en 2 personen die zich niet meldden, afgetrokken. Zo kwam men aan een saldo van 24. Deze lijst werd aangevuld met een conscript van het jaar XIII en vier inwijkelingen, zo kwamen er 29 mannen in aanmerking om opgeroepen te worden.

Acht mannen werden afgekeurd:

1. BAETSLEER Bernard, Evergem 15.08.1789, dagloner, 1.54m.
Zoon van Bernard Francois en Isabelle Goethals.
17.03.1808: te klein van gestalte.
2. CLAUWAERT Francois, Koewacht 15.05.1789, dagloner, 1.51m.
Zoon van Antoine en Jeanne Van Damme.
17.05.1808: te klein van gestalte, astmalijder.
3. DE LETTER Pierre, 05.05.1789, landbouwer, 1.63m.
Zoon van Pierre en Marie Roegiers.
17.03.1808: aanvallen van hoofdpijn.
4. DE PAUW Francois, 30.09.1789, draaier, 1.55m.
Zoon van Augustin en Elisabeth Dhanis.
26.10.1808: te zwak van gestel.
5. DE VOS Pierre, 17.02.1789, dagloner, 1.52m.
Zoon van Pierre en Petronelle De Kock.
17.03.1808: te klein van gestalte.
Een broer overleden tijdens zijn dienst.
6. HAESEVOET Laurent, 15.04.1788, koehoeder, 1.49m.
Zoon van Bartholomi en Anne Croes.
13.03.1808; te klein van gestalte.
7. ROELANT Lieven, Kluizen 20.09.1789, arbeider, 1.47m.
Zoon van Jean Baptiste en Joanne Marie Steyaert.

- 13.03.1808: te klein van gestalte.
8. SCHEPENS Jean Baptiste, 27.09.1789, particulier, 1.47m.
Zoon van Dominique en Catherine Geers.
13.03.1808: te klein van gestalte.

Een werd voorlopig vrijgesteld:

1. VAN MERGROOT Pierre, 06.03.1789, landbouwer, 1.60m.
Zoon van Pierre en Angeline Vande Woestijne.
17.03.1808: voorlopig vrijgesteld, broer in dienst.

In het voorjaar van 1806 had zich een conscrit laten inschrijven als “novice bij de marine” (zie klas 1806). Acht mannen werden in de loop van 1808 in diverse eenheden ingelijfd.

a. Vijf mannen werden ingelijfd na desertie:

1. FERMONT Jean Baptiste, 04.11.1789, dienstbode, 1.66m.
Zoon van Francois en Jeanne Vande Voorde.
23.10.1809: opgeroepen naar het depot te Gent.
26.10.1809: vertrokken naar “tirailleurs” conscrit garde.
02.11.1809: gedeserteerd onderweg.
09.11.1810: weerspannig verklaard.
10.12.1810: veroordeeld.
26.01.1811: vrijwillig togetreden tot de reserve comp. van de Schelde.
2. HAERENS Joseph, 13.06.1789, arbeider, 1.59m.
Zoon Francois en Marie Anne Cocquyt.
29.03.1808: opgeroepen.
06.02.1809: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent wegens weerspannigheid, 500 frank.
25.01.1811: vrijwillig dienst genomen en ingelijfd in de reserve comp. van de Schelde.
3. HILLAERT Josse, 03.10.1789, arbeider, 1.60m.
Zoon van Jean Francois en Marie Therese De Vos
26.10.1808: opgeroepen, refractaire.
18.11.1808: vader aangehouden door de gendarmen.
20.11.1808: aangehouden en naar het depot gebracht.
24.03.1809: gedeserteerd uit het 15de linie-regiment.
27.01.1809: veroordeeld tot 5 jaar “travaux publics”
23.04.1811: vrijwillig dienst genomen en naar het depot te Vlissingen gestuurd.
03.07.1811: gedeserteerd en opnieuw veroordeeld tot 7 jaar “travaux publics”. Terug ingelijfd bij het 61ste linie-regiment in het depot van de weerspannigen.
Soldaat, opnieuw gedeserteerd na 6 maand dienst.
4. VERPLANCKE Jean, 20.08.1789, arbeider, 1.56m.
Zoon van Dominique en Angeline Lippens.
25.04.1808: opgeroepen.
26.05.1808: weerspannig verklaard.
15.07.1808: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent wegens weerspannigheid, 1000 frank.
21.01.1811: vrijwillig dienst genomen en ingelijfd in de reserve comp. van de

Schelde. Fuselier, 70ste linie-regiment.

05.12.1812: opname in het militair hospitaal.

01.01.1813: overleden te Lahone.

5. VAN ACKER Fidel, 06.05.1789, arbeider, 1.73m.

Zoon van Lieven en Barbara Baert.

07.05.1809: ingelijfd 82ste linie-regiment.

16.07.1809: gedeserteerd.

25.03.1810: na amnestie ingelijfd bij het 118de linie-regiment. Soldaat, terug na 6 jaar dienst in goede gezondheid.

- b. Op 12 april 1808 werd een man ingelijfd bij het 25ste regiment-dragon.

6. DELATOUR Christiaan, Winkel, 24.09.1788, dienstbode, 1.65m.

Zoon van Henri en Marie Kok.

- c. Werd ingelijfd op 22 april 1808 bij het 10de bat.artillerie:

7. ALEXANDER Dominique, 19.09.1789, arbeider, 1.71m.

Zoon van Josse Jean en Françoise Bernardine de Caluwe.

Ontslag na 7 jaar dienst als soldaat bij de "6de Comp. train d'équipage" in goede gezondheid.

- d. Werd op 26 oktober 1808 opgeroepen voor het 34ste linie-regiment:

8. ANDRIES Bernard, 20.05.1789, muzikant, 1.58m.

Zoon van Jacques en Joanne De Pauw.

06.11.1808: ingelijfd, verkenners "2de reg. infanterie 3de bat."

27.10.1809: opgenomen in het hospitaal (d'arbeitshaus).

19.11.1809: overleden te Wenen tengevolge van koorts.

- e. Tenslotte kwamen er ook nog elf mannen bij de reserve terecht. Ze werden echter allen ingelijfd bij buitengewone lichtingen (Levée Extraordinaire). Vijf ervan worden later besproken bij de buitengewone lichtingen van 1812-1813.

9. HAEMERS Pierre, 19.11.1789, bakker te Hulst, 1.68m.

Zoon van Jean François en Anne Marie De Vilder.

12.06.1809: opgeroepen.

18.07.1809: aangekomen bij de garde, verwezen naar het depot, broer veroordeeld wegens weerspanningheid.

10. HAENTJES Jacques, 02.03.1789, landbouwer, 1.59m.

Zoon van André en Petronelle Polfliet.

17.05.1808: rechterbeen gebroken.

03.12.1809: opgeroepen.

20.12.1809: ingelijfd.

11. STEVENS Charles, 18.08.1789, landbouwer, 1.68m.

Zoon van Jacques en Marie Van Doorselaere.

12.06.1809: opgeroepen.

07.07.1809: aangekomen bij de garde.

12. VAN ASSEL Ferdinand, 30.05.1789, landbouwer, 1.62m.

Zoon van Jan en Petronelle Van Pottelberge.

- Vervangen door Sieur Claeys, conscrit jaar VII, kanton Evergem.
13. VAN DEN BROUCKE Jacques, 20.01.1789, arbeider, 1.60m.
 Zoon van Louis en Anne Catherine Bauwens.
 15.12.1810: opgeroepen.
 28.12.1810: ingelijfd in de res. comp. van de Schelde.
 Soldaat, terug te Wachtebeke na 3 jaar dienst garde dépôt.
14. VANDERGRACHT André, 01.12.1789, dienstbode, 1.62m.
 Zoon van Jan en Livina Van Aerde.
 Broer in dienst.
 09.11.1810: ingelijfd.

HOOFDSTUK XIII: De conscriptie van het jaar 1810

Lichting van de klas 1810

Bij senaatsbesluit van 10 september 1808 werd de lichte bevolking bevolen van 80.000 mannen uit de eerste klas van 1810. De overheid liet hierop aanplakbrieven ophangen waarop te lezen stond dat alle conscripts, geboren tussen 1 januari 1790 en 31 december 1790, zich voor 15 november 1808 moesten aanbieden voor de meier van hun gemeente. De recruiteringsraad kwam samen op 26.01.1809. Kort daarop zouden de soldaten reeds bij het leger ingelijfd worden. In april van hetzelfde jaar werden aan het oorspronkelijke getal van 80.000 man nog eens 30.000 man van dezelfde klas toegevoegd, alsook een aantal van de klassen van 1806 tot 1809. Op de departementale conscriptielijst van 1810 komen de namen voor van 34 Wachtebekenenaren.

Vijftien jongens werden op 25 april 1809 definitief afgekeurd:

1. CHINITOR Louis, 19.03.1790, arbeider, 1.46m.
 Zoon van Josse en Marie Catharine De Neve.
 Te klein van gestalte.
2. CREVE Dominique, 16.01.1790, arbeider, 1.51m.
 Zoon van Lieven en Marie Jacobe Valcke.
 Te klein van gestalte.
3. LECLUSE Georges, 05.08.1790, arbeider, 1.65m.
 Zoon van Jean en Catharina de Coninck.
 Misvormingen linker been.
4. LIPPENS Augustin, 28.08.1790, dienstbode, 1.47m.
 Zoon van Pieter Frans en Catharine Valcke.
 Te klein van gestalte.
5. RAMONT Francois, 28.03.1790, arbeider, 1.60m.
 Zoon van Lievin en Marie Jacobe Heye.
 21.02.1809: opgeroepen naar het depot te Gent.
 23.03.1809: dienstweigeraar.
 12.04.1809: aangehouden door de gendarmen van Lokeren. Was reeds op 17.02.1809 afgekeurd wegens zwakheid, rechter been korter dan het ander.

6. SCHOBIJN Bernard, 30.01.1790, arbeider, 1.55m.
Zoon van Joseph en Marie Anne Aelbregt.
Hoofdzeer.
7. TIMMERMAN Pierre, 20.02.1790, arbeider, 1.52m.
Zoon van Jacques en Livine Marie Vande Voorde.
Bultenaar.
8. VANDECALSEYDE Bernard, 03.02.1790, kleermaker, 1.55m.
Zoon van Jean en Livine Gijssel.
Bultenaar.
9. VAN DE HENDE André, 21.11.1790, arbeider, 1.51m.
Zoon van Francois en Petronelle De Backer.
Te klein van gestalte.
10. VAN HECKE Pierre, 17.03.1790, arbeider, 1.69m.
Zoon van Lievin en Anne Marie De Rijcke.
11. VAN LAERE Dominique, 05.08.1790, dienstbode, 1.46m.
Zoon van Jean Baptiste en Cornelia Causse.
Te klein van gestalte.
12. VAN LOO Joseph, 31.10.1790, arbeider, 1.61 m.
Zoon van Jean Baptiste en Catharine Jacobe de Vriend.
Algemene zwakheid.
13. VAN MEGROOT Pierre François, 28.05.1790, arbeider, 1.52m.
Zoon van Jean en Petronelle Van Bastelaere.
Te klein van gestalte, slechte conditie.
14. VAN ROOSELE Livin, 04.10.1790, dienstbode, 1.44m.
Zoon van Jacques en Marie Jacobe Minnebo.
Te klein van gestalte.

Twee man werden voorlopig vrijgesteld:

1. HEYETTER Philippe, Gent 14.01.1790, arbeider, 1.58m.
Zoon van Joseph en Marie Bailliu.
Oudste zoon van een weduwe.
2. STEEL Joseph, 11.02.1790, arbeider, 1.65m.
Zoon van Jean Francois en Petronelle Speekaert.
Broer in actieve dienst (klas 1807).

In de eerste helft van 1809 werden 17 conscrits uit Wachtebeke opgeroepen om ingedeeld te worden bij diverse eenheden.

Onder de 17 conscrits was er een uitgestelde van de 1ste klas XI en twee uit de klas XII.

a. Twee werden ingelijfd bij de marine:

1. DECALUWE Jean Baptiste, 14.02.1783, dagloner, 1.64m.
Zoon van Jan en Marie Heirman.
Conscrit lichting klas XII.
Weerspannig, aangehouden te Deinze.
22.08.1808: onder begeleiding van de gendarmen opgetrokken.
27.10.1808: ingedeeld bij het 1de bat. de marine.

2. KEGELS Bernard, 12.09.1790, landbouwer, 1.55m.
 Zoon van Livin en Jeanne De Moerloose.
 03.02.1809: buitengewone lichting.
 13.05.1813: ingedeeld bij het 4de reg. artillerie de marine.
- b. Drie werden op 25 mei 1809 opgeroepen en ingedeeld bij het 12de regiment lichte infanterie:
3. SLOCK Charles, Evergem 02.03.1790, arbeider, 1.64m.
 Zoon van Pierre en Marie Mussche.
 29.10.1809: vertrokken naar zijn regiment.
 19.11.1810: gedeserteerd.
 10.12.1810: veroordeeld.
 01.02.1811: vrijwillige terugkeer, ingelijfd bij het 25ste reg.
4. VAN POTTTELBERGHE Emmanuel, 22.02.1790, arbeider, 1.70m.
 Zoon van Jacques Francois en Marie Gijssel.
 08.06.1809: ingelijfd, jager.
 12.01.1810: opname in het Parijse hospitaal "Val de Grace".
 19.01.1810: overleden tengevolge van koorts.
5. VAN ROMPU Jean, 21.01.1790, dienstbode, 1.54m.
 Zoon van Bernard en Anne Marie de Vos.
 29.09.1809: weerspannig.
 23.11.1809: vrijwillig gemeld.
 04.12.1809: veroordeeld.
 05.12.1809: verwezen naar het 12de regiment en onderweg gedeserteerd.
 25.01.1811: vrijwillige terugkeer, ingelijfd bij de res. comp. van de Schelde.
 Soldaat fuselier.
 Terug na 4 jaar dienst in goede gezondheid.
- c. Drie werden na desertie in verschillende strafcompagnies ingedeeld:
6. DHAENENS Jean Baptiste, Zelzate 10.12.1790, dienstbode, 1.62m.
 Zoon van Livin en Petronelle Van Wondelgem.
 28.03.1809: opgeroepen.
 31.03.1809: ingelijfd bij het 4de linie-regiment, gedeserteerd.
 04.12.1809: veroordeeld.
 21.01.1811: vrijwillige dienstname en ingelijfd in de reserve compagnie van de Schelde.
7. HALLET Philippe Joseph, Jemappes 21.07.1782, dagloner, 1.55m.
 Zoon van Pierre en Josephine Berchaux.
 Aangehouden te Boekhoute.
 02.08.1808: onder begeleiding van de gendarmen naar zijn eenheid, het 6de linie-regiment gebracht.
 04.11.1808: aangekomen in zijn eenheid.
 20.05.1809: afgekeurd, kwetsuren aan de romp.
8. VERVAET Emmanuel, 28.05.1790, dienstbode, 1.71m.
 Zoon van Lieven en Marie Anne Colete Ysebaert.
 21.02.1809: opgeroepen.
 04.12.1809: gevonnist.

18.02.1810: aangehouden.

24.02.1810: naar het depot in Rijsel gestuurd.

07.05.1810: na amnestie ingelijfd bij het 75ste regiment, gedeserteerd en opnieuw aangehouden.

26.01.1811: door de gendarmen naar zijn eenheid gebracht.

21.02.1811: veroordeeld tot 5 jaar "travaux publiques"

d. Op 10 maart 1809 werden twee man ingelijfd bij het 100ste linie-regiment:

9. DE NEVE Joseph, 21.01.1790, dienstbode, 1.64m.

Zoon van Josse en Marie Anne Vande Slijke.

Soldaat.

18.07.1815: ontslag na 5 1/2 jaar dienst, goede gezondheid.

10. LEROUX Henri, Antwerpen 20.05.1790, wever, 1.64m.

Zoon van Jean Baptiste en Anne Marie Heydinger.

21.12.1809: verminking opgelopen te Straatsburg.

e. Op 6 april 1809 volgden nog drie man bij het 10de linie regiment:

11. BOGAERD Augustin, 16.10.1790, arbeider, 1.68m.

Zoon van Jacques en Anne Catherine Hebbelinck.

Overleden in het hospitaal van.....

12. ONGENAE Josse, 13.02.1790, arbeider, 1.66m.

Zoon van Lievin en Petronelle De Wilde.

25.11.1809: overleden te Wenen.

13. VAN ACKER Brunon, 01.08.1790, arbeider, 1.66m.

Zoon van Francois en Livine Ysebaert.

Reuma rechter knie.

Soldaat infanterie.

11.07.1814: ontslag na 5 1/2 jaar dienst, goede gezondheid.

f. Werd op 6 maart 1809 ingelijfd bij het 7de regiment-hussards.

14. SOETE Bernard, 27.10.1790, hoefsmid, 1.69m.

Zoon van Francois en Serafine Bracke.

g. Werd op 11 maart 1809 ingelijfd bij het 2de bat. genie.

15. VAN DE VOORDE Benjamin, 05.09.1790, arbeider, 1.61m.

Zoon van Jacques en Anne Catharine Eekman.

Een broer in dienst, klas V.

Soldaat.

Afgekeurd na 2 jaar dienst.

h. Op 22 maart 1809 ingelijfd bij de garde impériale:

16. VAN KERKHOVE Leon Fidel, 17.01.1790, schrijver, 1.74m.

Zoon van Henry en Sophie Van Den Hende.

Fuselier.

i. Tenslotte werd op 12 juni 1809 nog een man toegevoegd aan het 2de regiment curassiers:

17. BOONE Jean, 21.04.1790, arbeider, 1.79m.

Zoon van Jacques en Petronelle De Mulder.

16.07.1814: ontslag na 5 1/2 jaar dienst als soldaat in het 4de legioen gendarmerie.

HOOFDSTUK XIV: De conscriptie van het jaar 1811

Lichting van de klas 1811

Bij senaatsbesluit van 13.12.1810 werd de lichting bevolen van 80.000 man uit de klas van 1811. Na de lottrekking tijdens de maand maart kwam op 5 april de recruteringsraad samen om te beslissen over de aanvragen om vrijstelling en over de fysieke geschiktheid van de toekomstige soldaten. De conscriptielijst van 1811 bevat de namen van 49 Wachtebeke-naren.

Zeven jongens werden afgekeurd:

1. DE CLERCQ Lievin, 03.02.1791, arbeider, 1.53m.

Zoon van Adriaen en Agnes Malvaux.

Nietige lichaamsbouw (néant).

2. HESTERS Livin, 25.09.1791, arbeider Moerbeke, 1.62m.

Zoon van Ignace Francois en Jeanne Judoca De Baerdemaeker.

Hoofdzeer en nietige lichaamsbouw.

3. SEYSSENS Arnold, 28.03.1791, arbeider, 1.53m.

Zoon van Francois en Jeanne Uyttendaele.

Nietige lichaamsbouw.

4. TOLLENAERE Lievin, 30.10.1791, arbeider, 1.60m.

Zoon van Joseph en Jeanne Marie Braecke.

Verminking, rechter hand volledig buiten gebruik. Moet 26 fr 33 ct schadeloosstelling betalen.

5. VAN DE BROECKE Bernard, 20.08.1791, arbeider, 1.48m.

Zoon van Louis en Anne Catharine Bauwens.

Te klein van gestalte.

6. VAN LAERE Jean, 04.05.1791, landbouwer, 1.52m.

Zoon van Adriaen en Jeanne Thoorens.

Nietige lichaamsbouw.

7. VERVAET Jacques, 03.04.1791, landbouwer, 1.75m.

Zoon van Hubert en Jeanne Vande Velde.

Blindheid. De ouders betalen 28 fr 52 ct schadeloosstelling.

Zes mannen werden voorlopig of definitief vrijgesteld:

1. ALEXANDRE Josse Francois, 25.11.1791, arbeider, 1.61m.

Zoon van Josse en Françoise Bernardine De Caluwe.

Broer in actieve dienst.

2. DE VOS Jean Baptiste, 09.07.1791, arbeider, 1.72m.

Zoon van André en Jeanne Catherine Staes.

Oudste wees.

3. DHOOGHE Victor, 31.12.1791, molenaar, 1.61m.
Zoon van Jacques en Anne Barbe Vande Voorde.
Broer in actieve dienst.
4. ONGENAE André, 30.11.1791, arbeider, 1.50m.
Zoon van Livin en Petronille De Wilde.
Broer overleden tijdens actieve dienst.
5. VAN DE VELDE Egide, 27.12.1791, arbeider, 1.69m.
Zoon van Jeanne Marie Cocquyt.
Broer in actieve dienst.
6. VERDURMEN Dominique, 25.11.1791, wagenmaker, 1.64m.
Zoon van Pierre en Jeanne Catherine Van Acker.
Enige zoon van een weduwe.

Van midden april tot eind oktober werden 21 jongens bij hun eenheid ingelijfd. In de loop van 1812 en 1813 werden nog eens 15 man van de klas 1811 opgeroepen voor bijkomende lichten (zie Garde Nationale 1812 en Levée Extraordinaire 1813).

- a. Elf mannen werden op 17 april 1811 opgeroepen, vertrokken op 20 april en werden op 23 mei ingelijfd bij het 112de linie-regiment:
  1. DE CALUWE Josse, 18.11.1791, arbeider, 1.60m.
Zoon van Hubert en Jeanne Marie Vande Voorde.
  2. DE SMET Jean Baptiste, 27.05.1791, arbeider, 1.59m.
Zoon van Laurent en Caroline Roelandt.
Soldaat-ambulancier.
Terug na 3 1/2 jaar dienst in goede gezondheid.
  3. DE VOS Augustin, 14.09.1791, arbeider, 1.69m.
Zoon van Pieter Francies en Jeanne Marie Vande Walle.
Soldaat.
Ontslag na 3 jaar dienst in goede gezondheid.
  4. DE WINTER Dominique, 07.08.1791, arbeider, 1.63m.
Zoon van Jean en Jeanne Catherine Venneman.
  5. HAEMERS Jacques, 23.01.1791, arbeider, 1.55m.
Zoon van Ferdinand en Marie Therese Smet.
Verminking linker hand.
  6. HESTERS Jean Baptiste, 21.01.1791, landbouwer, 1.65m.
Zoon van Georges en Jeanne Marie De Witte.
Soldaat-ambulancier.
Ontslag na 4 jaar dienst in goede gezondheid.
  7. STEEL André, 11.03.1791, arbeider, 1.64m.
Zoon van Eguide en Isabeau Dhooghe.
Fuselier.
15.05.1811: overleden in het hospitaal van Livourne (Florence, Italië) tengevolge van koorts.
  8. STEVENS Francois, Gent 28.10.1791, dagloner, 1.62m.
Natuurlijke zoon van Jeanne Stevens.

9. STRAELENS Bernard, 31.01.1791, arbeider, 1.57m.
 Zoon van Philippe Jacques en Jeanne Coleta Van De Woestijne.
 Goed bevonden na eerder uitstel wegens zwak gestel.
 Gedeserteerd op 21 april 1811, aangehouden en verwezen naar het algemeen depot voor de weerspanningen te Vlissingen waar hij aankomt op 29 juni 1811.
 Soldaat, terug te Wachtebeke na 3 jaar dienst in goede gezondheid.
10. VANDEWALLE Jean Baptiste, 10.05.1791, arbeider, 1.62m.
 Zoon van Francois en Jeanne Van Poucke.
11. VAN KERKVOORDE Ferdinand, 05.10.1791, arbeider, 1.61m.
 Zoon van Pieter en Elisabeth Haemers.
- b. Werd op 20 juni ingelijfd bij de artillerie, 1ste Bat. du train d'artillerie:
12. VAN HEIRSEELE Lievin, 19.07.1779, arbeider, 1.63m.
 Zoon van Cesar en Catherine Mols.
 Verklaart als eerste op te trekken.
 Op 27 maart opgeroepen en op 2 mei aangewezen voor actieve dienst.
 Gedeserteerd op 17 juli 1811.
- c. Werd op 28 augustus 1811 ingelijfd bij het "5de Bataillon ouvriers de la marine ":
13. BLYWEERT Angelus, 27.05.1791, wagenmaker, 1.61m.
 Zoon van Jean en Isabelle Van Laere.
 12.08.1811: opgeroepen.
 19.03.1813: overleden in het hospitaal régimentaire "Dantrick" te Brest tengevolge van koorts.
- d. Werd op 17 september 1811 ingelijfd bij het 70ste Linie-regiment:
14. FERMONT Joannes, 01.11.1791, arbeider, 1.66m.
 Zoon van Pierre Francies en Isabeau De Bock.
 Doofheid en zwak gestel.
 Na opname in het hospitaal wegens verdenking veinzen doofheid, goed voor de dienst verklaard.
- e. Op 25 september 1811 werden eveneens drie man ingelijfd bij het 7de linie-regiment:
15. AUDENAERT Dominique, 27.10.1791, arbeider, 1.65m.
 Zoon van Jean en Angelique Haemers.
16. GHIJSEL Josse, 28.01.1791, arbeider, 1.58m.
 Zoon van Jacques en Jacqueline Gillis.
17. SWARTELE Jacques, 25.07.1791, arbeider, 1.56m.
 Zoon van Louis en Jeanne Marie Hertjens.
 Soldaat, terug na 3 jaar dienst in goede gezondheid.
- d. Op 26 oktober 1811 volgden nog twee man bij het 70ste linie-regiment:
18. ANDRIES Antoine, 16.01.1791, arbeider, 1.60m.
 Zoon van Alexis en Catherine Thoorens.
 Fuselier.
 11.12.1812: opgenomen in het hospitaal van Leon (Spanje).
 14.01.1813: overleden tengevolge van koorts.

Gedenkteken voor de drie Franse overwinningen in Fleurus.

© Luc Schrobiltgen

*Oorlogsellende (1812). Tafereel uit de terugtocht uit Rusland.
Litho door Gihaut naar Charlet.
Brussel, Koninklijk Museum van het Leger en van de Krijgsgeschiedenis.*

19. VAN ROMPU Dominique, 19.09.1791, arbeider, 1.58m.

Zoon van Bernard en Marie Jeanne De Vos.

Zwak gestel.

g. Werd op een onbekende datum ingelijfd bij het 148ste linie- regiment:

20. SINITOR Pierre Jean, 17.07.1791, arbeider, 1.74m.

Zoon van Jean en Petronille De Buysscher.

05.04.1811: voorlopig vrijgesteld, kind van een weduwe.

Soldaat, terug na 2 jaar dienst in goede gezondheid.

h. Tenslotte liet zich ook een man vervangen:

21. VANDE SLIJKE Lieven, 18.11.1791, 1.67m.

Zoon van Francois en Isabeau Vande Voorde.

Vervangen door Philippe De Meyer, klas jaar XIV, kanton Eeklo.

HOOFDSTUK XV: De conscriptie van het jaar 1812

1. De tocht naar Rusland

Natwee jaar krachtinspanningen en niets ontziende conscriptie had Napoleon een reusachtig leger op de been gebracht. Het bestond uit 675.000 man. Deze "Grande Armée" werd gevormd door soldaten uit 20 landen. Er werden 12 talen gesproken. Met dat enorme leger trok Napoleon het oneindige Rusland binnen. "Een kruistocht tegen de barbaren uit het noorden om de beschaving te redden," liet Napoleon in een dagorder weten.

Tegen deze Grande Armée kon Rusland slechts een troepenmacht van 200.000 man, verdeeld over drie legers, aan zijn westgrens opstellen. Deze machtsverhouding dwong Rusland tot een strategisch defensief. Op hun tactische terugtocht lieten ze niets achter wat voor de legers van Napoleon van nut kon zijn: huizen werden vernield, voedsel verbrand en vee geslacht.

Ondertussen voerde tsaar Alexander onderhandelingen met Engeland, Zweden en de Verenigde Staten van Amerika en legde zodoende de basis van de coalitie waaronder het Franse keizerrijk in 1814 zou bezwijken.

Napoleon verliet Parijs op 9 mei 1812 en trok op 24 juni met zijn 200.000 man sterke hoofdmacht de Njemen over, met als doel over Wilna (Litouwen) en Smolensk Moskou te bereiken. Terwijl de Russen de strijd ontweken, trok de keizer op 13 en 14 augustus de Dnjepr over en schoot op 17 augustus Smolensk in brand.

Voor het eerst kreeg Napoleon grote moeilijkheden met het bevoorraden van zijn troepen. Alle voorraden moesten uit Polen worden aangevoerd omdat de Russen niets voor hen achterlieten. Het monsterachtig grote Franse leger verslond enorm veel. Ook militair liep het niet naar wens. De rechtervleugel van Napoleons leger werd gevormd door Oostenrijkers en zijn linkervleugel door Pruisen. Maar zowel bij de Oostenrijkse als de Pruisische troepen ontbrak de ware geestdrift.

Op 7 september 1812 naderde Napoleon Moskou. Zijn Grande Armée van 675.000 man was toen al uitgedund tot zo'n 200.000. De Russen onder leiding van de bekwame veldheer Koetoesow wilden hun hoofdstad niet zonder meer prijsgeven. Bij Borodino woedde een bloedige strijd, waarbij Napoleon 50.000 man verloor. Op 14 september trok hij evenwel als triomfator Moskou binnen.

Wat Napoleon hoopte, gebeurde evenwel niet: tsaar Alexander gaf zich niet gewonnen en Moskou werd door de Russen zelf in brand gestoken. Nadat Napoleon vruchteloos gepoogd had onderhandelingen aan te knopen, vingen de Fransen op 19 oktober 1812 de terugtocht aan. In de vroeg invallende winter beleefde het Franse leger het drama van de terugtocht onder de niet aflatende aanvallen van de kozakken en het leger van Koetoesow.

De ellende bereikte haar hoogtepunt bij het oversteken van de rivier de Beresinva op 26 tot 29 november. De Russen hadden de bruggen in brand gestoken. Het ijs waarover de Fransen trokken, scheurde en brokkelde af. Duizenden verdronken in het koude water, of vrozen dood. Eerst aan de Njemen hield de achtervolging op en op 19 december trokken de schamele resten van de Grande Armée de stad Koningsbergen binnen. Bij het appel bleken er nog ongeveer 10.000 man over te zijn. Van het Italiaanse legerkorps van 27.000 man meldden er zich slechts 223.

Napoleon, die het leger verlaten had te Wilna en zich incognito per slede naar Frankrijk teruggehaast had, kwam op dezelfde dag te Parijs aan.

2. Lichting van de klas 1812

Bij senaatsbesluit van 20 december 1811 werd de lichting bevolen van 120.000 man uit de klas van 1812. Op 7 januari 1812 bericht de minister van oorlog aan de prefekt dat het contingent voor het Scheldedepartement bepaald is op 1.762 man, die aanstonds ter beschikking moeten staan. De door refractaires veroorzaakte leemten moesten aangevuld worden met conscrits van de klas 1811.

Op 15 februari 1812 kwam de recruteringsraad samen om te beslissen over de aanvragen om vrijstelling en omtrent de fysische geschiktheid van de soldaten.

De uiteindelijke conscriptielijst, opgemaakt te Gent, bevat 169 namen uit het kanton Lochristi. Onder de 34 Wachtebekenaren vinden we 4 afgekeurden, 2 uitgestelden, 8 voorlopig vrijgestelde en 20 opgeroepen mannen terug.

Vier jongens werden afgekeurd:

1. CAPPENDIYCK Brunon, Zuiddorpe 06.10.1792, particulier.
Zoon van Gille en Dorothee Stevens.
Doofheid.
2. GYSEL Dominique, 27.06.1792, arbeider, 1.64m.
Zoon van Jean en Angélique Himschoot.
Hoofdzeer, vrijgesteld van betaling schadeloosstelling.
3. VERPLANKE Mathieu, 20.02.1792, arbeider, 1.50m.

Zoon van Jacques en Anne Marie De Meulenaere.

Hoofdzeer, betaald 100 fr schadeloosstelling.

4. VERSCHRAEGEN Jean, 16.09.1792, arbeider, 1.68m.

Zoon van Jean en Isabelle De Graeve.

Doofstomheid, betaalt 250 fr schadeloosstelling.

Twee werden uitgesteld:

1. MECHELINK Jean Baptiste, 22.03.1792, arbeider, 1.49m.

Zoon van Livin en Marie De Bruijne.

Te klein van gestalte.

2. VANDERGRACHT Etienne, 26.12.1792, arbeider, 1.69m.

Zoon van Jean en Angelique Van Aerde.

Hoofdzeer.

Acht werden voorlopig vrijgesteld:

1. DE MEY Ivan, 01.03.1792, arbeider, 1.70m.

Zoon van Ignace en Isabeau Ivens.

Te zwak van gestel.

2. DUFOSSE Charles, Dendermonde 25.08.1792, brigadier douane.

Zoon van Francois en Marie Therese Dogniez.

Oudste zoon van een weduwe.

3. HAEMERS Livin, 30.12.1792, bakker, 1.66m.

Zoon van Jacques en Livyne Van Acker. Broer in actieve dienst.

4. HAENTJENS Jean, 20.02.1792, landbouwer Moerbeke, 1.67m.

Zoon van André en Petronelle Polfliet.

Broer in actieve dienst.

5. LEROUX Dominique, 14.08.1792, arbeider, 1.52m.

Zoon van Jean Baptiste en Marie De Meulenaere.

Broer van twee conscrits, afgekeurd wegens verwondingen opgelopen tijdens de dienst.

6. PUTS Antoine, 08.08.1792, arbeider, 1.56m.

Zoon van Jean en Petronelle Decarmon.

Oudste zoon van een weduwe boven de 71 jaar.

7. SCHOBLYN Charles, 14.10.1792, landbouwer, 1.69m.

Zoon van Augustin en Petronelle Martens.

Zoon van een weduwe.

8. SOETENS Ferdinand, 13.10.1792, arbeider, 1.83m.

Zoon van Frans en Seraphine Braecke.

Broer van een soldaat overleden tijdens de dienst.

In het voorjaar van 1812 werden 15 jongens naar Gent geroepen, vanwaar ze vertrokken naar hun eenheid. Ook werden 5 conscrits in de loop van 1813 opgeroepen voor een buitengewone lichte, maar daarover later meer.

- a. Drie mannen werden op 4 maart 1812 ingelijfd bij het 43ste linie-regiment:

1. DE BUYSSCHER Augustin, 04.08.1792, arbeider, 1.63m.

Zoon van Jacques en Marie Broeckaert.

2. LAMMENS Bernard, 13.03.1792, linnenbleker Lokeren, 1.64m.
Zoon van Corneil en Jeanne Heyndrickx.
Ontslag na 2 1/2 jaar dienst in goede gezondheid.
  3. SWARTELE Bernard, 14.04.1792, arbeider, 1.62m.
Zoon van André en Coleta De Buysscher.
Terug na 2 1/2 jaar dienst in goede gezondheid.
- b. Zeven man werden op 9 maart 1812 ingelijfd bij het 8ste linie-regiment:
4. CARNOY Bernard, 13.03.1792, wever, 1.62m.
Zoon van Frans en Marie Jeanne Van de Voorde.
  5. DE VILDER Jacques, 25.10.1792, bakker, 1.59m.
Zoon van Jean Baptiste en Colette Marquenie.
  6. HERTSCHAP Jacques, 10.01.1792, arbeider, 1.54m.
Zoon van Pieter en Livyne Van Acker.
  7. HERTENS Dominique, 25.04.1792, hoefsmid, 1.64m.
Zoon van Isidoor en Marie Van Dooselaere,
  8. SCHATTEMAN Seraphin, Winkel 11.01.1792, arbeider, 1.57m.
Zoon van Jean en Marie Marquenie.
  9. TACQ Hugo, 06.03.1792, timmerman, 1.59m.
Zoon van Joseph en Jeanne Françoise Gijssel.
  10. VAN MEGROOT Dominique, 14.09.1792, 1.59m.
Zoon van Jean en Petronelle Van Bastelaere.
- c. Werd op 9 maart 1812 ingelijfd bij het 9de regiment jagers te paard:
11. DE MOOR Pierre, 17.02.1792, arbeider, 1.66m.
Zoon van Jean en Anne Marie Van Waes.
- d. Op 5 april 1812 eveneens een man ingelijfd bij het 75ste linie-regiment:
12. MARQUENIE Augustin, 14.10.1792, bakker, 1.71m.
Zoon van Louis en Jossianne De Vilder.
Terug na 2 jaar dienst in goede gezondheid.
- e. Twee mannen werden op onbekende datum ingelijfd bij de 15de bemanning (equipage) van de marine:
13. GERRIS Jean, Overslag 02.04.1792, wever.
Zoon van Martin en Petronelle De Maere.
Matroos.
Ontslag na 3 jaar dienst in goede gezondheid.
  14. VERDURMEN Augustin, 04.05.1792, landbouwer.
Zoon van Jacques en Isabelle Vossaert.
Matroos.
Ontslag na 3 jaar dienst in goede gezondheid.
- f. Tenslotte liet zich ook een man vervangen:
15. FERMONT Pierre, 23.02.1792, arbeider, 1.66m.
Zoon van Jean Baptiste en Barbara De Vos.
Vervangen door Charles Vanden Vennet, klas 1809, kanton Gent extra mu^{ros}.

3. *Lichting voor de Garde Nationale uit de klassen 1807 tot 1812*

Reeds onder het Directoire (1795) was in Frankrijk een Garde Nationale opgericht, een soort burgerwacht waarvoor alle burgers van 16 tot 60 jaar konden opgeroepen worden. Door de nakende tocht van Napoleon naar Rusland zag Frankrijk het grootste deel van zijn troepenmacht wegtrekken. Om de binnenlandse veiligheid verder te verzekeren werd door senaatsbesluit van 13 maart 1812 de Garde Nationale over het ganse keizerrijk ingericht.

De Garde Nationale werd verdeeld in drie Bans, waarvan de eerste onmiddellijk werd gelicht. Dienstplichtig waren alle mannen van 20 tot 26 jaar, dus de klassen 1807 tot 1812, die tot nog toe aan de oproepingen waren ontsnapt. Men deinsde er zelfs niet voor terug mannen op te roepen die vroeger ongeschikt bevonden waren. Het aandeel van onze provincies was bepaald op 7.152 man, dat van het Schelvedepartement op 1.332.

De volgende conscripts uit Wachtebeke werden in de 1ste Ban van Garde Nationale ingelijfd:

- a. ingelijfd op 13 april 1812 bij het 75ste Cohorte:
  1. BASSELIER Lievin, Evergem 22.08.1792, arbeider, 1.58m.
Zoon van Bernard en Isabelle Goethals.
  2. DE ROECK Pierre, 07.03.1792, arbeider, 1.69m.
Zoon van Pierre en Joosianne Duytschaever.
15.02.1812: voorlopig vrijgesteld, doofheid.
Soldaat, 148ste linie-regiment.
  3. SINITOR Pierre Jean, 06.10.1792, arbeider, 1.63m.
Zoon van Josse en Catharina De Neve.
  4. VAN GIJSEGHEM Desiré, 24.10.1792, molenaar Lochristi, 1.69m.
Zoon van Jean en Barbara De Vos.

- b. ingelijfd op 19 april 1812 bij het 72ste Cohorte:
  5. EECKHAUTE Joseph, 16.01.1789, dagloner, 1.52m.
Zoon van Francois en Catharine Lippens.
  6. ROELS Joseph, 06.01.1791, arbeider, 1.66m.
Zoon van Jacques en Marie Therese Audenaert.
25.03.1711: betaald 21fr 33ct, kliergezwellen.
  7. WILLEMS Angel, 18.02.1791, arbeider, 1.61m.
Zoon van Lieven en Joanne Marie Strassens.

- c. ingelijfd op 29 mei 1812 bij het 72ste Cohorte:
  8. DHERT Livin, 01.06.1787, landbouwer, 1.63m.
Zoon van Jacques en Livine Van Rentergem.
Fuselier.
31.07.1812: overleden te Brussel, militair hospitaal.

- d. ingelijfd op 30 mei 1812 bij het 73ste Cohorte:
  9. VANDENBERGE Emmanuel, 12.04.1792, schrijver, 1.72m.
Zoon van Emmanuel en Jeanne Mijs.
Sergeant-majoor, 25ste regiment verkenner.

HOOFDSTUK XVI: De conscriptie van het jaar 1813

1. De bevrijdingsoorlog in Duitsland

De rampspoedige tocht van Napoleon naar Rusland had in Duitsland de hoop gewekt dat het einde van de Franse overheersing nabij was. Maar Napoleon was nog niet gebroken. In een ommezieën had hij een nieuw leger uit de grond gestampt. Maar de soldaten werden wel steeds jonger en hun ervaringheid steeds geringer. Bovendien werd de snelheid waarmede hij zijn troepen bewoog aanzienlijk verminderd door een nijpend gebrek aan paarden.

Met zijn nieuwe leger trok Napoleon in april 1813 Duitsland binnen, in de vaste overtuiging nieuwe successen te zullen behalen. Aanvankelijk had het er alle schijn van dat het hem zou lukken. Op 2 mei versloeg hij Russische en Pruisische troepen bij Lutzen. Op 21 en 22 mei herhaalde hij dit te Bautzen (Silezie). Maar hij bezat niet meer de kracht en de energie om meteen door te stoten.

In de hoop zijn leger te kunnen versterken sloot Napoleon op 4 juni 1813 de wapenstilstand van Pleswitz, die tot 17 juli zou duren. Wel wist hij zijn troepen met 150.000 man te versterken, maar toen Oostenrijk de zijde van de verbondenen koos, wonnen zijn tegenstanders er 400.000 man bij.

Op 15 juli reeds hervatten de verbondenen het offensief. Nog behaalde Napoleon een schitterende overwinning bij Dresden op 26 en 27 augustus, maar daarna keerde de krijgskans. De driedaagse veldslag bij Leipzig op 17 en 19 oktober stelde voorgoed een einde aan Frankrijks heerschappij in Duitsland. Met de restanten van zijn leger trok Napoleon zich terug naar Mainz.

2. Lichting van de klas 1813

Op 1 september 1812 besliste de senaat 120.000 man uit de klas 1813 (jongens geboren in 1793) ter beschikking te stellen van het leger. Ze zouden onmiddellijk opgeroepen worden. Het aandeel van de negen departementen hierin werd bepaald op 11.950 man. In oktober 1812 had de lottrekking plaats en kwam de recruteringsraad samen.

De conscriptielijst, opgemaakt te Gent en gedagtekend op 27 oktober 1812, bevat 168 namen uit het kanton Lochristi. Voor Wachtebeke was dit 39 personen, 1 uitgestelde uit de klas 1811, 2 uitgestelden uit de klas 1812 en 36 uit de klas 1813.

Vier jongens werden definitief afgekeurd:

1. MECHLINCK André, 23.09.1793, dienstbode, 1.46m.
Zoon van Livin en Marie Catharine De Bruijne.
Te klein van gestalte.
2. SCHELLINCK Pierre Jean, Lokeren 15.12.1792, dienstbode, 1.51m.
Zoon van Basile en Lucie De Vuyst.
Klas 1811.
Zeerhoofdigheid.

Le Robinson de l'Île d'Elbe.

De Robinson van Elba.

Gekleurde ets. © Brussel, Koninklijke Bibliotheek Albert I.

© Gemeentekrediet „België onder het Frans bewind 1792-1815”, p. 381.

„Blüchers Heldenschlacht den 16n Juny 1815”. De heldhaftige strijd van de Pruisen onder Blücher tegen de Franse grenadiers onder Ligny.

Anonieme, gekleurde gravure.

Brussel, Koninklijk Museum van het Leger en van de Krijgsgeschiedenis.

3. VANDERGRAGT Etienne, 26.12.1792, arbeider, 1.62m.
Zoon van Jean en Angélique Van Aerde.
Klas 1812.
27.10.1812: opgenomen in het hospitaal, zeerhoofdigheid.
4. VAN LAERE Alexis, 08.09.1793, koehouder, 1.39m.
Zoon van Adriaen en Jeanne Thoorens.
Te klein van gestalte.

Vier werden voorlopig vrijgesteld:

1. DE RIJCKE Louis, 15.12.1793, dienstbode, 1.57m.
Zoon van Jean Jacques en Anne Petronelle Bracke.
Enige zoon van een weduwe.
2. MECHELINCK Jean Baptiste, 22.03.1792, grondwerker, 1.49m.
Zoon van Livin en Marie De Bruijne.
Klas 1812.
Verlenging uitstel, te klein van gestalte.
3. ROELAND Serafin, Kluizen 10.07.1793, grondwerker, 1.45m.
Zoon van Jean Baptiste en Jeanne Steyaert.
Te klein van gestalte.
4. SINETOR Augustin, 02.09.1793, dienstbode, 1.58m.
Zoon van Pierre en Elisabeth Coppieters.
Enige zoon van een weduwe.
22.12.1813: zwakheid.

Drie werden vrijgesteld:

1. BRUGGEMAN Pierre Antoine, 02.08.1793, landbouwer,
Zoon van Jean Baptiste en Apollonia Van Damme.
2. HAEMERS Bernard, 23.09.1793, bakker Sint-Niklaas, 1.71m.
Zoon van Jean Francois en Anne Marie De Vilder.
Broer van twee soldaten in actieve dienst.
3. SPIESSENS Jacques Francois, 05.01.1793,
Zoon van Francois en Madie Migom.

Van midden november tot begin december vertrokken negen conscripts uit Wachtebeke om bij hun eenheid ingelijfd te worden: 6 werden ingelijfd bij het 22ste linie-regiment, 2 bij het Dépot Général des Consents de la Garde Impériale en 1 bij het 45ste linie-regiment.

- a. Werd op 16 november 1812 ingedeeld bij het 45ste linie-regiment:
  1. VERVAET Pierre, Laarne 11.04.1793, dienstbode, 1.68m.
Zoon van Francois en Agnes De Coning.
- b. Werden op 20 november 1812 ingedeeld bij het 22ste linie-regiment
  2. DE BUYSSCHER Desiré, 11.01.1793, dienstbode, 1.63m.
Zoon van Livin en Catharine De Block.
Breuken - goed bevonden.
  3. DE METS Jean Baptiste, 15.02.1793, linnenbleker, 1.69m.

- Zoon van Augustin en Jeanne De Groote.
Vallende ziekte - goed bevonden.
4. NIMMEGEERS Dominique, 12.01.1793, landbouwknecht, 1.61m.
Zoon van Paul en Marie Van Nieuwenhuijze.
  5. RAES Jacques, 19.08.1793, dienstbode, 1.58m.
Zoon van Jean en Jeanne Van Hecke.
  6. TOLLENAERE Jean, 02.11.1793, dienstbode, 1.63m.
Zoon van Joseph en Jeanne Bracke.
  7. VAN ACKER Bernard, 19.08.1793, dienstbode, 1.70m.
Zoon van Livin en Florentine Baert.
- c. Werden op 5 december 1812 ingedeeld bij het Dépot Général des Conscrits de la Garde Impériale:
8. LEROUX Bernard, 30.04.1793, dienstbode, 1.73m.
Zoon van Daniel en Angeline Van Cothem.
  9. PUTS Pierre, 25.09.1793, dienstbode, 1.73m.
Zoon van Lieven en Jossine Simoens.

3. Tweede lichting voor de Garde Nationale

Hetzelfde senaatsbesluit van 1 september 1812, dat de lichting bevolen had van 120.000 man uit de klas van 1813, ging eveneens over tot een tweede lichting voor de Garde Nationale. Deze maal ging het om 17.000 man bestemd voor de 1ste Ban de Cohortes van de Garde Nationale, te nemen uit de klas 1813.

Onze negen departementen moesten instaan voor ongeveer 1200 man. Het aandeel van het Schelvedepartement was bepaald op 545 man.

Vijf Wachtebeekse jongens werden op 27 december 1812 ingedeeld bij het 72ste Cohorte van de Garde Nationale:

1. DE VOS Louis, 04.09.1793, dienstbode, 1.75m.
Zoon van André en Jeanne Catherine Staes.
Soldaat, gedeserteerd na 2 jaar dienst.
2. L'ECLUSE Ferdinand, 23.01.1793, grondwerker, 1.65m.
Zoon van Jean en Anna Catharina De Coning.
Fuselier, 148ste linie-regiment.
22.04.1813: opgenomen in het plaatselijk hospitaal te Groningen.
20.05.1813: overleden tengevolge van rotkoorts.
3. MINNEBO Jean, 16.08.1793, dienstbode, 1.65m.
Zoon van Jean Francois en Anne Van Damme.
Soldaat, 148ste linie-regiment.
4. OOSTERLINCK Jean Baptiste, 29.06.1793, dienstbode, 1.64m.
Zoon van Josse en Joanne Gijssel.
5. VANDEVOORDE Bernard, 12.06.1793, grondwerker, 1.66m.
Zoon van Jean Baptiste en Marie Heirman.

4. Massale oproepingen in 1813

Op het ogenblik dat de Franse Senaat besliste omtrent de lichting van 1813 (01.09.1812) was het leger van Napoleon in volle opmars in Rusland. Doch het tij zou spoedig keren. Napoleon was op 24 juni in Rusland binnengevallen. Zijn leger rukte zeer snel op en op 14 september werd Moskou ingenomen. Voor de soldaten was het een uitputtende opmars.

In oktober leed het Franse leger zodanige verliezen dat de terugtocht begonnen werd. Het gebrek aan voedsel, verzorging en de barre winter werden vele soldaten fataal. Het "Grote Leger" had zware klappen gekregen. Meer dan 250.000 soldaten vonden in Rusland de dood. Met deserteurs, krijgsgevangenen en gewonden bijgerekend wordt het verlies op zowat een half miljoen soldaten geschat.

Maar Napoleon gaf de strijd niet op. Hij zou zo spoedig mogelijk opnieuw een groot leger op de been brengen.

Nog geen volle maand na Napoleons terugkeer uit Rusland (19 december 1812) vaardigde de senaat op 11 januari 1813 een besluit uit waardoor in een pennetrek 350.000 man ter beschikking van het leger gesteld werden. Om te beginnen zouden 100.000 man uit de 100 cohorten van de Garde nationale 1ste Ban in het actief leger ingelijfd worden. Vervolgens zouden eveneens 100.000 mannen opgeroepen worden uit de klassen 1809, 1810, 1811 en 1812.

Tenslotte zouden nog 150.000 man uit de klas 1814 onder de wapens geroepen worden.

Het zou bij deze ene massa-lichting niet blijven. Het senaatsbesluit van 03.04.1813 stelde nog 80.000 mannen ter beschikking van de oorlogsminister. Ze waren aan te duiden uit de klasse 1807 tot 1812. De 1.269 soldaten die in het Schelddepartement moesten aangeduid worden, waren allen voor de actieve dienst bestemd.

Onverminderd ging intussen de strijd van Napoleon tegen Pruisen, Oostenrijk en Rusland verder, maar geen van beide partijen kon de oorlog een beslissende wending geven. In een uiterste krachtingspanning om het Franse leger van vers bloed te voorzien, besloot de senaat op 9 oktober 1813 nog eens 280.000 man ter beschikking van het leger te stellen: namelijk 120.000 man uit de klas 1814 en voorgaande jaren, en 160.000 mannen uit de klas 1815 (geboren in 1795 en dus met moeite 18 jaar oud).

4. *Lichting van 100.000 man uit de Garde Nationale*

Zoals vroeger vermeld, was door het senaatsbesluit van 13 maart 1812 de 1ste Ban van deze Garde opgericht. Hiervoor had men een beroep gedaan op de nog niet voor het leger opgeroepen conscrits van de klassen 1807 tot 1812. Daarna was door het senaatsbesluit van 1 september 1812 een aanvullende lichting bevolen van 17.000 man genomen uit de klas 1813. Voor deze lichting werden geen nieuwe oproepen gedaan.

Oorspronkelijk bedoeld om dienst te doen in de binnenlandse garnizoenen werden ze nu door het senaatsbesluit van 11 januari 1813 gelijkgesteld met de andere conscrits en door een keizerlijk decreet van 14 januari 1813 naar Mainz overgebracht.

6. *Buitengewone lichten (Levée Extraordinaire)*

Over de resultaten van deze opeenvolgende oproepingen konden we weinig bruikbare gegevens terugvinden. In de conscriptielijsten van de jaren 1807 tot 1813 zijn wel talloze aanduidingen te vinden die verband houden met deze lichten (de vermelding “ Levée extraordinaire “ komt zeer dikwijls voor) maar ze laten bijna nooit toe te bewijzen dat de bedoelde conscrit al dan niet in actieve dienst geweest is. Ook hebben we niet kunnen uitmaken welk van de hiervoor besproken senaatsbesluiten verantwoordelijk was voor een eventuele inlijving. Mede daardoor hebben we geopteerd om alle betrokken conscrits per jaarklasse te vermelden.

a. Klas 1808 - op 9 oktober 1813 ingelijfd bij de Garde Impériale.

1. ANDRIES Pierre, 03.06.1788, arbeider, 1.67m.
Zoon van Alexander en Catharine Thoorens.
25.11.1813: voorlopig vrijgesteld, een broer in het “dépot de droit” en een in actieve dienst.
2. LECLUSE Livin, 20.06. 1788, dagloner, 1.59m.
Zoon van Jacques en Anne Catherina De Coninck
25.11.1813: voorlopig vrijgesteld, broer gestorven tijdens zijn dienst.
3. ONGENAE Livin, 05.02.1788, dienstbode, 1.59m.
Zoon van Laurent en Jeanne De Caluwe.
4. VANDECALSEYDE Dominique, 11.01.1788, arbeider, 1.64m.
Zoon van Jean en Livine Gijssel.
09.01.1809: afgekeurd.
5. VAN KERKHOVE Desiré 01.07.1788, particulier Gent, 1.70m.
Zoon van Henry en Sophie Marie Vanden Hende.
17.10.1808: afgekeurd, misvorming van de kaak.
6. VAN POTTELSBERGE Seraphin, 08.11.1788, landbouwer, 1.63m.
Zoon van Francois en Catharine Van Assel.
25.11.1813: voorlopig vrijgesteld, broer in actieve dienst.

b. Klas 1809 - ingelijfd bij de Garde Imperiale.

7. DE BUYSSCHER Ivan, 30.12.1789, particulier, 1.71m.
Zoon van Jacques en Marie Anne Broeckaert.
23.11.1813: voorlopig vrijgesteld, broer in dienst.
8. MORIVAL Jean, 17.05.1789, particulier, 1.62m.
Zoon van Pieter en Petronille van Assel.
17.05.1809: opgeroepen, vertegenwoordigd door de burgemeester.
23.11.1813: vrijgesteld, gehuwd.
9. STEEL Louis, 07.04.1789, landbouwer, 1.66m.
Zoon van Gillis en Isabelle Dhooghe.
23.11.1813: voorlopig vrijgesteld, broer in dienst.
10. VANDER SLYCKE Jean Baptiste, 19.05.1789, arbeider, 1.58m.
Zoon van Francois en Isabelle Vande Voorde.
26.06.1813: voorlopig vrijgesteld, oudste zoon van een weduwe.

- c. Klas 1811 - op 15 mei 1813 ingelijfd bij de Garde Impériale.
11. BONTE Pierre Francois, 16.05.1791, arbeider, 1.57m.
Zoon van Jean en Jeanne Marie Van Aerde.
  12. GHIJSEL Jean, 28.10.1791, arbeider, 1.50m.
Zoon van Ferdinand en Jeanne Marie Van Zele.
  13. MERCHLING Jean Baptiste, 13.11.1791, arbeider, 1.69m.
Zoon van Dominique en Marie Judoca Van Pottelberge.
Misvorming van de borst, goed voor de dienst bevonden.
  14. MOENAERT Godefroid, 13.02.1791, arbeider, 1.59m.
Zoon van Philippe en Petronelle Gijssels.
Hoofdzeer, goed voor de dienst bevonden.
  15. ROELAND Bernard, Kluizen, 01.10.1791, arbeider, 1.55m.
Zoon van Jean en Jeanne Marie Steyaert.
  16. VAN POTTELBERGHE Pierre Joseph, 21.04.1791, arbeider, 1.71m.
Zoon van Francois en Catherine Van Assel.
Verkenner, 8ste linie-regiment.
03.12.1813: opname in een Parijs hospitaal.
15.12.1813: overleden tengevolge van koorts.
  17. VEREEKE Pierre Jean, 26.08.1791, arbeider, 1.79m.
Zoon van Francois en Ernestine Verbrugge.
Soldaat kanonnier.
Terug te Wachtebeke na 13 maanden dienst in goede gezondheid, doch met een kleine misvorming aan de linker arm.
- d. Klas 1811 - ingelijfd bij andere regimenten.
18. BASSELEER Pierre Jean, Evergem 08.01.1791, arbeider, 1.62m.
Zoon van Bernard en Isabelle Therese Groothaert.
24.04.1813: vrijgesteld, gehuwd.
  19. DE VLINDER Pierre Marin, 29.03.1791, arbeider, 1.71m.
Zoon van Jean Baptiste en Colete Marquenie.
24.04.1813: voorlopig vrijgesteld, broer in actieve dienst.
  20. MARTENS Bernard, 10.05.1791, arbeider Kluizen, 1.67m.
Zoon van Pierre Jacques en Marie Dhooge.
  21. SEGHERS Francois, 16.10.1791, arbeider, 1.60m.
Zoon van Charles en Anne Marie Groothaert.
24.04.1813: voorlopig vrijgesteld, broer in actieve dienst.
  22. VAN EETVELDE Lievin, 22.03.1791, arbeider, 1.65m.
Zoon van Louis en Godelieve Blondeel.
03.04.1811: slecht zicht, betaald 16 fr 45 ct schadeloosstelling.
05.04.1813: vrijgesteld, oudste zoon van een weduwe.
  23. VAN GOETHEM Ferdinand, 25.11.1791, arbeider, 1.63m.
Zoon van Joseph Ferdinand en Petronelle Vande slycke.
03.03.1813: ingelijfd bij het 54ste linie-regiment
- e. Klas 1812 - op 21 februari 1813 ingelijfd bij het 21ste linie-regiment.
24. CREVE Augustin, 06.04.1792, arbeider, 1.58m.

- Zoon van Livin en Marie Jacobe Valcke.
25. DE CLERQ Pierre, 05.01.1792, arbeider, 1.58m.
Zoon van Martin en Jeanne De Vriend.
Soldaat, artillerie.
Terug te Wachtebeke na 14 maanden dienst in goede gezondheid.
- f. Klas 1812 - op onbekende datum ingelijfd.
26. SOETING Jean Baptiste, 07.11.1792, arbeider, 1.52m.
Zoon van Jacques en Livine Minnebo.
Voorlopig vrijgesteld, oudste zoon van een weduwe.
27. STEVENS Eustage, 16.11.1792, bakker te Gent, 1.61m.
Zoon van Jacques en Marie Jacobe Van Doosselaere.
Vervangen door zijn broer Louis die nog niet aan de militaire dienst deelgenomen had omwille van zijn leeftijd (17 jaar).
28. VAN KERKHOVE Theodore, 24.06.1792, schrijver, 1.72m.
Zoon van Henri en Sophie Vanden Hende.
Vervangen door Franssens Jean, Klas 1813 kanton Sint-Niklaas.
- g. Klas 1813 - op onbekende datum ingelijfd.
29. ANDRIES Augustin, 26.09.1793, grondwerker, 1.55m.
Zoon van Alexis en Catharine Thoorens.
27.10.1812: voorlopig vrijgesteld, broer in actieve dienst.
30. ANDRIES Pierre, 11.04.1793, 1.59m.
Zoon van Jacques en Jeanne De Pauw.
27.10.1812: vrijgesteld, steun van moeder weduwe en broer van conscrit, gestorven in dienst.
31. BAECKE Pierre, 10.05.1793, bakker, 1.59m.
Zoon van Dominique en Judoca Fermont.
32. BOVE Antoine, 19.11.1793, dienstbode, 1.51m.
Zoon van Pierre en Caroline Blondeel.
27.10.1812: voorlopig vrijgesteld, enige zoon van een weduwe.
33. DE SMET Dominique, 30.07.1793, grondwerker.
Zoon van Laurent en Caroline Roeland.
27.10.1812: voorlopig vrijgesteld, enige zoon van weduwe en een broer in actieve dienst.
34. ONGENAE Jean Francois, 21.10.1793, landbouwer Zeveneken, 1.72m.
Zoon van Lievin en Marie Christine Van Acker.
Vervangen door Poelman Dominique, klas 1809 kanton Gent.
35. SWARTELE Jean Baptiste, 30.11.1793, dienstbode, 1.59m.
Zoon van Louis en Jeanne Hertsens.
27.10.1812: voorlopig vrijgesteld, broer in actieve dienst.
36. TOLLENAER Joseph, 25.05.1793, landbouwwerkman, 1.62m.
Zoon van Jean en Marie Jacobe Braecke.
37. TACQ Bernard, 27.11.1793, arbeider, 1.56m.
Zoon van Joseph en Jeanne Gijssel.
27.10.1812: voorlopig vrijgesteld, broer in actieve dienst.

38. TOLLENAERE Livin, 20.10.1793, dienstbode, 1.50m.
Zoon van Livin en Petronille Van Oorzeele
Uitgesteld tot 1815, te klein van gestalte.
39. VAN HAESENDONCK Bernard, 28.10.1793, ruitenzetter, 1.58m.
Zoon van Jean Bernard en Anne Marie Verdurmen.
27.10.1812: voorlopig vrijgesteld, enige zoon van een weduwe.
40. VAN MEGROOT Desiré, 22.07.1793, landbouwwerkman, 1.67m.
Zoon van Pierre en Angeline Vande Woestine.
02.01.1813: overleden tijdens zijn dienst.
41. VAN POUCKE Pierre, 08.02.1793, wever, 1.52m.
Zoon van Pierre en Elisabeth Vande Voorde.
22.12.1812: voorlopig vrijgesteld, enige zoon van een weduwe.
42. VERVAET François, 09.10.1793, landbouwwerkman, 1.64m.
Zoon van Livin en Marie Saffluer.
27.10.1812: voorlopig vrijgesteld, broer in actieve dienst.

7. *Lichting van de klas 1814*

Door het Décret Impérial van 20 januari 1813 werd de uitvoering bevolen van het senaatsbesluit van 11 januari 1813 waarbij ondermeer 150.000 conscrits uit de klas van 1814, dus de jonge mannen geboren in 1794, ingelijfd werden.

Over de resultaten van deze lichting konden we geen bruikbare gegevens terugvinden. De conscriptielijsten van 1814 ontbreken in het "Fonds Scheldepdepartement" van het Rijksarchief te Gent. Daarom beperken we ons hier tot het weergeven van de conscrits geboren in 1794 (vermoedelijk klas 1814) die in de loop van 1814 en 1815 heelhuids thuisgekomen zijn.

1. ALEXANDER Jacques, 22.03.1794, arbeider.
Zoon van Josse Jean en Françoise Bernardine De Caluwe.
Soldaat verkenner, 124ste linie-regiment.
Terug te Wachtebeke na 11 maand dienst in goede gezondheid.
2. DE WILDE Dominique, 21.04.1794, arbeider.
Zoon van Livin en Isabelle Merckx.
Soldaat, 22ste linie-regiment.
Terug na 2 maanden dienst in goede gezondheid.
3. MELKEBEKE Jossé, 23.08.1794, arbeider.
Zoon van Josse en Marie Jacobe Vandersijp.
Soldaat, 127ste linie-regiment.
Gedeserteerd na 7 maanden dienst in goede gezondheid.
4. POPPE Livin, 11.11.1794, arbeider.
Zoon van Gille en Isabelle Lippens.
Soldaat, 4de linie- regiment. Gedeserteerd na 8 maanden dienst in goede gezondheid.
5. ROMBAUT Francois, 21.08.1794, timmermansknecht.
Zoon van Jean Francois en Amalberge Verhaelst.
Soldaat, 51ste linie-regiment.

- Gedeserteerd na 4 maanden dienst in goede gezondheid.
6. STEEL Bernard, 16.11.1794, landbouwer.
Zoon van Jean Francois en Petronelle Speekaert.
Soldaat Kanonnier.
Terug na 10 maanden dienst in goede gezondheid
  7. SERRAES Augustin, 12.04.1794, arbeider.
Zoon van Jean en Jeanne Cocquyt.
Soldaat fuselier. Terug na 16 maanden dienst in goede gezondheid.
  8. STEVENS Brunon, 25.02.1794, landbouwer.
Zoon van Jean Francois en Anne Marie Van Hoecke.
Verkenner (voltigeur).
  9. STOOP Francois, 08.02.1794, landbouwer.
Zoon van Francois en Livina Verhaegen.
Soldaat 112de infanterie-regiment.
Terug na 18 maanden dienst in goede gezondheid.
  10. VANDER SLYCKE Jacobus, 21.03.1794.
Zoon van Francois en Isabelle Vande Voorde.
Fusilier, 127ste linie-regiment.
04.04.1814: overleden te Wezel.
  11. VAN EETVELDE Jean Francois, 07.10.1794, arbeider.
Zoon van Louis en Godelive Blondel.
Soldaat, 22ste linie-regiment.
  12. VAN MIGOM Pierre, 05.01.1794, metselaar.
Zoon van Jean en Marie Van Cothem.
Soldaat kanonnier.
Terug na 11 maanden dienst in goede gezondheid.
  13. VERPLANCKE Augustin, 25.04.1794, landbouwer.
Zoon van Jacques en Anne Marie De Meulenaere.
Soldaat, 51ste linie-regiment.
Gedeserteerd na 10 maanden dienst in goede gezondheid.
  14. VERPLANCKE Emmanuel, 31.12.1794, arbeider.
Zoon van Dominique en Angeline Lippens.
Soldaat, 4de linie-regiment.
Gedeserteerd na 8 maanden dienst in goede gezondheid.

HOOFDSTUK XVII: De Marine

Tot de marine behoorden van rechtswege alle schippers, matrozen, schippersknechten en scheepsbouwers. De marine werkte buiten de gewone bestuursorganen, alles werd bezorgd door een eigen organisatie. Te Lokeren was een zogenoemde “indic maritime” gevestigd die instond voor alles wat op de scheepvaart betrekking had. In de bescheiden is er dan ook slechts uitzonderlijk sprake van opgeroepen voor de zeemacht.

Toen in 1803 de oorlog met Engeland weer was uitgebroken, besloot de regering 4.462 conscripts van het jaar XI ter beschikking te stellen van de minister van marine. De opgeroepen van het Scheldedepartement werden te Gent tewerkgesteld.

In de latere jaren 1807-1813 zouden een groot aantal “schipbouwers, timmermans, wagenmaekers, houtzagers, schrijnwerkers ende alle ander bestaende in het werken van hout” opgeëist worden om in Antwerpen te gaan werken op de scheepswerven.

Wij vonden de volgende Wachtebeekse consents bij de marine terug:

1. MEUNINCK Jean François.
Zoon van .....
“Ouvrier militaire, Port d’Anvers”.
06.12.1802; gedeserteerd.
2. DE MEY Joseph, 17.10.1787, schipper, 1.59m.
Zoon van Bernard en Livine Haeck.
Novice bij de marine.
08.11.1804: ingelijfd.
3. DE VILDER Joseph, 15.06.1789, schipper, 1.67m.
Zoon van Jean Baptiste en Colette Marquenie.
12.01.1806: ingeschreven als novice te Lokeren.
17.03.1808: actieve matroos.
4. VERDURM Jean François, Lokeren.
Vestigde zich na zijn legerdienst te Wachtebeke.
5. DE CALUWE Jean Baptiste.
Zie lichting 1810.
6. KEGELS Bernard.
Zie lichting 1810.
7. BLYWEERT Angelus.
Zie lichting 1811.
8. GERRIS Jean.
Zie lichting 1812.
9. VERDURMEN Augustin.
Zie lichting 1812.
Port d’Anvers an 12
Genie Maritime
Ouvrier & Militaire

Etat nominatif des ouvriers militaires du département de L’Escaut en date des 10 thermidor & 23 ventôse an 11 de la République.

RECAPITULATION

A fourni pour le Contingent	74
Réfractaires	1
—	—
Arrivés au corps	73
Désertés	43
Réformés	3
—	—
Nombre d' hommes présents au corps	27

MEUNINCK Jean François, Wachtebeke
Déserté 15 frimaire an 11

INV. 9: Schelddepartement 3625/3

HOOFDSTUK XVIII: Het einde

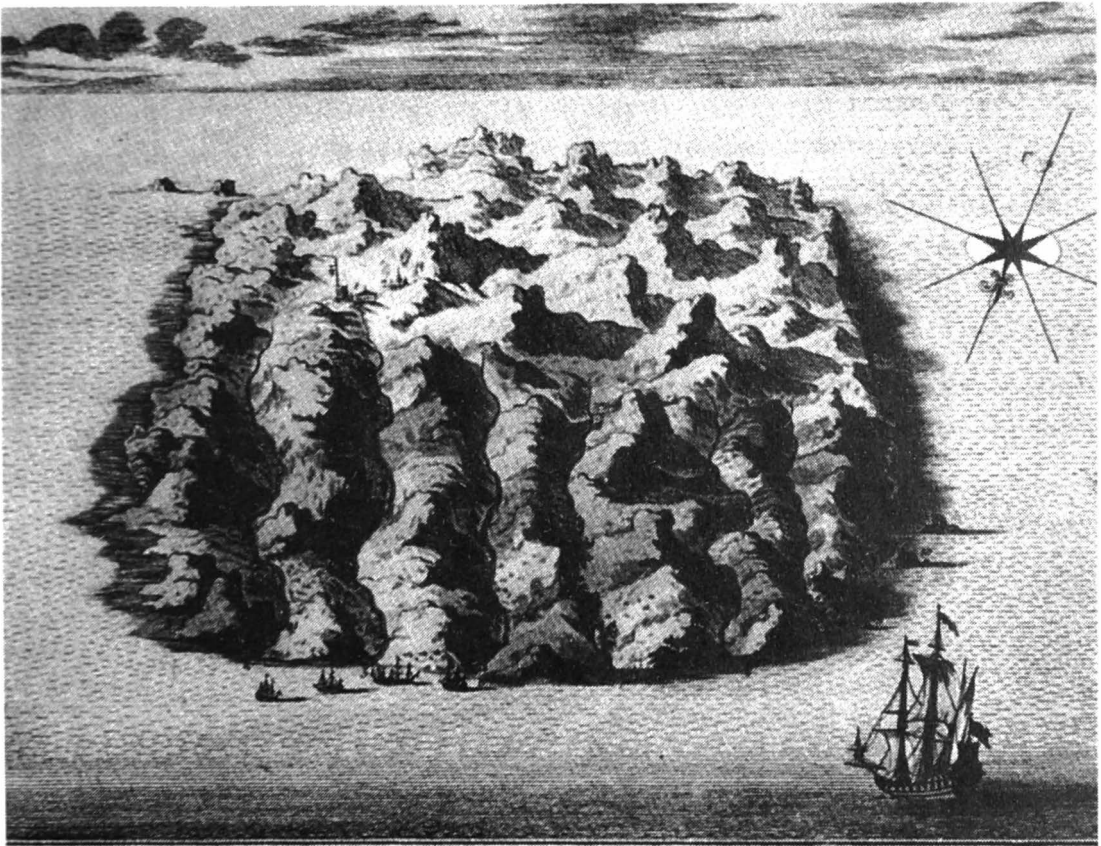
1. De toestand in Vlaanderen eind 1813

Daar de geallieerden dreigden het Franse grondgebied binnen te vallen, vergde het Franse keizerrijk steeds nieuwe offers in manschappen en geldmiddelen. Terwijl vroeger de keizerlijke besluiten zonder betwisting werden uitgevoerd, wekten de buitensporige eisen van de laatste maanden een grote weerstand op.

Men was nog volop bezig met de uitvoering van het senaatsbesluit van 9 oktober dat 280.000 mannen onder de wapens riep, toen op 15 november een nieuw senaatsbesluit nog eens 300.000 man opriep. Anderzijds werden door belastingen en opvorderingen geweldige bedragen geëist van de bevolking. Voor de garnizoenen in de versterkte steden werden met geweld vee, granen, veevoerders, paarden, dekens en lakens in beslag genomen en weggevoerd.

Ook andere rampspoed kwam onze bevolking treffen. Zoals men einde 1812 na de nederlaag in Rusland een eindeloze stoet gekwetsten in onze streken zag voorbij komen, zo zag men nu einde 1813, hetzelfde schouwspel na de nederlaag bij Leipzig. Overal waren de hospitalen overvol en men zag zich verplicht noodhospitalen op te richten in scholen en kerken. Tot overmaat van ramp werden deze gekwetsten de prooi van de vreselijke tyfus, die hen overviel in het verzamelpunt Mainz, waar weldra de straten vol lagen met lijken.

In deze omstandigheden waren de laatste conscriptie maatregelen wel tot mislukken gedoemd. De prefekten verdubbelden de dwangmaatregelen, maar dit haalde weinig uit. De zeldzame conscripts die zich naar het depot begaven, namen de eerste de beste gelegenheid tot desertie te baat. In Vlaanderen dreigde de opstand en in de bossen rond Houthulst, Ruddervoorde en Wingene heersten de benden refractaires en deserteurs soeverein.

Gravé par J. Hunin à Malines 1816.

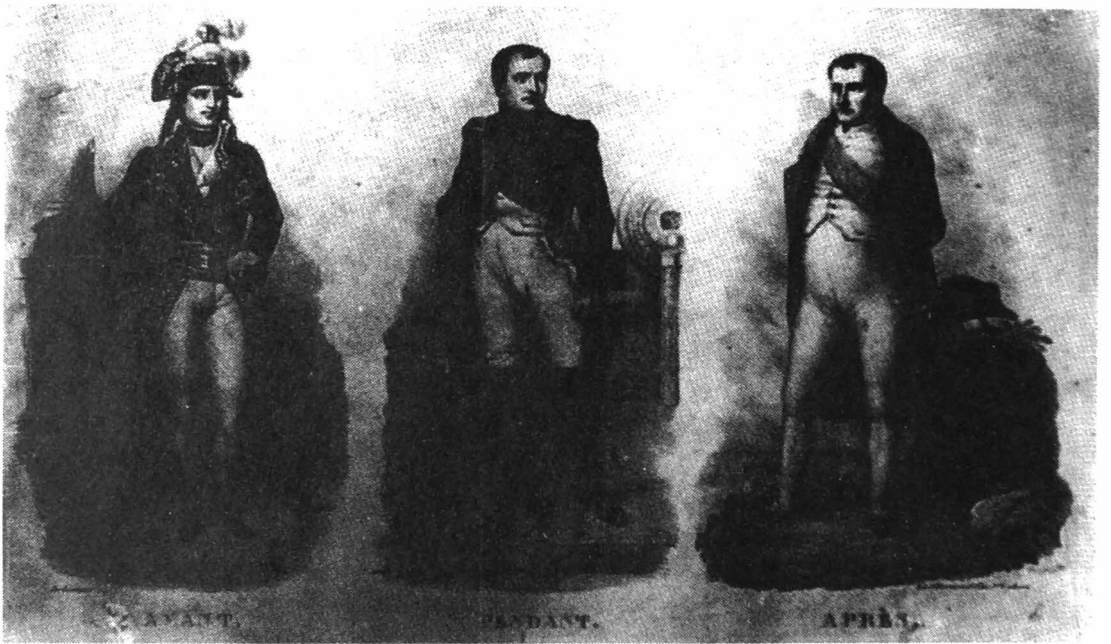
Dessiné par Le Poitevin de La Croix.

VUE DE L' ILE SAINTE-HELENE.

1. le Manoir de Carverstone - 2. le temple - 3. Vallée des ours - 4. Vallée de la croix - 5. Vallée de l'égale - 6. Vallée de la croix - 7. Vallée de la croix - 8. Vallée de la croix - 9. Le Montagne des bois - 10. Le château de la croix

Gezicht op Sint-Helena. Gekleurde gravure door J. Hunin naar Le Poitevin de La Croix.

© Turnhout, Stadsarchief.

*Voor. Tijdens. Na. Litho van Béraud naar de Beaune.
© Turnhout, Stadsarchief.*

2. Bevrijding van onze gewesten

De pogingen van Napoleon om in blitz-tempo een nieuw groot leger op de been te brengen, hebben de ondergang van het Franse rijk niet kunnen beletten. De heropleving was kortstondig. In de loop van december 1813 hervatten de geallieerden hun militaire operaties tegen Napoleon. Met drie legers vielen ze Frankrijk aan. In het noorden rukte een eerste leger onder Bernadotte door Hannover en Westfalen op naar Holland.

Het leger van Silezië onder Blücher trok tussen Kassel en Frankfurt op naar de Rijn, terwijl een derde leger, dit van Bohemen onder Schwarzenberg, zich meer naar het zuiden richtte met als doelwit de Opper-Rijn tussen Straatsburg en Bazel.

Het leger van Silezië bevatte de Russen van generaal Wintzingerode benevens de Pruisen en de Saksen. Begin januari 1814 drong het door op Belgisch grondgebied en reeds op 1 februari viel Brussel in de handen van de Russen. Hun lichte eskadrons kozakken achtervolgden de Fransen in twee richtingen: een eerste groep rukte op naar Henegouwen, een tweede naar Vlaanderen. Op 2 februari vielen Asse, Aalst en Dendermonde in hun handen, op 4 februari rukten ze Gent binnen, de 11de Brugge, de 15de Oudenaarde en Kortrijk. Op 17 februari viel ook Doornik. Geheel ons grondgebied was nu bevrijd, behalve Nieuwpoort, Oostende, Antwerpen, Maastricht en Luxemburg.

3. Val van Napoleon

Op 11 april 1814 ondertekende Napoleon zijn "Akte van Aftreding". Napoleon werd door zijn overwinnaars met waardigheid behandeld. Hij mocht zijn titel van Keizer houden en kreeg ook het vorstendommetje Elba toegewezen waarover hij mocht blijven regeren.

Op 20 april inspecteerde Napoleon voor het laatst zijn oudgedienden. Daarna vertrok hij naar zijn verbanningsoord. Hij mocht een legertje van 1.200 getrouwen meenemen. Op Elba begon de rusteloze Napoleon meteen weer te regeren, doch zijn vechtjas bleef hij aanhouden. Samen met zijn legertje van 1.200 man scheepte Napoleon in richting Frankrijk en landde op 1 maart 1815 bij Cannes in Zuid-Frankrijk. In het hart van vele soldaten leefde nog altijd een grote bewondering voor de onverschrokken veldheer. Het ene onderdeel na het andere schaarde zich terug onder de adelaarsbanier van Napoleon.

Toen het 20 maart 1815 was geworden, zetelde Napoleon weer in zijn oude vertrekken in de Tuilerieën. Hij proclameerde vrijheid en vrede en benoemde een nieuwe regering. Daarna moest hij zich haasten om weer aan het front te komen. Vijandelijke legers naderden de grens.

In alle haast vormde Napoleon een nieuw leger. Hij wist nog zo'n 200.000 man op de been te brengen. Op 16 juni 1815 ontmoette hij maarschalk Blücher bij Ligny. Napoleon kwam als overwinnaar uit de slag te voorschijn.

Napoleon trok verder, Wellington tegemoet. Bij Waterloo troffen ze elkaar op 18 juni 1815. Maarschalk Blücher wist zijn troepen tijdig te hergroeperen en kwam zijn Engelse,

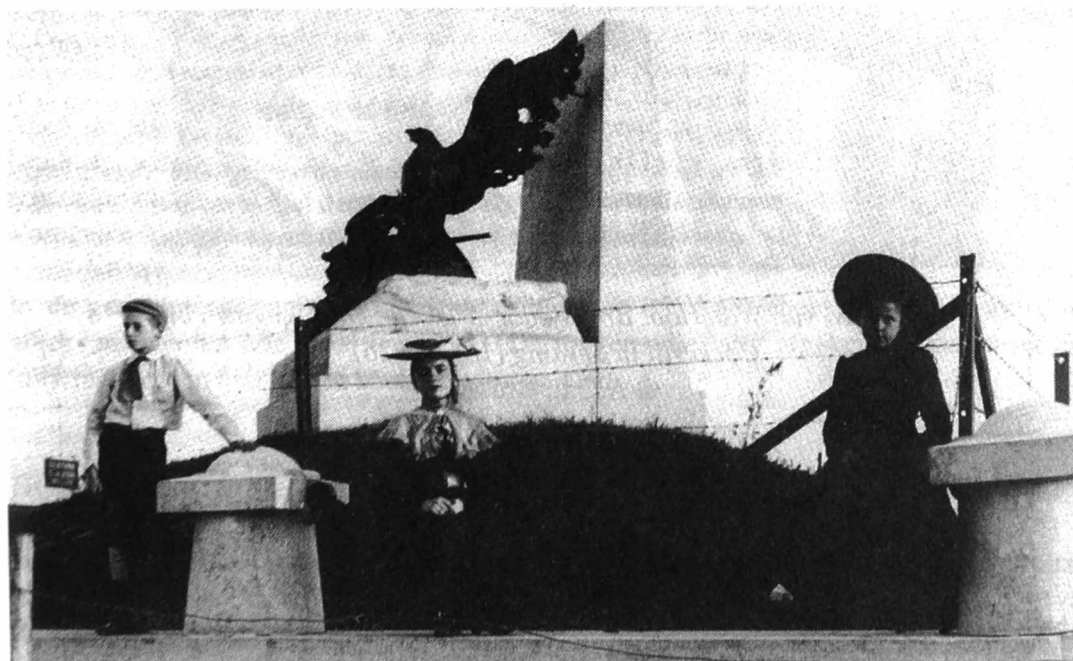
Oostenrijkse, Zweedse en Hollandse bondgenoten ijlings ter hulp. Tegen deze overmacht was Napoleon niet opgewassen en hij verloor de slag. Hij had alles verloren.

Napoleon werd op 17 oktober 1815 verbannen naar het eiland St.-Helena. Hij was toen 46 jaar oud. Zes jaar lang leefde Napoleon op dit onherbergzame eiland. Op 5 mei overleed hij, 51 jaar oud, aan maagkanker.

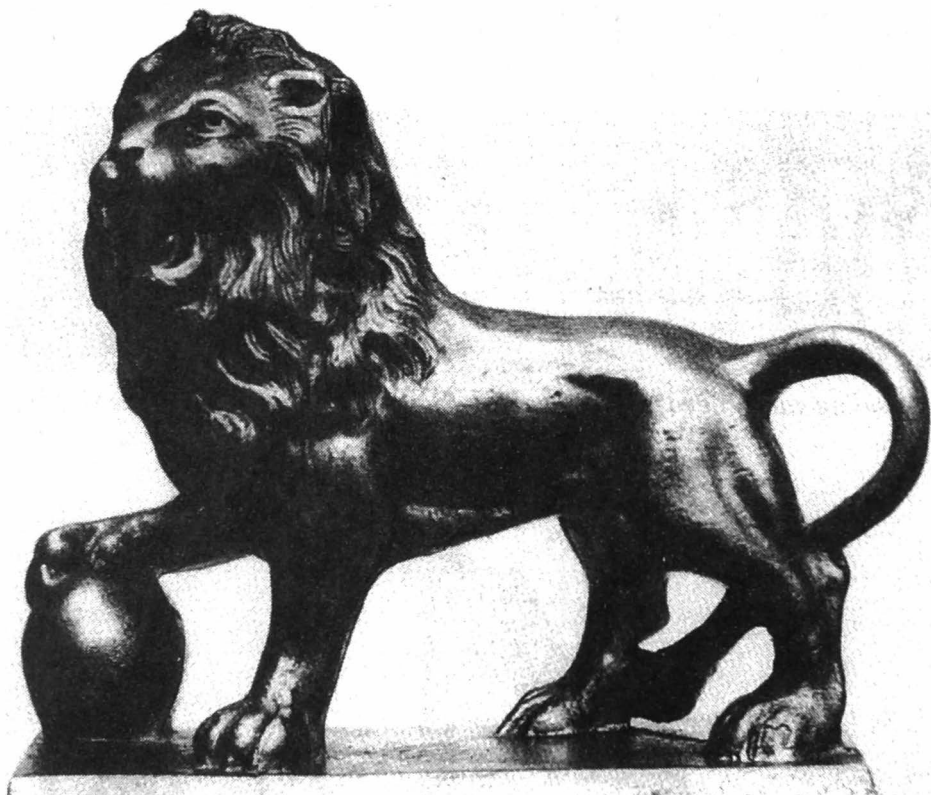
*Inwijding van het gedenkteken voor de Belgen die in Waterloo sneuvelden,
Prancenoit, 1914.*

© A.C.L. Brussel

*De gewonde adelaar. Frans gedenkteken „Aux derniers combattants de la Grande
Armée, 18 juin 1815”. Foto die in 1904 door jonge bezoekers gemaakt werd.*

© A.C.L. Brussel

De Leeuw van Waterloo. Brons door J.-L. Van Geel, gegoten bij Cockerill in Seraing (1823-1826).

© A.C.L. Brussel

DEEL III: HET LEVEN VAN DE CONSCRITS

HOOFDSTUK I: Gezondheidstoestand van de lotelingen

Op de kantonnale lijsten diende iedereen te staan die tot de opgeroepen leeftijdsklasse behoorde. Zo had de burgemeester geen bevoegdheid de medisch ongeschikten weg te laten bij de loting. Wie zich wegens ziekte of gebrek bij de loting, niet kon aanbieden diende zich te laten vervangen door zijn vader, moeder of eventueel de voogd.

Het schrappen van zieken en ongeschikten gebeurde bij beslissing van een jury (conseil de recrutement), samengesteld uit vijf gezinshoofden die zelf een zoon hadden die legerdienst vervulde.

Een ministeriële instructie van 31 maart 1799 (11 germinal VII) omschreef 33 ziekten en afwijkingen die een soldaat ongeschikt maakten om dienst te nemen. Daaronder behoorden: zweren en gezwellen, bloedspuwen, doofheid, bijziendheid, verlies van de onderste of bovenste hoek- en snijtanden (waardoor het openscheuren van een cartouche onmogelijk werd), bedwateren, het totale verlies van de rechter wijsvinger, de amputatie van twee vingers van een hand, de amputatie van een voet, enz....

Dat het de bezetter menens was bij het onderscheiden van echte en vermeende gebreken bewijst de beoordeling van de volgende Wachtebeekse conscrit: Fermont Joannes, klas 1811. Deze werd op 5 april door de recruteringsraad voorlopig afgekeurd wegens doofheid en een zwak gestel. Na opname in een hospitaal, wegens verdenking veinzen van doofheid, werd hij goed voor de dienst verklaard, waarna hij op 17 september 1811 ingelijfd werd bij het 70ste linie-regiment.

Alsof de afgekeurde conscrit nog niet genoeg gestraft was met zijn ernstige ziekte of handicap, worden de afgekeurde jongens vanaf 1811 veroordeeld tot het betalen van een schadeloosstelling (zie Tollenaere Lievin en Vervae Jacques uit de klas 1811 alsook Verplanke Mathieu en Verschraegen Jean uit de klas 1812).

In de geraadpleegde conscriptielijsten vinden we 85 Wachtebeekse jongens terug die afgekeurd werden (zie tabel I, p. 122). De jongens die later afgekeurd werden na hun inlijving worden hier buiten beschouwing gelaten.

HOOFDSTUK II: De gestalte van de conscrits

Het is algemeen bekend dat de gestalte van onze jonge mannen ten tijde van Napoleon kleiner was dan heden ten dage. Tijdens de periode 1794- 1804 was de minimum lengte van de conscrits vastgesteld op 4 voet 11 duim of 1,598 meter. Daar de oorlogen bleven aanslepen en het gebrek aan nieuwe soldaten steeds nijpender werd, was men genoodzaakt om in 1804 deze norm te verlagen naar 4 voet 9 duim of 1,544 meter. Dit blijft zo tot het einde van de Franse overheersing, doch vanaf 1811 wanneer onze jongens reeds op achttienjarige leeftijd worden opgeroepen, zullen zij die tussen 1.488 en 1.542 meter meten, voorlopig

TABEL I		XII	XIII	XIV	1806	1807	1808	1809	1810	1811	1812	1813	TOTAAL
ZIEKTE		1	1	1			1 1 1	1	1	1	2	2	16 = 18,82 %
-	epilepsie												3
-	astma			1									2
-	kliergezwellen				1	2							1
-	huidziekte												10
LICHAAMSBOUW:		1	1		4	2	5	6	7	1		2	36 = 42,35 %
-	te kleine gestalte												29
-	bultenaar							1	2				2
-	zwakke lichaamsbouw								1	3			5
ZINTUIGEN:													4 = 4,71 %
-	doof				1					1			2
-	blind										2		2
VERMINKING/BREUKEN:		1		1									13 = 15,30 %
-	algemeen												2
-	voeten, tenen												1
-	benen				1				2				4
-	handen, vingers						1		1	1			4
-	armen					1							1
-	kaak											1	1
ZONDER OPGAVE VAN REDEN		2	4	5	3				1			1	16 = 18,82 %
TOTAAL:		8	6	7	10	5	9	8	15	7	4	6	85 = 100 %

worden uitgesteld. Zij worden pas definitief ongeschikt verklaard wanneer ze op 21 jaar geen 1,542 meter meten. (1)

De geraadpleegde conscriptielijsten geven meestal (410 registraties op 499) de lengte van de beschikbare mannen weer (zie tabel II, p. 124). De gelukkigen welke wegens hun te kleine gestalte afgekeurd of voorlopig vrijgesteld werden vinden we terug met de vermelding “Défaut de taille” naast hun naam.

De gemiddelde lengte van een 19-20 jarige Wachtebekenaar was 1.635 meter. Van Laere Alexis uit de klas 1813 was met zijn 1.390 meter de kleinste; Soetens Ferdinand uit de klas 1812 mat 1.835 meter en was daarmee de grootste.

Volgens statistieken van het Anthropologisch Instituut van de Universiteit van Leiden waren de rekruten in West-Europa in 1900 gemiddeld 1,67m., in 1920: 1,685m., in 1930: 1,70m., in 1940: 1.72m., in 1958: 1.74m. en in 1977: 1,78m. (2)

(1). RAG: Schelvedepartement 1613

(2). Vlaamse Stam, 16e jaargang nr.3

HOOFDSTUK III: Dienstweigeraars

Wie zich niet op de conscriptieformaliteiten aanbood of wie dat wel deed maar daarna afwezig bleef bij de Revue du Départ, of zelfs deze meemaakte maar onderweg naar zijn eenheid de benen nam, werd réfractaire (weerspannig of dienstweigeraar) beschouwd. Men kon geen deserteur zijn zolang men niet bij zijn eenheid was ingelijfd.

In geval van dienstweigeren werd door de kapitein van het recruteringscentrum proces verbaal opgesteld. Hierop velde de rechtbank een vonnis steunende op de wet van 17 ventôse jaar VIII (26.02.1800) en de wet van 26 augustus 1805. Deze laatste wet stelde de ouders van de weerspannige conscrit mede verantwoordelijk voor de dienstweigeren. Zodat de vonnissen luiden: “De rechtbank vonnist elken conscrit hier aangewezen en solidairelijk met zijn vader en moeder in een boete van 1500 francs”.

Dit vonnis werd bekend gemaakt door middel van grote plakaten en opgehangen in alle gemeenten van het arrondissement, ten behoeve van de bevolking. Onderaan deze plakaten werden de conscrits aangemaand zich te melden bij de kapitein van het recruteringscentrum, binnen de maand na het uitspreken van het vonnis. Zoniet spreekt de wet van 17 ventôse jaar VIII voor zichzelf: Wie zich niet binnen de vermelde tijd aanbiedt bij de kapitein van het “recrutement “ wordt aanzien als “conscrit refractaire of te weerspannige conscrit “.

Indien de dienstweigeraar aangehouden werd, kwam hij terecht in een speciale eenheid. De dienstweigeraars uit het Schelvedepartement kwamen terecht in het depot voor weerspannigen op het eiland Walcheren, in de monding van de Schelde. Dit eiland maakte het de conscrit bijna onmogelijk te ontvluchten. Ze werden er behandeld als dwangarbeiders; ondervoed en slecht gehuisvest werden ze ingezet bij verdedigingswerken. Walcheren was immers een bolwerk tegen de steeds dreigende vijand, de Engelsen.

Tabel II

JAAR	- 1.400	1.400 tot 1.449	1.450 tot 1.499	1.500 tot 1.549	1.550 tot 1.599	1.600 tot 1.649	1.650 tot 1.699	1.700 tot 1.749	1.750 tot 1.799	+ 1.800	TOTAAL
1813	1		3	4	9	7	6	5	1		36
1812			1	5	8	10	10	4		1	39
1811			1	5	9	18	10	4	2		49
1810		1	4	5	5	8	7	3	1		34
1809			3	4	6	6	6	3			28
1808				5	6	10	5	3			29
1807				2	9	11	7	8			37
1806			1	2	8	10	14	5	1	1	42
XIV				1	3	6	8	9	5		32
XIII		2				8	6	6		1	23
XII						6	7	3	2		18
XI						6	6	2			14
X					1	7	11	4			23
IX							2	3	1		6
TOT.	1	3	13	33	64	113	105	62	13	3	410

0.25%

0.73%

3.17%

8.05%

15.61%

27.56%

25.61%

15.12%

3.17%

0.73%

Een van de vele ongelukkige Wachtebekenaren op Walcheren was:

TACK Jean, 14.09.1787, klas 1807

03.10.1807: veroordeeld door de burgerlijke rechtbank te Gent tot het betalen van 500 francs wegens dienstweigering.

29.04.1811: vrijwillige dienstname.

09.05.1811: toegekomen in het depot voor de weerspannigen te Vlissingen.

Andere depots voor dienstweigeraars waren Rijsel; De Meij Jacques conscrit van het jaar 1808 kwam er terecht, en Port Louis (Calvados) waar De Wilde Joseph conscrit van het jaar 1806 geïnterneerd werd. Later kwam daar nog bij, het fort van Lillo en het kamp van Wezel. In het kamp van Wezel vonden De Buysscher Sebaldus (klas 1814) en Vander Slijcke Jean (klas 1809) de dood.

De dagen van deze refractaires werden gevuld met militaire oefeningen en met karweien in arsenalen, maar ze namen nooit deel aan de activiteiten van de andere troepen. Ze waren duidelijk te onderscheiden van de gewone soldaten; ze droegen de tenue van de infanterie, maar zonder herkenningstekens en de kwartiersmuts.

HOOFDSTUK IV: Desertie

Eenmaal ingelijfd, stond de conscrit voor de keuze; of wel strijden onder een legerleiding die hem niet begreep en voor een ideaal dat hij niet deelde of wel deserteren. Talrijk waren de jongens die bij de eerste de beste gelegenheid de benen namen. Als wild opgejaagd in een vreemde streek werden zij meestal terug gevat en voor de krijgsraad gebracht.

De zwaarste straf was de doodstraf, meestal voorbehouden aan deserteurs in het aanschijn van de vijand, of degene die met pak en zak overliepen naar de vijand.

De op een na zwaarste straf was de “peine du boulot” voor minimum vijf jaar, later tien jaar. Wie daartoe veroordeeld werd, moest geblinddoekt, gekleed in boevenpak met een kanonbal van vier kilogram aan de benen vastgeklonken de voorlezing van zijn veroordeling aanhoren voor het front van de troepen. Ze werkten ‘s zomers tien uur per dag en van einde oktober tot einde maart acht uur. Wanneer ze niet werkten werden ze in speciale gevangenissen opgesloten.

De lichtste straf was de veroordeling tot de “travaux publics” voor drie à zeven jaar, gepaard met een boete van 1500 frank. De tot deze straf veroordeelde deserteurs werden gebruikt bij zowel burgerlijke als militaire werken. Ze droegen een nog enigszins militaire kledij.

Samen met de dienstweigeraars moesten de deserteurs uit het Scheldedepartement hun straf ondergaan in de depots voor weerspannigen te Rijsel en op het eiland Walcheren.

Dat niet iedereen zich goedschiks bij alles neerlegde bewijst de volgende Wachtebekenaar:

VERVAET Emmanuel, 28.05.1790, klas 1810.

21.02.1809: opgeroepen.

04.12.1809: gevonnist.

18.02.1810: aangehouden.

24.02.1810: naar het depot in Rijsel gebracht.

07.05.1810: na amnestie ingelijfd bij het 75ste linie-regiment,
– gedeserteerd en opnieuw aangehouden.

26.01.1811: door de gendarmen naar zijn eenheid gebracht.

21.02.1811: veroordeeld tot 5 jaar “ travaux publics “

HOOFDSTUK V: Strijd tegen desertie en weerspannigheid

De dienstweigeraars en deserteurs werden veroordeeld tot een boete van 1500 frank. Wanneer men bedenkt dat dit bedrag overeenkwam met datgene dat moest betaald worden om zich onder sommige omstandigheden vrij te kopen, zal men wel begrijpen dat vele veroordeelden niet in staat waren om deze boete te betalen.

Voor de familieleden van de deserteurs, ook wel eens zijn “ bloedvrienden “ genoemd, hield het niet op met de mede-veroordeling tot de boete van 1500 frank. Ze werden op allerlei andere manieren belast. Zo moesten ze instaan voor het logement en de voeding van doortrekkende troepen (“ garnisaires “). Bovendien moesten ze daarbovenop nog de volgende vergoeding betalen: voor de 1ste dag 1 frank, voor de 2de dag 2 frank, voor de 3de dag 3 frank, en dit tot de gezochte conscrit zich gevangen gaf. Bovendien moest er nog 1 frank per man per dag verplaatsingskosten betaald worden. Niemand kon dit lang uithouden. Daarom moeten we ook de talrijke vermeldingen “ vrijwillige dienstname “ na een veroordeling wegens desertie of weerspannigheid in de juiste kontekst plaatsen.

De eigenlijke grote oproepingen zijn begonnen in 1805-1806. Vanaf die tijd stuurde de overheid speciale gardes (“ Colannes Mobiles “) de baan op, die tot in de verste hoeken op zoek gingen naar de dienstweigeraars. Hun beperkte kennis van het terrein gaf slechts een matig resultaat. Deze gardes namen dan ook algauw hun toevlucht tot pressiemethoden op de ouders van de conscrits. Huiszoekingen, ondervragingen, dreigementen, opsluitingen waren niet uit de lucht.

Ook kreeg men voor het verklikken van ondergedokenen geld of werd men zelfs vrijgesteld van dienst. Zoals:

MARQUENIE Bernard, 17.10.1784, klas jaar XIV.

07.03.1806: “voorlopig vrijgesteld voor het hebben
tegengehouden vier weerspannige refractairs “.

Er waren zelfs landgenoten, de zogenaamde “ capteurs ” en ook de champetters, die in dienst der Fransen er op uit waren om voortvluchtige conscrits aan te houden, want voor een aangehoudene werd een beloning van 25 frank uitbetaald.

HOOFDSTUK VI: Een getuigenis

ONDER NAPOLEON BONAPARTE

Wie van ons, die eens piot was in ons Belgisch legerken, schreef niet eens een brief naar huis of naar het lief?

Die traditie bestaat reeds eeuwen. Toen onze jongens moesten dienst nemen in het Europees leger van Napoleon was dit ook reeds het geval. Weinig van deze brieven kwamen ter bestemmingen van diegene die toch hun doel bereikten zijn er bitter weinig overgebleven. Toch vonden wij onlangs in het ongeklasseerd archief op het gemeentehuis hier in Wachtebeke zo een brief. Deze brief wordt hier integraal gepubliceerd (zie blz. 128).

Wij willen hier wel een paar opmerkingen bij geven. Volgens de schrijfwijze en de zinsbouw van de brief kan er worden uit afgeleid dat die brief is opgesteld door zogezegd een briefschrijver. Dit waren personen die wat trachtten bij te verdienen door brieven te schrijven voor soldaten die niet geletterd waren. De afkortingen U L wat betekent "U lieden" is iets wat in de gewone volkse schrijftaal niet werd gebruikt. Ook het laatste onder U.L.D.W. dienaar en de zone, wat betekent: "onder U lieden dienstwillige dienaar en de zone" is een schrijftaal die men niet verwacht van een boerenzoon.

In de brief vinden wij nog drie namen die eventueel met Wachtebeekse namen in verband kunnen worden gebracht, JACOBUS VAN WAES, JUDOCUS DE RIJCKE en BRUNO VANDER GRACHT. De ouders van Joannes David waren Petrus David en Judoca D'Hert. Hun zoon werd geboren te Wachtebeke op 26 november 1782. Mochten er mensen zijn die ook zulke brieven in hun bezit hebben dan zou het ons een groot genoegen doen dit van hen te mogen vernemen.

De brief uit het archief van Wachtebeke droeg volgend adres:

Mijn adres
Jean David Polbaet ~~de~~ dans
53me Regiment 1ere Bataillon
8me Compagnie d'infanterie ligne
en garnison A. palinova
A. Italie

De minnen Vader Ende Moeder

Zusters ende broeders en Monfreds en geheel
Mijn familie gij zyt van Mij zeer Minnelijk gezaget
en ik laet u. weten dese Staet van Mijne gezondheid
ik ben Goot lof noch fris ende gezond gelijk ik van
u. wachpene den en jacobus van was en jacobus
de Rijke en Bruno van der gracht zyn ook noch fris
ende gezond in den brief van de Rijke die is gekomen
en mijn Geldnis noch niet komen daarom verdoek ik
van u. wat ander als gij ^{my} ^{placider} ~~het~~ zoudt willen doen
ward. als het in het ^{kort} ~~met~~ en konit zal ik het. Wissel-
briefken weder zenden dan ~~kan~~ kan u. het geld haer
uijt den post daer gij het gedaen hebt.
en aengande het kleins dat is dat ^{my} ~~met~~ het zondags
naer de kerk ende ^{vroeter} ~~met~~ se gaen. # gij hebt gedaecht
om al de steden te schryven die ^{my} ~~gepaseerd~~ zyn
Dat is mij onmogelyk want ik en ^{my} ~~weete~~ niet te noemen
en wgens van den hoest de laet laet de in Freydenly
al. of van den is gij in dat ^{my} ~~en~~ vinder hoeren zy op
den zedien dag naer hys. in den 30 gij heb ik het
Oertieficat gekregen dat. heeft don den staeter dag
gekost da ik ^{my} ~~gehad~~ hebbe van geheel mijn Leter
ik zuy te ^{my} ~~met~~ van ^{my} ~~con~~ plimeler mijn brief
den 1 July
1807

Inde u. D. 84.
dienaer ende zone
joannes David

DEEL IV

WACHTEBEEKSE JONGENS GEVALLEN VOOR NAPOLEON

HOOFDSTUK I: Alfabetische lijst van de Wachtebeekse conscripts die de dood vonden in het Franse leger

Schema:

- Naam, voornaam en geboortedatum.
- Naam en voornaam van de ouders.
- Conscriptiejaar en datum van inlijving.
- Plaats, datum en oorzaak van overlijden.
- Datum van inschrijving van het overlijden in het register van de Burgerlijke Stand (B.S.) van Wachtebeke of andere bron, bewoordingen van de inschrijvingen.
- Extrait Mortuaire (E.M.) overlijdensakte bewaard in het archief te Wachtebeke.
- Andere bronnen.

1. ANDRIES Antoine, °16 januari 1791.
Zoon van Alexis en Catharine Thoorens.
Cs 1811: 26 oktober 1811.
Opgenomen in het hôpital te Leon (Spanje) op 11 december 1812 en er overleden op 14 januari 1813 tengevolge van “koorts”.
B.S.: 11 december 18.. - Andries Antoine, fusilier au 70e Régnt de Ligne, 4e Comp., 1e Bat.
E.M.: 7 juli 1813.
2. ANDRIES Bernard, °20 mei 1789.
Zoon van Jacques en Joanne De Pauw.
Cs 1809: 6 november 1808.
Opgenomen in het hôpital d’arbeitshaus te Wenen (Oostenrijk) op 27 oktober 1809 en er overleden op 19 november 1809 tengevolge van koorts.
B.S.: 1 april 1811 - Andries Bernard, voltigeur au 2e Régnt d’infanterie de Ligne, 2e Bat.
E.M.: .....
3. BLYWEERT Angelus, °27 mei 1791.
Zoon van Jean en Isabelle Van Laere.
Cs 1811: 12 augustus 1811.
Opgenomen in het hôpital régimentaire te Dantrick (Port de Brest, Frankrijk) en er overleden op 19 mei 1813 tengevolge van koorts.
B.S.: 31 december 1815 - Bliwert Ange Jean, ouvrier militaire de la marine, 1e Bat.
E.M.: 1 september 1815.
4. BOGAERD Augustin, °16 oktober 1790.
Zoon van Jacques en Anne Catherine Hebbelinck.
Opgenomen, in het hôpital .....
- B.S.: .....
- E.M.: .....
- G.A.W.: Boek conscriptielijsten: “décédé à l’ hôpital à ....”.

5. DAUWE Pieter Jan, °20 mei 1787.
 Zoon van Pierre en Marie De Moerlose.
 Cs 1807: 19 februari 1807.
 Gedood door het vuur van de vijand (tué par le feu de l'ennemi) in de slag bij Sannunoz (prov. Salamanca - Spanje) op 17 november 1812.
 B.S.: .....- Dauwe Pierre, fusilier 103e Rég't d'infanterie de Ligne, 1e Comp., 1e Bat (Armée Impériale du Midi en Espagne).
 E.M.: .....
6. DE BACKER Sebaldus, ° .....
- Zoon van Jean en Elisabeth Gilot.
 Cs ....
 Opgenomen in het hôpital militaire sédentaire te Wezel (Duitsland) op 19 januari 1814 en er overleden op 29 januari 1814 tengevolge van buikloop (dysenterie).
 B.S.: 6 juni 1814 - De Buysscher Sebaldus, fusilier au 127e Rég't de Ligne, 8e Bat, 3e Comp.
 E.M.: .....
7. DE ROOVER Petrus, °27 december 1777.
 Zoon van Joannes en Joanne Braeckmans
 Cs jaar VII: 7 januari 1799.
 Opgenomen in het hôpital te Treviso (Italië) op 6 februari 1801 en er overleden op 14 februari 1801 tengevolge van ziekte.
 B.S.: 28 juli 1801 - Reverse Pierre, fusilier de l'armée d'Italie, 52e Brigade, 3e Comp.
 E.M.: .....
8. DE SMAELE Jean, °28 januari 1782.
 Zoon van Francies en Anne Marie Vande Voorde.
 Cs jaar XI.
 Opgenomen in het hôpital sédentaire te Rijsel (Frankrijk) op 4 april 1806 en er overleden op 21 april 1806 tengevolge van onregelmatige koorts (fièvre synoque).
 B.S.: .....- De Smaele Pierre Jean, conscrit refractaire de la 3e Comp.
 E.M.: 21 april 1806 (gecopieerd in het overlijdensregister).
9. DE VILDER Jean, ° .....
- Zoon van Jean en Anna Cera.
 Cs.....
 Gesneuveld in de slag bij Zaragoza (Spanje) op 2 januari 1809 (a été tué à l'affaire).
 B.S.: ..... -) De Vilde Jean, fusilier au 103e Rég't d'infanterie de Ligne, ... Comp, 1e Bat.
 E.M.: .....
10. DE VOS Dominique, °15 maart 1787.
 Zoon van Pieter Jan en Petronella De Cock.
 Cs 1807: 8 maart 1807.
 Opgenomen in het hôpital militaire sédentaire te Straatsburg (Frankrijk) op 7 mei 1807 en er overleden op 30 mei 1807 tengevolge van koorts.
 B.S.: 20 september 1808 - De Vos Dominique, fusilier au 103e Rég't, 2e Bat, 8e Comp.
 E.M.: 1 juni 1807 (gecopieerd in het overlijdensregister).
11. D'HERT Livin, °1 juni 1787.
 Zoon van Jacques en Livine Van Rentergem.

- Cs 1807: 29 mei 1812 (bijkomende lichting).
 Opgenomen in het hôpital militaire te Brussel en er overleden op 31 juli 1812.
 B.S.: 10 september 1812 - D'hert Livin, fusilier au 4e Comp de la 72e Cohorte de la Garde Nationale.
 E.M.: 2 augustus 1812.
12. HAECK Pierre, °13 februari 1788.
 Zoon van Lievin en Livine De Medts.
 Cs 1808: 23 oktober 1808.
 Gestorven op het slagveld nabij Brünn (Brno, Tsjechoslovakië) op 6 juli 1809 (mort sur le champ de bataille).
 B.S.: .....
- E.M.: 6 oktober 1809 - Haeck Pierre François, chasseur au 15e Régnt infanterie légère.
13. L'ECLUSE Ferdinand, °23 januari 1793.
 Zoon van Jean en Catharine De Coninck.
 Cs 1813: 27 december 1812.
 Opgenomen in het hôpital sédentaire te Groningen (Nederland) op 22 april 1813 en er overleden op 20 mei 1813 tengevolge van rotkoorts (fièvre putride).
 B.S.: 12 november 1813 - L'Ecluse Ferdinand, fusilier au 148e Régnt de Ligne, 5e Bat, 1e Comp.
 E.M.: 20 mei 1813.
14. L'ONCLE Augustin, °22 april 1783.
 Zoon van Joseph en Anne Livina Van Damme.
 Cs jaar XII:
 Opgenomen in het hôpital civil te Doullens (Dép de la Somme, Frankrijk) op 31 augustus 1805 en er overleden op 1 september 1805.
 B.S.: .....- L'oncle Augustin, fusilier au 44e Régnt d'infanterie de Ligne.
 E.M.: .....
15. ONGENAE Josse, °13 februari 1790.
 Zoon van Livin en Petronille De Wilde.
 Cs 1810: 6 april 1809.
 Opgenomen in het hôpital te Spitelberg (Wenen, Oostenrijk) op 3 oktober 1809 en er overleden op 25 november 1809 tengevolge van koorts.
 B.S.: 28 februari 1811 - Angenae Josse, fusilier au 100e Régnt d'infanterie de ligne, 40e Bat, 12e Comp.
 E.M.: 25 november 1809 - Augustin Josse (dit Angenae).
16. PIETERS Pierre, °9 april 1788.
 Zoon van Lievin en Anne Cornelia Binneman.
 Cs 1808: .....
- .....
 B.S.: .....
- E.M.: .....
- R.A.G.: Scheldepartement n° 6038: "décédé le 20.10.1810".
17. PUTS Jean, °21 september 1787.
 Zoon van Jean en Petronelle Du Carmon.
 CS 1807: ...

- Opgenomen in het hôpital civil te Luxemburg op 5 april 1807 en er overleden op 20 juni 1807 tengevolge van koorts.
 B.S.: 26 februari 1808 - Putz Jean, 103e Rég't de Ligne.
 E.M.: 8 februari 1810.
18. STEEL Andre, °11 maart 1791.
 Zoon van Egide en Isabeau Dhooge.
 Cs 1811: 20 april 1811.
 Opgenomen in het hôpital te Livourne (Italië) en er overleden op 15 mei 1811 tengevolge van koorts.
 B.S.: 8 maart 1813 - Steel André, fusilier au 112e Rég't, 1e Comp, 2e Bat.
 E.M.: 8 februari 1813.
19. SWARTELE Ferdinand, °9 januari 1781.
 Zoon van Pierre en Isabeau Brake.
 Cs jaar X: .....
- .....
 B.S.: .....
 E.M.: .....
 G.A.W.: Boek conscriptielijsten: "mort à Lille".
20. VAN BURGHOVE Jean François, °29 december 1782.
 Zoon van Louis en Livine Engels.
 Cs jaar XII: ....
- .....
 B.S.: .....
 E.M.: .....
 G.A.W.: Boek conscriptielijsten: " ... mort à l'armée".
21. VANDERSLYCKE Jacobus, °21 maart 1784.
 Zoon van François en Isabelle Vande Voorde.
 Cs 1814: ...
 Overleden te Wezel (Roergebied, Duitsland) op 4 april 1814.
 B.S.: ..... - Vande sleck Jacques, fusilier au 127e Rég't de Ligne.
 E.M.: .....
22. VAN LANGEVELDE Dominique, °4 juli 1788.
 Zoon van Laurent en Petronelle Seyssens.
 Cs 1808: 15 juli 1807.
 Opgenomen in het hôpital militaire te Victoria (Spanje) op 10 maart 1811 en er overleden op 12 april 1811 tengevolge van koorts.
 B.S.: .....
 E.M.: 28 mei 1811 - Van Langevelde Dominique, chasseur au 25e Rég't d'infanterie légère, Comp de carabini (Armée d'Espagne).
23. VAN MEGROOT Desire, °22 juli 1793.
 Zoon van Pierre en Angeline Vande Woestijne.
 Cs 1813: .....
- .....
 B.S.: .....
 E.M.: .....
 R.A.G.: Schel dedepartement n° 6059: "décédé le 2.1.1813 suivant extrait mortuaire en forme".

24. VAN MEGROOT Jan, °2 april 1787.
 Zoon van Pierre en Angeline Vande Woestijne.
 Cs 1807: 16 juli 1807.
 .....
 B.S.: .....
 E.M.: .....
 R.A.G.: Scheldedepartement n° 6036: "mort à l'hôpital de Vienne".
25. VAN POTTELBERGHE Emmanuel, °22 februari 1790.
 Zoon van Jacques en Marie Anne Gijsel.
 Cs 1810: 25 mei 1809.
 Opgenomen in het hôpital militaire "Au Val de Grace" te Parijs (Frankrijk) op 12 januari 1810 en er overleden op 19 februari 1810 tengevolge van koorts.
 B.S.: 4 september 1810 - Van Pottelberghe Emmanuel, chasseur au 12e rég't d'infanterie Légère.
 E.M.: .....
26. VAN POTTELBERGHE Pierre Augustin, °22 februari 1781.
 Zoon van Joannes en Theresia Persijn.
 Cs jaar IX: .....
 B.S.: .....
 E.M.: .....
 R.A.G.: Boek conscriptielijsten: "mort à l'hôpital".
27. VAN POTTELBERGHE Pierre Joseph, °21 april 1791.
 Zoon van François en Catharine Van Assel.
 Cs 1811: 15 mei 1813.
 Opgenomen in het hôpital van Parijs (Frankrijk) op 3 december 1813 en er overleden op 15 december 1813 tengevolge van koorts.
 B.S.: 3 februari 1814 - Pottelberghe Pierre Joseph, voltigeur au 8e Rég't, 2e Bat, 1e Comp Garde Impérial.
 E.M.: .....
28. VAN RENSOURTH Jean, ° .....
 Zoon van .....
 Cs .....
 Opgenomen in het hôpital militaire te Aken (Duitsland) op 20 april 1813 en er overleden op 2 mei 1813 tengevolge van buikloop.
 B.S.: 11 december 1813 - Van Rensourth Jean, fusilier au 112e Rég't d'infanterie de Ligne, 4e Bat, 4e Comp.
 E.M.: .....
29. VERPLANCKE Jean, °20 maart 1789.
 Zoon van Dominique en Angeline Lippens.
 Cs 1809: 21 januari 1811.
 Opgenomen in het hôpital te Lahonce (Pau, Frankrijk) op 5 november 1812 en er overleden op 1 januari 1813 tengevolge van koorts.
 B.S.: 12 november 1813 - Verplanck Jean, fusilier au 70e Rég't de Ligne, petit dépôt.
 M.S.: .....
30. VERSCHRAEGE Pierre, ° ....
 Zoon van .....

Cs .....

Opgenomen in het hôpital civil te Maastricht (Nederland) op 25 december 1812 en er overleden op 15 januari 1813 ten gevolge van de vallende ziekte.

B.S.: .....

E.M.: 15 januari 1813 - Verschrage Pierre, fusilier au 22 régt d'infanterie de Ligne, 3e Bat, 4e Comp.

31. VERVAET Dominique, °21 september 1786.

Zoon van Jacques en Livine Van Damme.

Cs 1806: 17 oktober 1808.

Overleden in het maison d'hospice te Bernay (dép de l'Eure, Frankrijk) op 31 januari 1809.

B.S.: 20 februari 1809 - Vervae Dominique, conscrit déserteur du 15e Régnt de Ligne.

E.M.: .....

32. VLIEGERS Pieter Frans, °20 juni 1776.

Zoon van Pierre Joannes en Colete Therese Himschoot.

Cs jaar VII:

Opgenomen in het hôpital te Eeklo op 10 februari 1812 en er overleden op 28 februari 1812 ten gevolge van verwondingen.

B.S.: 10 september 1812 - De Vlieger Pierre, fusilier au 3e Régnt de la Cohorte de L'Escaut.

E.M.: .....

HOOFDSTUK II: Gegevens betreffende hun overlijden

Zie tabel blz. 136.

1. Plaats van het overlijden

Dat de Franse legers overal aan de slag waren in Europa blijkt uit de plaatsen waar onze jongens hun leven gelaten hebben.

- Twee stierven in eigen land: Brussel en Eeklo.
- Drie in Duitsland: Aken en Wezel (twee).
- Negen in Frankrijk: Bernay, Brest, Doullens, Lahone, Parijs (twee), Rijsel (twee), en Straatsburg.
- Twee in Italië: Livorno en Treviso.
- Een in het Groothertogdom Luxemburg: Luxembourg.
- Twee in Nederland: Groningen en Maastricht.
- Drie in Oostenrijk: Spitelberg en Wenen (twee).
- Vier in Spanje: Leon, Sannunoz, Victoria en Zaragosa.
- Een in Tsjechoslovakije: Brno.
- Vijf op een onbekende plaats.

Op te merken is dat er van de 32 geen één gestorven is in Rusland. Dat er ook verscheidene Wachtebekenaren tijdens deze veldtocht de dood vonden is meer dan waarschijnlijk, maar de officiële bevestiging is hier nooit aangekomen.

Nr.	Plaats	Doodsoorzaak	Jaartal v. overlijden	Leeftijd	Diensttijd
1	Leon (Sp.)	koorts	1813	22	1 j. 2 mnd
2	Wenen (O.)	koorts	1809	20	1 j. 1 mnd
3	Dantrick (Brest, F.)	koorts	1813	22	1 j. 9 mnd
4	?	?	?	?	?
5	Sannunoz (Salamanca, Sp.)	gesneuveld, slagveld	1812	25	5 j. 9 mnd
6	Wezel (D.)	buikloop	1814	?	?
7	Treviso (It.)	ziekte	1801	23	2 j. 1 mnd
8	Rijsel (F.)	koorts	1806	24	?
9	Zaragoza (Sp.)	gesneuveld, slagveld	1809	?	?
10	Straatsburg (F.)	koorts	1807	20	2 mnd
11	Brussel	?	1812	25	2 mnd
12	Brün (Brno, Tsj.)	gesneuveld, slagveld	1809	21	9 mnd
13	Groningen (N.)	koorts	1813	20	4 mnd
14	Doullens (F.)	?	1805	22	?
15	Spitelberg (Wenen, O.)	koorts	1809	19	7 mnd
16	?	?	1810	22	?
17	Luxemburg (L.)	koorts	1807	20	?
18	Livorno (It.)	koorts	1811	20	1 mnd
19	Rijsel (F.)	?	?	?	?
20	?	?	?	?	?
21	Wezel (D.)	?	1814	20	?
22	Victoria (Sp.)	koorts	1811	23	3 j. 9 mnd
23	?	?	1813	20	?
24	Wenen (O.)	?	1809	22	2 j. 3 mnd
25	Parijs (F.)	koorts	1810	20	8 mnd
26	?	?	?	?	?
27	Parijs (F.)	koorts	1813	22	7 mnd
28	Aix La Chapelle (Aken, D.)	buikloop	1813	?	?
29	Lahone (F.)	koorts	1813	24	2 j.
30	Maastricht (N.)	vallende ziekte	1813	?	?
31	Bernay (F.)	?	1809	23	3 mnd
32	Eeklo	verwondingen	1812	36	?

2. Jaar van het overlijden

Klas	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	1806	1807	1808	1809	1810	1811	1812	1813	1814	??	Totaal
In actieve dienst	--	--	6	4	9	10	11	14	11	20	11	14	15	36	22	17	--	--	200
Overleden	(2)	1	1	1	1	2		1	5	3	3	2	3	4	2	(1)	(4)		
Terug in de gemeente 1815	--	--	1	3	5	4	6	5	4	5	3	5	5	13	9	3	--	--	71
Vernist	--	--	4	0	3	4	5	9	6	10	5	7	7	19	13	12	--	--	104

3. Leeftijd bij het overlijden

Van de 32 overledenen zijn er 24 waarvan de leeftijd bekend is. De leeftijd bij het overlijden ligt tussen 19 jaar (Ongenae Josse) en 36 jaar (Vliegers Pieter Frans).

We kunnen de leeftijd in volgende tabel samenvatten:

- 19 tot 20 jaar: 9 of 38%
- 21 tot 22 jaar: 7 of 29%
- 23 tot 24 jaar: 5 of 21%
- 25 jaar: 2 of 8%
- 36 jaar: 1 of 4%

Bijna 90% was jonger dan 25 jaar.

HOODSTUK III: De soldaten die niet wederkwamen

Het is duidelijk dat er meer doden zijn geweest dan de 32 jongens die we hebben gevonden.

Vooreerst lijkt het geen twijfel dat niet alle gesneuvelden door hun eenheid gemeld werden. Hoevelen zijn er niet op het slagveld blijven liggen, vooral bij veldslagen waarin de Fransen de nederlaag leden en ijlings moesten terug trekken. Hoevelen zijn er niet gevallen of bezweken tijdens de rampzalige veldtocht tegen Rusland en ongeweten en onbekend in de eindeloze sneeuwvelden blijven liggen?

Vervolgens werd er niet voor alle conscrits die in een hospitaal stierven een “Extrait Mortuaire” opgesteld, hetzij door de gebrekkige organisatie van de gezondheidsdienst, hetzij door gebrek aan tijd. En hoeveel van die Extraits gingen er niet verloren door de oorlogsomstandigheden of waren onbestelbaar door hun gebrekkig adres.

Zo werd het Extrait Mortuaire van Angelus Blyweert, gestorven op 19 mei 1813, pas opgemaakt op 1 september 1815, waarna het op de gemeente toekomt op 31 december 1815.

Hierna volgen 15 uittreksels uit documenten van het Belgisch Leger betreffende de overleden soldaten van Wachtebeke, bestemd voor de Burgerlijke Stand te Wachtebeke.

DÉPARTEMENT

DES

DEUX-NÈVES

Mairie d'Anvers

Empire

Français.

N. BUREAU

ANVERS, LE 6 Avril 1811.

N. 115

LE CHEVALIER DE L'EMPIRE,
MEMBRE DE LA LÉGIION D'HONNEUR,
MAIRE DE LA VILLE D'ANVERS,

*Au Maire de la commune
de Wachtelbeek, Département de l'Escaut*

MONSIEUR LE MAIRE

CONFORMÉMENT, à l'article LXXX du Code-Civil,
(Titre des Décès) j'ai l'honneur de vous transmettre, ci-joint, une
expédition de l'acte de Décès de *Christine Jeanne*
domiciliée de droit, en votre Commune, afin que vous en
fassiez la transcription sur vos Registres.

EXTRAIT du Registre des Actes de Décès de la Mairie
de la Ville d'Anvers pour l'an 1811

*Christine Catherine Beaudouin, épouse de
Jean-Baptiste Beaudouin, décédée à l'hôpital civil de cette ville, le vingt
septième au dixième à huit heures du soir, âgée de
vingt deux ans, née à l'abbaye de Nivelles, Département de la Louve,
domiciliée à Wachtelbeek, Département de l'Escaut,
Catholique, libre.*

Fait conforme au Registre et délivré sur papier libre par
l'Officier de l'Etat-Civil Soussigné,

J. B. Beaudouin

EXTRAIT MORTUAIRE.

COMMUNE de Groningue (a)
HÔPITAL fédéral de Groningue

Du registre des décès dudit hôpital a été extrait ce qui suit :

Le Sieur L. Woluse Ferdinand âgé de (b)

20 ans fusilier au 5ème Bataillon Compagnie Du

180ème Régiment d'Infanterie de Ligne

N^o ..... de la matricule

natif de Wallebique canton de Sochriste département
de l'Escaut est entré audit hôpital le vingt du mois
de Avril l'an 1813 et y est décédé le vingt du mois
de Mai l'an 1813 par suite d'une fièvre putride (c).

Je soussigné, Économé dudit hôpital, certifie le présent extrait véritable
et conforme au registre des décès dudit hôpital.

Fait à Groningue le 20 du mois de Mai 1813.

Nous, Commissaire des guerres chargé de la police de l'hôpital
de Groningue certifions que la signature ci-dessus est celle de
M. Hennel Économé, et que soi doit y être ajoutée.

Fait à Groningue le 20 du mois de Mai 1813.

N. B. On recommande la plus grande exactitude dans les actes de
décès. Les prénoms et noms des décédés doivent être recueillis avec
attention, ainsi que les lieux de naissance, cantons et départemens, les
noms et numéros des corps et compagnies; et le tout doit être écrit très-
lisiblement et dans l'ordre indiqué à la marge.

Pour la famille Du Sieur

VILLE
DE
MAESTRICHT.
DÉPARTEMENT
DE LA
MEUSE - INFÉRIEURE.

MAESTRICHT le 15 Janvier 1850

Le Maire, faisant les fonctions d'Officier
de l'Etat civil,

A Monsieur le Maire de Wachtelbulte Département
de l'Escaut

Monsieur le Maire,

J'ai l'honneur de vous adresser copie de l'acte de Décès
de Pierre Verschragé, surnommé au 88e Régiment de ligne
natif de votre Commune et décédé en cette Ville le quinze
Janvier Courant

Veuillez l'inscrire sur vos registres, conformément à
l'article 80 du Code Napoléon et en donner connaissance à
la famille du Défunt.

Agrez, Monsieur le Maire, l'assurance de ma considéra-
tion très distinguée.

Le Maire,
C. Benignacht

1350

M. 361

L'AN mil huit cent cinquante, le quinze Janvier à dix heures
du matin par-devant nous Maire, Officier de l'Etat civil de la ville
de Maestricht, Département de la Meuse-Inférieure, sont comparus
Joseph Dominique Hollman demeurant à Maestricht
Médecin de l'hôpital civil âgé de trente ans, qui a dit avoir
connu _____ défunt ; et Gisbert Voorjans
demeurant à Maestricht, infirmier
âgé de quarante deux ans, qui a dit avoir connu le
désunt ; lesquels nous ont déclaré qu'aujourd'hui à neuf heures
du matin est décédé Pierre Verschragé surnommé au 88e Régiment
de ligne 88e bataillon 1re compagnie né à Wachtelbulte Département
de l'Escaut en garnison en cette place _____ fils de

Après qu'il a été donné lecture du présent Acte de Décès aux déclarans,
le premier a signé le second a déclaré sur serment avoir signé / Hollman
le Maire Officier de l'Etat civil / signé C. Benignacht Pour copie conforme,

Le Maire,
C. Benignacht

ACTE MORTUAIRE

(a) Désigner le nom de la commune où est situé l'hôpital; désigner aussi si l'hôpital est civil ou militaire, sédentaire ou ambulans.

COMMUNE de *Maistracht* (a)
HÔPITAL de *Civil*

DU registre des décès dudit hôpital a été extrait ce qui suit :

(b) Désigner les prénoms et nom du décédé, le corps et la compagnie dans lesquels il servait, s'il était enrôlé volontaire ou consercré embrigadé, et de quelle classe; dans ce cas, désigner aussi la commune, le canton et le département où il a été enrôlé; s'il était remplaçant, on le désignerait, ainsi que les prénoms, nom, commune, canton, département et classe de celui qu'il remplaçait.

Le Sieur *(Verschraeghe Pierre, âgé de dix-neuf ans, fusilier au vingt deuxième régiment d'infanterie de ligne, troisième bataillon, quatrième compagnie*

natif de *Wachtebeke* canton de ——— département de *l'Escant* est entré audit hôpital le *vingt-cinq* du mois de *décembre* l'an *1812* et y est décédé le *quinze* du mois de *Janvier* l'an *1813* par suite d'une *Épilepsie*

(c) Expliquer le genre de maladie ou de blessure dont il est mort.

JE soussigné, Économe dudit hôpital, certifie le présent extrait véritable et conforme au registre des décès dudit hôpital.

Fait à *Maistracht* le *15* du mois de *Janvier* *1813*.

NOUS, Commissaire des guerres chargé de la police de l'hôpital de *Maistracht* certifions que la signature ci-dessus est celle de *M. Hollman* Économe, et que foi doit y être ajoutée.

Fait à *Maistracht* le *15* du mois de *Janvier* *1813*.

N. B. On recommande la plus grande exactitude dans les actes de décès. Les prénoms et noms des décédés doivent être recueillis avec attention, ainsi que les lieux de naissance, cantons et départemens, les noms et numéros des corps et compagnies; et le tout doit être écrit très-lisiblement et dans l'ordre indiqué à la marge.

Armede de l'Espagne *Epitaph Mortuari* *Sp. le V. Ste. A.*
Clau de Victoria Hopital Militaire

Don Augustin del Real, du dit Hopital, a été Epitaph
en que l'ont Lebeur. Don Augustin de Dominiqui
sur de l'Arce. l'admirer au V. Ste. l'equien. l'equien.
L'equien l'equien. que l'admirer. l'admirer. l'admirer.
L'admirer l'admirer. l'admirer. l'admirer. l'admirer.
L'admirer l'admirer. l'admirer. l'admirer. l'admirer.
L'admirer l'admirer. l'admirer. l'admirer. l'admirer.
L'admirer l'admirer. l'admirer. l'admirer. l'admirer.
L'admirer l'admirer. l'admirer. l'admirer. l'admirer.
L'admirer l'admirer. l'admirer. l'admirer. l'admirer.
L'admirer l'admirer. l'admirer. l'admirer. l'admirer.

Il est fait par l'Arce de dit Hopital. l'Arce de dit Hopital.
Il est fait par l'Arce de dit Hopital. l'Arce de dit Hopital.
Il est fait par l'Arce de dit Hopital. l'Arce de dit Hopital.
Il est fait par l'Arce de dit Hopital. l'Arce de dit Hopital.
Il est fait par l'Arce de dit Hopital. l'Arce de dit Hopital.
Il est fait par l'Arce de dit Hopital. l'Arce de dit Hopital.
Il est fait par l'Arce de dit Hopital. l'Arce de dit Hopital.
Il est fait par l'Arce de dit Hopital. l'Arce de dit Hopital.
Il est fait par l'Arce de dit Hopital. l'Arce de dit Hopital.
Il est fait par l'Arce de dit Hopital. l'Arce de dit Hopital.

Fait a Victoria le vingt huit de mai de l'An 1811

Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire

Fait a Victoria le vingt huit de mai de l'An 1811

Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire
Le Capitaine Lemaire

port d'anvers
Chantiers et ateliers

Marine

an 1809
mois de novembre

feuille de route

Congé illimité

Il est permis au nommé Verduron Jean François
profession de pilote de long cours de Lohereu département
de l'escant âgé de 19 ans taille d'un mètre
millimètres; front — nez — yeux — bouche —
menton — visage — cheveux et sourcils
de se rendre à Lohereu
les services n'étant plus utiles en le port,
le dit nommé ci-dessus se présentera, à son arrivée au
Commissaire de l'inscription maritime de son quartier
pour et requit tous corps administratifs, officiers
civils et militaires chargés de maintenir l'ordre public,
et tous autres qu'il appartiendra, de laisser librement
passer le dit verduron Jean François pour se rendre à
Lohereu
pour les administrations municipales de lui fournir
en route le logement seulement, en exécution des articles IX
et XII de l'arrêté des Consuls, du 29 pluviôse an 9, qui
confirme les dispositions de la loi du 27 brumaire an 3,
et de l'arrêté du 2 ventôse an 5, relativement à la conduite
des marins et ouvriers de long cours marchand pour le service et
sur la présentation de la présente feuille de route, et en
se conformant d'ailleurs pour la distance de gites, aux usages
établis pour les troupes, fait à anvers le 22 novembre
an 1809,

Verduron J. F. 67 J. J.

Commis. maritime

an 1809

Le Commissaire de Marine
chargé du détail des chantiers
et ateliers

Certificat militaire

112e Régiment

Monsieur Auguste Nombri de Condé
D'administration du dit Régiment
qui se nomme Nombri de Condé
D'habitation de Longueuil au Bas St. Laurent
Canton de La Rochelle Département de L'Estuaire
Contredit de l'an 1841 arrivé au Camp le 22^e
Mai même année et immatriculé sous le
N° 2056 subite à la 1re Comp^{te} du 2e B^{ataillon}
du dit Régiment est décédé à l'hôpital
de Lévis le Quatre Mai 1871 par
suite de suite.

Fait à Lévis le 8 Janvier 1873.

Le Membre du Comité d'administration
du 112e Régiment de ligne.

De Rocca

Rail

Par nous Sous-Inspecteur aux Forts fédéraux
Montain - D'inspection D'inspection

Brulle Gimet

Port de Brest Quartiers Militaires de la marine

1er Bataillon
N^o de l'ordre de l'inscription N^o de l'ordre de l'inscription
N^o de l'ordre de l'inscription N^o de l'ordre de l'inscription

C'est pour que le nommé Bleuet âgé de
natif de Yachleboke Département de l'Inde
Présent au Régiment Maritime pour le n° 884
est décédé à l'hôpital algérienne à Danquech
Le supplément pour l'inscription de la marine
dont ont été exposés par l'acte de mort
Paris le 1er juil 1811

Lombard Lescaud Diop
Blézet Berthou

Le Capitaine Commandant
J. B. Corvillat
J. B. Corvillat

Extrait Mortuaire.

Hôpital Militaire de Bruxelles

Année Royale
des Payer 1814

Du Registre des décès du dit Hôpital a été extrait ce qui suit:

- (a) Désigner les Prénoms et nom du décédé, le grade, le corps et la compagnie dans lesquels il servait.
- (b) Indiquer le lieu de naissance, la Province ou le Département.
- (c) Si c'est par billet ou par Evacuation.
- (d) Le genre de maladie ou de blessure dont il est mort.

Le nommé (a) Hub Bernard Carlier
au Régiment de Carabiniers de Melle

natif de (b) Wageningen Département de Liège

est entré au dit Hôpital par (c) Billet de Conv

du mois de Septembre 1814
et y est décédé le Dix du mois de Septembre

par suite de (d) Faivre

Je soussigné ECONOME du dit Hôpital, certifie le présent extrait véritable et conforme au registre des décès du dit Hôpital.

Bruxelles le vingt deux Novembre 1814

J. Dumel

Vu par nous Secrétaire Certifié par M. de premier Officier
de Santé
L'Administrateur de l'Hôpital

J. H. Marchand

L. M. de

989 N° 47 HOPITAL d'Arbonne

ARMÉE

Je soussigné, Econome de l'Hôpital d'Arbonne pour me conformer aux dispositions de l'article 5 du titre V de la loi du 20 septembre 1792 qui détermine le mode de constater l'état civil des citoyens, déclare à M. [Signature] Officier public, chargé de recevoir les actes de naissance, mariage et décès, que le sieur [Signature] natif d'Arbonne canton d'Arbonne département d'Arbonne le [Signature] de mois de [Signature] y est mort ce jour d'hui.

Fait à Arbonne le [Signature] da mois de [Signature] mil-huit-cent [Signature]

1812

pour Commissaire des guerres chargé de la surveillance de l'Hôpital d'Arbonne [Signature]

VU et certifié par nous Officiers de santé attachés au service de l'Hôpital d'Arbonne [Signature]

par nous Maire de la Commune d'Arbonne le 9 avril 1812 [Signature]

Le Ministre des Affaires étrangères est informé de la signature ci-dessus de M. le Comte de [Signature], Chef de Division au Ministère de l'Intérieur, fonctionnaire nommé par le Roi le 16 avril, le premier mai 1812.

Par autorisation du Ministre, L. D. de [Signature] Chancelier

Le 13 avril 1812

Publier [Signature]

Ne pour légalisation de la signature de M. Poublan-Serres, sous-préfet de l'arrondissement d'Arbonne, à Pau, le 16 avril 1812.

Le Préfet des Basses-Pyrénées [Signature]

Le 17 avril 1812

Le 17 avril 1812

Le 17 avril 1812

EXTRAIT MORTEL

COMMUNE de ...
HÔPITAL de ...

(1) Désigner le nom de la commune où est situé l'hôpital; désigner aussi si l'hôpital est civil ou militaire, sédentaire ou ambulatoire.

(2) Désigner les prénoms et nom du défunt le corps et la compagnie dans lesquels il servait, s'il était enrôlé volontaire ou conserist embrigadé, et de quelle classe; dans ce cas, désigner aussi la commune, le canton et le département où il a été enrôlé, s'il était remplaçant, ou le désignerait, ainsi que les prénoms, nom, commune, canton, département et classe de celui qu'il remplaçait.

(3) Expliquer le genre de maladie ou de blessure dont il est mort. Si c'est une blessure, désigner l'affaire où celle a été reçue.

DU registre des décès dudit hôpital a été extrait ce qui suit:
Le Sieur *Andrieux*

*Quatrième Compagnie - Premier Bataillon
Des Chasseurs à Pied - Régiment de ligne*

natif de *Wardhik* canton de ...
département de *Yverdon* est entré audit hôpital le *17* du mois de *decembre* l'an 1812 et y est décédé le *quatorz* du mois de *janvier* l'an 1813 par suite de *fièvre* (3)

JE soussigné, Directeur audit hôpital, certifie le présent extrait véritable et conforme au registre des décès dudit hôpital.
Fait à *Yverdon* le *quatorz* du mois de *janvier* an 1813

Balleret

9122

N O U S Commissaire des guerres chargé de la police de l'hôpital de *Yverdon* certifions que la signature ci-dessus est celle de *Mr Balleret* Directeur, et que foi doit y être ajoutée.
Fait à *Yverdon* le *17* du mois de *juillet* an 1815

N. B. On recommande la plus grande exactitude dans les actes de décès. Les prénoms et les noms des décédés doivent être recueillis avec attention, ainsi que les lieux de naissance, cantons et départements, les noms et numéros de corps et compagnies; et le tout doit être écrit très-lisiblement et dans l'ordre indiqué à la marge.

Conseil d'Administration

Dépôt de l'acte de décès de Mr Andrieux à la Mairie de Yverdon le 15 Janvier 1813
Apprécié par M^r le Maire de Yverdon le 15 Janvier 1813
Le Maire de Yverdon
Andrieux
Yverdon le 15 Janvier 1813

Département des
Pays-Bas Occidentaux
ville
de Groningue

Etat-civil
Bulletin
de
Décès

ordonné par l'art. 80
du Code Napoléon
Page
Masculin
Registre N° 1
Fol. 68.

Mairie de la ville de Groningue

Le dix huit cent Treize le vingt deux
Mars de l'An à l'Hôpital Sudentane située dans
cette ville est décédé Ferdinand L. Ecluse
agé de 20 ans, fusilier au 5ème Ba ou 1er Com
pagnie du 148ème Régiment d'infanterie de ligne
natif de Wathelbaquer, Département de l'Escaut

Groningue le 20 Mars 1813.

L'Officier de l'Etat-civil

J. J. J. J. J.
J. J. J. J. J.

Jusqu'à l'extrait dans les registres des décès de la Commune
de Wathelbaquer de l'Escaut, Département de l'Escaut
Conformément à l'article quatre vingt dix du Chapitre quatre titre
deux du Code Civil par nous Maire de la dite Commune
Wathelbaquer le 20 Mars 1813. Le Maire

J. J. J. J. J.

1re DIVISION
MILITAIRE.

PLACE DE PARIS.

HOPITAL MILITAIRE
AU VAL-DE-GRACE.

Les lettres non affran-
chées ne seront pas reçues.

N. B. En vertu des décisions de
S. M. le Ministre directeur de l'ad-
ministration de la guerre, des 4
décembre 1807 et 2 mai 1808, les
objets provenant des militaires dé-
cédés, et non réclamés, doivent :
1°. l'argent monnayé, être versé
à la caisse d'amortissement,
après le mois révolu.
2°. les effets non militaires, être
vendus à l'expiration du tri-
mestre, et le montant versé de
suite à la même caisse d'amor-
tissement.

Paris, le 22 Janvier, 1840.

L'ÉCONOME de l'Hôpital Militaire,

A Monsieur le Maire de la Commune de *Hochstadeln*,
Canton de *Soochovitz*, Département de *Basle*.

Monsieur,

J'ai l'honneur de vous adresser l'Extrait mortuaire de *Jean-
Louis Haeppelberg*, Chant. au 12me Rég. de ligne,
décédé à cet Hôpital le 19 Du Courant.

Veillez faire part de cette triste nouvelle à la famille du
désunt, et la prévenir qu'il a laissé ses effets dans le
Petit Ci-Dessous.

Si vous remarquez dans les noms, prénoms, ou lieu de
naissance, quelque rectification à faire, je vous prie de m'adres-
ser un acte de notoriété, au moyen duquel seraient faits les
changemens nécessaires.

J'ai l'honneur de vous saluer,

Neuberg

Les objets susceptibles d'être réclamés par la famille sont : un
Chapeau, un gilet, des gants, une chemise, un
Laculou, un mouchoir et une paire de
Sous-pieds.

Département de
L'ESCAUT
 Arrondissement de
GAND
 Commune de
Wachtebeke

Passeport.

Chambre Cléricale de

Chambre d'Indigence

N° du Registre.
 116

Laissez passer **Jean François Nigrool**
 Journalier domicilié à **Wachtebeke**
 né à **Wachtebeke** Département de **L'Escaut**
 inscrit au tableau de sa Commune sous le N° **2885**
 âgé de **24** ans, taille d'un mètre **700** millimètres
 cheveux **bruns** sourcils **bruns** yeux **bruns**
 front **large** nez **droit** bouche **petite** menton
droit visage **blanc**

Lequel nous a déclaré vouloir aller **au Nord**
pour travailler aux digues, et dans
l'industrie au département de l'Escaut

Prêtez lui aide et protection au besoin.

Délivré à la Mairie de **Wachtebeke**, ce **10** **sept**
1841

Signature du Réquérant
J. F. Nigrool

Le Maire de Wachtebeke,
J. P. Van Waebergh

Sceau de la Commune.

Signatures des Assistans.

J. De Buer

Buxeron le 26. Juillet 1804.

Messieurs les Commandants Par Jeterme
La Brigade de Gendarmerie Impériale

Monsieur Le Maire de la commune
De Waethebecke et Winkel &c

J'ai l'honneur de vous informer, Monsieur Le
Maire, que le nommé Jean François Megroot,
journalier et domicilié en votre commune, est parti
avec le passeport qu'il joint, et sur lequel son dessein
au dit passeport est. Ledit Megroot, a satisfait à
la conscription militaire de la classe qu'il appartient
et n'y videra pas Monsieur le préfet de ce département
telle que les lois le prescrivent, ainsi M^r
Le Maire, je vous prie de me faire connaître par
une déclaration motivée si le Dénomme' a réellement
satisfait, cela me suffira pour le mettre en liberté
et me servir au Besoin.

J'ai l'honneur de vous saluer avec
considération et respect
Mess

DEEL V: DE OUD-NAPOLEONISTEN EN DE LEGENDE

Dat meer dan vijfendertig jaar na de dood van Napoleon nog steeds waarde werd gehecht aan een ereteken, aan de ‘glorieuze’ herinnering aan een in de realiteit miserabel verleden, laat duidelijk uitschijnen welke kracht uitging van de ‘héros’ Napoleon, die door de gewone man welhaast als een halfgod werd aangezien, bijna aanbeden.

Iedereen werd gedurende twintig jaren, van pakweg 1795 tot 1815, overspoeld met pompeuze berichten over de glorieuze daden van de rusteloze en nooit falende militair, ordebrenger, overwinnaar, wetgever en heerser. Hoe kon het toch zo ver komen, dat deze onvergelykbare ten langen laatste ten val werd gebracht ?

De literatuur die haar oorsprong heeft gevonden gedurende of na de ballingschap op het barre Sint-Helena ligt aan de grondslag van deze heldenverering.

Op dit vervloekte eiland heeft Napoleon zelf een heel vruchtbaar begin gemaakt aan een verfraaid verslag van de voorbije jaren.

Hij beschreef in zijn gedicteerde ‘mémoires’ hoe hij zijn veldtochten had georganiseerd en... wat dacht je, gewonnen.

De gedwongen secretarissen, die deze ellenlange monologen hebben opgetekend, gaven zich er ook vlug rekenschap van dat hun arbeid in Europa geld kon opbrengen: met ongebreidelde sentimentaliteit lieten zij in de marge aan de vroegere onderdanen weten hoe men de ‘arend’ daar had gevangen gehouden, met welke wreedheid en met welk cynisme hij daar werd behandeld. Want het was klaar: niet hij had gefaald, het waren de onbekwame generaals en de corrupte ambtenaren die zijn ver vooruitziende bedoelingen en op de toekomst gerichte ordonnaties niet hadden uitgevoerd, en zeker niet hadden begrepen. De verscheidene ‘levensbeschrijvingen’ en de ‘authentieke verslagen’ van de zes jaar op Sint-Helena werden in West-Europa een grandioos en nooit gezien succes voor de uitgevers. Vanzelfsprekend werden ook de auteurs daar beter van.

De nieuwshonger van het publiek in deze door de romantiek beheerste periode was zo groot, dat ook apocriefe ‘getuigenissen’ gretig werden gekocht en gelezen. Zoals er ook van Hitler wel eens werd beweerd, dat die eigenlijk in Berlijn niet de dood had gevonden, zo werd ook wel over Napoleon gezegd dat hij had kunnen vluchten, en nu ergens in Italië woonde ; op Sint-Helena zou slechts een dubbelganger de zes jaar volgemaakt hebben...

Aan de hand van diepergaande lectuur kunnen wij besluiten dat Napoleon er in geslaagd is, gedurende de zes jaar dat hij daarvoor de tijd had, zichzelf op het toneel te brengen als de bevrijder van zijn volk, als verkondiger van de edelste principes en als ordebrenger op het Europese vasteland. Hij, de ‘grootste veldheer aller tijden’, slechts met Caesar, Hannibal en Alexander de Grote enigszins te vergelijken, maar eigenlijk een echt niets of niemand ontziende mensenslachter, stelt zichzelf voor als ‘keizer van de vrede’. Hij heeft zijn waar zo goed verkocht, dat de ‘burgerkoning’ Louis-Philippe er in 1841 toe overging het stoffelijk overschot van zijn imperiale voorganger met triomfantelijke luister naar Parijs over te brengen. Wij kunnen moeilijk aannemen dat hij een vurig bewonderaar was ; door de

algemene idolatrie voor Napoleon zal Louis-Philippe eerder gedwongen geweest zijn tot deze 'altaarverheffing' over te gaan. In het Frans staat op de Dôme des Invalides gebeiteld: 'temidden van dit Franse volk, dat ik zo lief heb gehad'... Maar op zijn eiland sprak hij verachtelijk over een onteerde en laffe natie: "une nation déshonorée, lâche".

Kortom, zoals professor Presser het zo kernachtig en onnavolgbaar uitdrukt, Napoleon is niet "met gevouwen handen", maar "met de parapet" in de eeuwigheid binnengetreten. Het is alleszins een "historisch curiosum", schrijft hij, "dat de bewerker van het bankroet [waarin Frankrijk zich na het Waterloo van 1815 bevond] het algemene medelijden heeft geogst, terwijl de nieuwe directie die de onderneming tenminste weer rendabel heeft gemaakt, met smaad is overdekt". Met "nieuwe directie" bedoelt schrijver de twee Bourbons, Lodewijk XVIII en Karel X, die Napoleon opgevolgd hebben.

Een horde schrijvers en dichters heeft onder de regering van deze koningen en onder die van hun opvolger in 1830, Louis-Philippe, de heldendaden, de wijsheid, de daadkracht, de goedheid, samen met ook de 'blijvende eenvoud' van de omhooggevallen tweede luitenant Napoleon Bonaparte beschreven en bezongen. Het is merkwaardig dat dit kon in die jaren: zowel de vorsten uit het huis Bourbon als de 'burgerkoning' uit het huis Orléans hadden toch wel een appeltje te schillen met Napoleon en de overal opduikende Bonapartisten...

Het hele romantische gedoe rond de eerste Napoleon werd nogal evident ook nog aangedikt door de ongelukkige levensloop van Napoleon II, het 'arendsjong' (l'Aiglon), de zoon van de grote man, die op de Hofburg in Wenen eigenlijk in verzekerde bewaring werd gebracht en bijna stikt in zijn vernedering, zelfs met de ronkende titel van 'hertog van Reichstadt'. De arme jongen wordt ook maar éénentwintig jaar en sterft in 1832. In 1830, het jaar dat de revolutie de Bourbons wegjoeg, is er heel eventjes sprake van geweest 'Napoleon II' op de troon terug te roepen. Maar zoals we weten kwam uiteindelijk het huis Orléans net op tijd om de scepter op te rapen...

De geschiedenis herhaalt zich, beweren sommigen. Welnu, in 1848 breekt een nieuwe revolutie uit, en opnieuw, zoals in 1792, wordt het koningschap opgeheven en de republiek uitgeroepen. En opnieuw duikt in het schuimend kolken van de revolutionaire troebelen een Bonaparte op, ditmaal Louis, zoon van de ex-koning van Holland (of van een van diens hovelingen, zegt men, want de waardige gade Hortense de Beauharnais had zeer soepele opvattingen aangaande het huwelijk). Na allerlei romaneske en zelfs burleske avonturen, waarbij hij zelfs tot levenslange opsluiting wordt veroordeeld, weet deze Louis na zes jaar vrij te komen in 1846 en vlucht hij naar Engeland. Maar in 1848, bij de revolutie, ruikt hij zijn kans: hij wordt voor de Kamer gekozen, omdat hij zich van alles voorstander noemt, en van niets tegenstander. En zie, hoe de man ook zijn democratische kant laat zien: zoals eertijds zijn oom genoeg nam met het consulaat, zo neemt de prins Bonaparte deel aan de verkiezingen voor een president: met zeventig procent van alle stemmen wordt hij in december 1848 ook verkozen. Het is voor iedereen duidelijk dat hij deze hoge functie alleen beschouwt als een eerste stap naar de vacante troon. En werkelijk, op de Napoleonsdag, 2 december 1852, wordt hij, weerom zoals zijn oom, 'Empereur des Français', Napoleon III.

Hier komen wij terug op de legende van de eerste Napoleon. Het is zonneklaar dat de derde

in alle opzichten op de eerste wilde lijken en dus zelf een beeld van zijn illustere voorganger heeft geschapen, zoals hij dat wilde zien. Niet alleen doordat de nieuwe imperiale grondwet doodgewoon een doorslag is van de constitutie van de consul Bonaparte, maar ook door het oppoetsen van alle mogelijke Napoleonistische kwaliteiten, uitspraken en exploiten, ontstond een wieroekgordijn rond het 'grote voorbeeld', dat de echte Napoleon I totaal onzichtbaar heeft gemaakt. Daar Napoleon III volgens alle getuigenissen een miezerig en niets betekenend mannetje was, een vulgair personage, dat door zijn tijdgenoten al "Napoléon le Petit" werd genoemd, had hij de glanzende afstraling van de "Napoléon le Grand" meer dan nodig.

Het is dan ook onder zijn regering dat de legende haar grootste bloei heeft gekend ; tot op onze dagen bloeit ze nog ietwat na, vele uitvindzels of totaal oncontroleerbare verhalen, meestal in de gunstige zin, doen nog immer de ronde...

In dit licht moeten wij dan ook het vervolg van dit hoofdstuk zien. De eremedaille waarvan hier sprake is ook een aspect van de sluwe manier waarop de mythe in het leven werd gehouden. Typerend is wel dat ze niet postuum kon toegekend worden: die overledenen konden toch de loftrompet niet meer steken en hun naastbestaanden waren in het algemeen niet zo opgetogen over hun vroege dood. Anders was het gesteld met diegenen die nog in leven waren: zij staken fier de borst vooruit, dikten de rondgaande verhalen nog extra aan, en zorgden er ongetwijfeld voor dat hun familie er ook prat op ging een gedecoreerde in hun schoot te hebben. In één woord, de nimmer rustende propagandamachine gaf ook reeds in die tijd blijk van uiterst raffinement !

DE OUD-NAPOLEONISTEN VAN WACHTEBEKE

Bij keizerlijk dekreet van 12 augustus 1857 verleende Napoleon III een eremedaille aan alle oud-militairen die in de Franse Legers hadden gediend tussen 1792 en 1815. Niet alleen de Franse staatsburgers konden op deze onderscheiding aanspraak maken, maar ook alle vreemdelingen die aan de gestelde voorwaarden voldeden.

De buitengewone gezant en gevolmachtigde Minister van Napoleon III te Brussel verzocht de Minister van Binnenlandse Zaken een lijst op te maken van oud-soldaten die onder de Republiek of het 1e Keizerrijk hadden gediend. Deze lijst moest de opgaven bevatten van gepresteerde diensten, maar bij gebrek hiervan volstond een verklaring van hun burgemeester waarbij bevestigd werd dat het een algemeen bekend feit (notoriété publique) was dat de betrokkene in de loop van het vermeld tijdsbestek in Franse militaire dienst was. Dank zij deze gegevens zou aan deze mannen het kruis van St.-Helena of de "Médaille de Sainte-Hélène" verleend worden.

Op 13 februari 1858 verduidelijkte de Gouverneur dat de Minister van Buitenlandse Zaken slechts collectieve lijsten verlangde, maar de betreffende personen moesten "une moralité notoire" genieten.

De bronzen medaille, ongeveer 51 mm hoog, vertoonde aan de ene kant de beeldenaar van Napoleon I in profiel met de woorden "NAPOLEON I EMPEREUR". Op de andere zijde

vinden we de volgende vermeldingen:

CAMPAGNES DE 1792 A 1815

A

SES

COMPAGNONS

DE GLOIRE

SA DERNIERE

PENSEE

STE.HELENE

5 MAI

1821

De onderscheiding werd in het knoopsgat gedragen aan een groen-rood lint. Samen met de onderscheiding ontving de titularis een genummerd brevet, getekend en afgeleverd door de grootkanselier van het Legioen van Eer. Deze eer viel 14.162 Belgen ten deel. Zij waren het restant van onze 175.000 jongens die in de legers van Napoleon gestreden hadden.

Deze erepenning kon niet postuum toegekend worden en kwam dus veel te laat voor de talrijke oudstrijders die in de periode 1815-1857 overleden waren.

Door het gemeentebestuur van Wachtebeke werd op 29 oktober 1857 een gedetailleerde lijst met daarop de namen van 27 oud-militairen overgemaakt. Zij bevatte naam en voornaam van de oud-soldaat, ouderdom, nationaliteit, dienstjaren en gegevens over het legerkorps.

a. Negentien oud-soldaten vinden we terug in de conscriptielijsten van Wachtebeke:

1. ALEXANDER Dominique (1789-1861).
Klas 1809 - soldaat.
1811-1814: 12ste bat de comp train d'équipage.
2. ALEXANDER Jacobus (1794-877).
Klas 1814 - soldaat verkenner.
1814-1815: 124ste régim. de ligne 6de comp.
3. ANDRIES Joseph Antoine (1784-1862).
Klas 1807 - soldaat.
1809-1814: ste régim. voltigeur 2de bat 4de comp.
4. DE BUIJSSCHERE Joseph (1787-1865).
Klas 1807 - soldaat.
1807-1814: 5de régim. Artil à cheval.
5. DE NEVE Joseph (1790-1863).
Klas 1810 - soldaat.
1810-1814: 100ste régim. infanterie de ligne.

6. DE ROUCK Pieter (1792-1859).
Klas 1812 - soldaat.
1812-1814: 1ste régim. grenadiers 12de bat 6de comp.
7. DE WILDE Joseph Daniel (1786-1867).
Klas 1806 - soldaat.
1808-1812: régim. de ..... 3de bat 4de comp.
8. DHAUWE Jean (1785-1866).
Klas XIV - korporaal.
1808-1814: 3de régim. de ligne 4de bat 3de comp.
9. GERRIS Jean (Overslag 1792-1884).
Klas 1812 - matroos.
1811-1814: 15de équipage de la marine.
10. HESTERS Joannes (1791-1876).
Klas 1811 - soldaat ambulancier.
1810-1814: 112de régim. 4de bat 4de Comp.
11. ROMBAUT Francies (Stekene 1794-1875).
Klas 1814 - soldaat.
1814-1815: 51ste régim. de ligne 3de bat 3de comp.
12. STEVENS Bruno (1784-1859).
Klas 1814 - soldaat.
1814-1815: voltigeur.
13. STOOPE Francies (1794-1862).
Klas 1814 - soldaat.
1813-1814: 112de régim. infanterie de comp 5de bat.
14. VAN EETVELDE Joannes Francies (1794- ...).
Klas 814 - soldaat.
1814-1815: 22ste régim. de ligne.
15. VAN ROMPU Joannes (1790-1867).
Klas 1810 - soldaat.
1810-1814: 70 régim. de ligne 1ste bat 1ste comp.
16. VERDURMEN Augustin (1792- ....).
Klas 1812 - matroos.
1811-1814: 0ste équipage de la marine.

17. VERLACKT Bernard (1786-1865).

Klas 1806 - soldaat.

1806-1813: 13de régiment infanterie de ligne 1ste Comp 4de bat.

18. VERPLANCKE Augustinus (1794-1874).

Klas 1814 - soldaat.

1813-1814: 51ste régim. de ligne 3de bat 1ste comp.

19. VERVAET Bernard (6-1866).

Klas 1806 - sergeant.

1806-1814: 13de régim. de ligne 3de comp grenadiers 3de bat.

b. Acht oud-soldaten vestigden zich na hun legerdienst in onze gemeente:

20. BAUWENS Bruno (Winkel 1789-1873).

1806-1814: 16de régim. infanterie de ligne fuselier 2de bat.

21. DE LANNOY Eugène (Moeskroen 1789-1859).

1813-1814: 6de régim. canonniers à cheval 1ste escadron.

22. NOTTE Joseph (Merelbeke 1791-1882).

1811-1814: 112ste régim. de ligne 3de bat 3de comp.

23. PARIJS Benigius (Waasmunster 1790-75).

1808-1814: 112ste régim. voltigeur 4de bat.

24. ROELANDT Livinus (Kluizen 1791-9).

1812-1814: 1ste régim. grenadiers 2de bat 2de comp.

25. STEVENS Jacques (Lochristi ....-1868).

1806-1814: 19de régim. de ligne 3de bat 5de comp.

26. VAN LOY Jean (Westdorpe 1791-1870).

1810-1814: "notoriété publique".

27. VERDURM Jean (Lokeren 1790-....).

1809-1814: marin port d'Anvers.

De gelauwerde Wachtebekenaren besloten zich te verenigen en kozen op 2 februari 1858 het volgende bestuur:

Voorzitter: De Buijsschere Joseph.

Ondervoorzitter: Stoop Francies.

Schatbewaarder: Parijs Benigius.

Secretaris: De Lannoy Eugène.

Vaandeldrager: De Rouck Pieter.
Bode: Stevens Bruno.

De vereniging nam een definitieve start op 14 februari 1858 toen het reglement aangenomen werd.

Het bijwonen van de begrafenis van een lid der vereniging was één van de manifestaties waarbij de oud-militairen naar buiten traden. Alle leden dienden zich behoorlijk te gedragen tegenover de andere: zij mochten geen godslasteringen uitbrengen of zedenkwetsende woorden uitspreken. Zij dienden bijzonder Godsdienst, Vorst en Vaderland te eerbiedigen.

Reglement der Maetschappij der oude wapenbroeders van het Fransche Keizerrijk, onder kenspreuk "De Napoleonisten".

Art. I

Den bureau bekent in den voorzitter, ondervoorzitter, schatmeester en secretaris door de Wapenbroeders te benoemen, welke benoeming zal zijn voor drij jaren, op het eijnde van deze drij jaren zullen de zelve kunnen ernoenmd. Bij overlijden van een lid van den bureau zal er zoo haest mogelijk een lid benoemd worden.

Art. II

Geene andere benoemingen zullen plaets hebben ten zij door de meerderheid van stemmen door de maetschappij.

Art. III

Heeft geen redenen van bestaen.

Art. IV

Den bureau stelt in eene algemeene bijeenkomst voor, indien zij oordeelt dat de maetschappij het toelaet om eenige sieraeden of andere noodwendigheden in vergaeding zal aen te koopen.

Art. V

Heeft geen redenen van bestaen.

Art. VI

Er wort eene behoorlijk houding verzogt, en zal bij alle bijeenkomsten er wort op boet van 20 centimen verboden te vloeken elkanderen te beschimpen of er bedronken binnen te treden, er zal bij erval 40 c betaeld worden.

Art. VII

Het staet vrij aen ieder lid zijne retributie 3,6, of 12 maenden bij voorschot te betaelen, nogtans staet ieder vrij alle maenden te betaelen. Wagtende tot na de drij maenden zullen zij niet meer als lid beschouwd worden en geen aanspraak hebben op de reeds gestorte gelden.

Art. VIII

Op den 5e mej van elk jaer zullen alle de leden der maetschappij vergaderen en eten, smorgens de mis bijwoonen en gezamentlijk een middagmael nemen indien de kas het toelaet.

Art. IX

Bij overlijden van eenen wapenbroeder zal er niemand regt hebben zijn aendeel terug te vraegen.

Art. X

Bij afsterven van een lid zullen alle de wapenbroeders, indien zij door geene zieklijkheid

belet zijn op boet van 50 c in de begraefenis tegenwoordig zijn, zij zullen in hun gewoon lokaal voor den eredienst vergaaderen om in goed order de begraefenis bij te wonen. Indien het afgestorven lid geene mis kan doen celebreren zal de maetschappij indien de kas het vermog het ten haere kosten doen celebreren.

Art. XI

Alle lid welk zijn burgerlijk regt verliest wort uijt de lijst geschrapt zonder dat hij aanspraek mag maken op zijn reeds gestort geld.

Art. XII

Indien de geldelijke toestand het vermog zal er zoo veel mogelijk voorzien worden in den onderhoud van een lid welk tot noodlijdenheijt zoude komen te vervallen.

Art. III

Elk lid word op eenen register aengeteeken, welke de op volgende processen verbaelen van ieder zetten zal behelzende ook de aengenomen reglementen.

Art. XIV

Zie art. X

Art. XV

Er zullen eerleden aenveerd en aengewerft worden welke aen het reglement niet zullen worden onderworpen zijn. Zij zullen 50 cent in de maend betaelen, dezemogen in het banket indien het plaets heeft tegenwoordig zijn.

Art. XVI

De eereteekens en rouwbanden zullen in het lokaal bewaerd worden in welk ieder lid ze zal aendoen en terug brengen naer elke gelegentheid op welke ze zij zullen gebruikt worden.

Art. XVII

Heeft geen redenen van bestaen.

Art. XVIII

Elk lid mag zig zijver en net aenkleeden volgens staet telkens dat er voor reden bijeenkomsten plaets hebben.

Art. XIX

De maetschappij zal door den voorzitter of bij afwezen door den ondervoorzitter bestuurd worden aen welken elke lid zig verplicht te gedraegen.

Art. XX

Indien er maereen lid meer overblijft van de maetschappij zal dezen zig bijvoegen den aldien bestaenden borgermeester en een lid van het aermbestuer om bij het overlijden van het leste lid alle de effecten welke er zouden kunnen bestaen ten voordeelen van den aermen der gemeente te verkoopen en het bestaend geld aen gezeijd aerm over te leveren.

Art. XXI

Geene verandering zal aen de bovenstande art mogen gebragt worden zonder de bestaende leden gehoort te hebben.

Ministère
de
l'Intérieur.

Bruxelles, le 7 Janvier 1858

Secrétaire-général.

Monsieur le Bourgmestre,

J'ai l'honneur de vous transmettre, en joins,
27 exemplaires de la médaille de St Kéleire, ainsi
que le brevet que je vous prie de faire remettre id
idem ad
messieurs

d'anciens militaires de l'Empire, qui habitent votre
Commune

En cas de décès du titulaire, veuillez, Monsieur le Bourgmestre,
renvoyer à mon Département, la médaille et le brevet qui lui
étaient destinés.

Pour le Ministre de l'Intérieur,
Le Secrétaire général,

E. Leroy

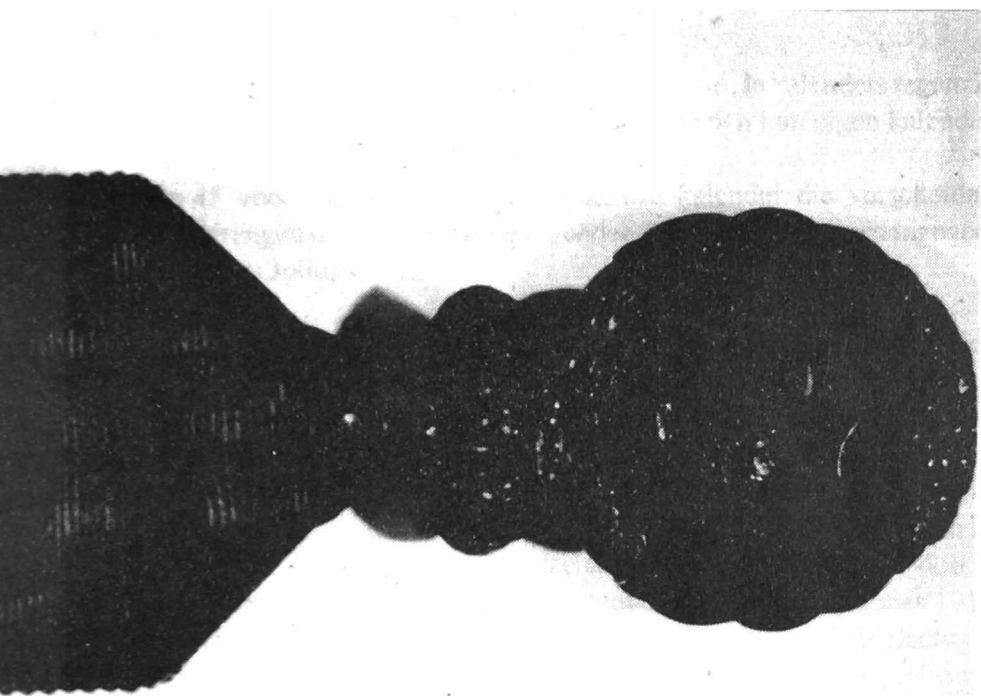
Et Monsieur le Bourgmestre de Wachtebeke

Liste nominative des habitans d'un moralité no-
toire de la commune de WACHTEBEKE qui a raison
de leur service dans les armées française entre
les années 1792 à 1815 ont obtenu la medaille
d'honneur dite de St helene institué par decret
de sa Majesté L'Empereur Napoleon III du 12 Aout
dernier.

Liste des saecens militaires commodes à l'habilité d'opérer
et qui ont droit à la médaille française de St Helène.

N°	Noms	Prénoms	Age	Notes	Années	Observations	
1	A. Sive	Joseph	67	Belge	1790	1790	1790
2	Arnaud	Arnaud	71	"	1791	1791	1791
3	Kilackh	Arnaud	71	"	1792	1792	1792
4	A. Lemaire	Engineer	69	"	1793	1793	1793
5	Arnaud	Arnaud	69	"	1794	1794	1794
6	Arnaud	Joseph Arnaud	70	"	1795	1795	1795
7	Arnaud	Arnaud	69	"	1796	1796	1796
8	Arnaud	Arnaud	63	"	1797	1797	1797
9	Arnaud	Arnaud	60	"	1798	1798	1798
10	Arnaud	Arnaud	63	"	1799	1799	1799
11	Arnaud	Arnaud	70	"	1800	1800	1800
12	Arnaud	Arnaud	63	"	1801	1801	1801
13	Arnaud	Arnaud	66	"	1802	1802	1802
14	Arnaud	Arnaud	66	"	1803	1803	1803
15	Arnaud	Arnaud	67	"	1804	1804	1804
16	Arnaud	Arnaud	67	"	1805	1805	1805
17	Arnaud	Arnaud	63	"	1806	1806	1806
18	Arnaud	Arnaud	71	"	1807	1807	1807
19	Arnaud	Arnaud	70	"	1808	1808	1808
20	Arnaud	Arnaud	67	"	1809	1809	1809
21	Arnaud	Arnaud	63	"	1810	1810	1810
22	Arnaud	Arnaud	77	"	1811	1811	1811
23	Arnaud	Arnaud	63	"	1812	1812	1812
24	Arnaud	Arnaud	67	"	1813	1813	1813
25	Arnaud	Arnaud	63	"	1814	1814	1814
26	Arnaud	Arnaud	67	"	1815	1815	1815
27	Arnaud	Arnaud	67	"	1816	1816	1816

fait à Wachtebeke le 29 Octobre 1871
L. B. Jong (ville)

Medaille de Sainte-Hélène (voorzijde)

Medaille de Sainte-Hélène (achterzijde)

© Kortrijk Stedelijk museum

© Gemeentekrediet „België onder het Frans bewind 1792-1815”, p. 258.

DEEL VI: BIJLAGEN

HOOFDSTUK I: De Republikeinse kalender

In de geschiedenis van de mensheid komen we verschillende kalenders tegen. Zo hadden de Babyloniërs, de Egyptenaren, de Grieken en de Romeinen hun eigen kalender.

In het jaar 45 voor Christus werd de Romeinse kalender die verscheidene gebreken vertoonde, vervangen door de Juliaanse kalender. Deze kalender werd ingevoerd onder het bewind van Gaius Julius Caesar.

In 1582 liet paus Gregorius XIII deze kalender hervormen omdat vastgesteld werd dat de Juliaanse kalender na al die eeuwen een achterstand van ongeveer 10 dagen op de werkelijke duur van het zonnejaar had opgelopen. De invoering van de Gregoriaanse kalender zou er in Vlaanderen voor zorgen dat men op 20 december 1582 ging slapen om de volgende morgen op 31 december 1582 wakker te worden. De protestantse landen weigerden lange tijd zich aan te passen. Engeland deed het pas in 1752, gevolgd door Zweden in 1753. In de Sovjetunie werd de Gregoriaanse kalender slechts in 1918 ingevoerd door na 1 januari 14 januari te schrijven. Daardoor wordt de oktoberrevolutie (25 oktober 1917 volgens de Juliaanse kalender) altijd op 7 november (Gregoriaanse kalender) herdacht.

Dichter bij ons kregen we echter een groter probleem voor de voeten geschoven toen de pas opgerichte Franse republiek uitpakte met een ganse reeks hervormingen. Op 24 november 1793 stemde de Franse Nationale Conventie de invoering van de “ère de la république” en het in gebruik nemen van de republikeinse kalender met terugwerkende kracht vanaf 22 september 1792. Deze kalender zou in voege blijven tot 1 januari 1806, toen teruggegrepen werd naar de Gregoriaanse kalender die wij vandaag nog steeds hanteren.

Deze jaartelling, gaande van het jaar I tot het jaar XIV van de Franse republiek, zag er helemaal anders uit dan de Gregoriaanse. De twaalf maanden van het jaar werden ingedeeld in elk drie “decades”, periodes van tien dagen, namelijk: Primidi - Duodi - Tridi - Quartidi - Quintidi - Sextidi - Septidi - Octidi - Nonidi en Decadi . Deze laatste was een rustdag.

Op het einde van het jaar had men dus 5 dagen over die als feestdagen beschouwd werden en gewijd waren aan respectievelijk de deugd, het genie, de arbeid, de opinie en de beloning. Aanvankelijk werden deze dagen “sans-culottides” genoemd, later “jours complémentaires”. In een schrikkel jaar viel natuurlijk een zesde “ jour complémentaire “ die als feestdag van de Revolutie een bijkomende vrije dag was . Elke periode van 4 jaar werd een “Franciade” genoemd.

De namen van de republikeinse maanden werden bedacht door Philippe Fabre d’Eglantine, een toneelschrijver en politicus. Hij gaf de 12 maanden volgende namen die per seizoen gegroepeerd, telkens een gelijkkluidende uitgang hebben:

Herfst

vendémiaire : wijnmaand
brumaire : nevelmaand
frimaire : vorstmaand

Winter

nivôse : sneeuwmaand
pluvôse : regenmaand
ventôse : windmaand

Lente

germinal : kiemmaand
floréal : bloemmaand
prairial : weidemaand

Zomer

messidor : oogstmaand
thermidor : gloeimaand
fructidor : fruitmaand

In opvolging van de christelijke kalender hadden ook de Fransen behoefte om elke dag iets te vieren. Maar aan godsdienst en heiligen hadden onze bezetters een grote hekel. Zo zien we dat de Fransen een beroep deden op dieren, bomen, planten, kruiden, grondstoffen, gereedschappen, enz. Zo vierde men de 10e, 20e en 30e dag van de maand een voorwerp en de 5e, 15e en 25e dag werd telkens voorbehouden aan de verheerlijking van een dier.

Tabel IIIa

Vendémiaire of Wijnmaand	Brumaire of Nevelmaand	Frimaire of Vorstmaand	Nivôse of Sneeuwmaand
1e Maand	2e Maand	3e Maand	4e Maand
1 Druif	1 Appel	1 Witte wortels	1 Turf
2 Safran	2 Selder	2 Raapkool	2 Steenkolen
3 Castanie	3 Peer	3 Wilde suikerij	3 Jodenlijm
4 Tijdeloos	4 Bitteraef (biet)	4 Mispel	4 Solfer
5 Peerd	5 Gans	5 Zwijn	5 Hond
6 Balsamine	6 Zonnebloem	6 Roode bijvoet	6 Lave
7 Peeën	7 Vijg	7 Bloemkool	7 Steenolie
8 Amarante	8 Schorseneer	8 Honig	8 Mesthoop
9 Pastenaken	9 Lotusbloem	9 Geneverbes	9 Salpeter
10 KUIP	10 PLOEG	10 HOUWEEL	10 VLEGEL
11 Aardappel	11 Lekkerbeet	11 Wit was	11 Harde steen
12 Onsterfelijk	12 Kornelleboom	12 Ramenast	12 Potaarde
13 Duivelsbrood	13 Aardpeer	13 Cederhout	13 Schalie
14 Reseda	14 Endivie	14 Delenboom	14 Zavelsteen
15 Ezel	15 Kalkoen	15 Wilde geit	15 Konijn
16 Herfstbloem	16 Suikerijpeeën	16 Zeeriet	16 Kei
17 Pompoen	17 Waterkers	17 Cypressenboom	17 Kleem
18 Boekweit	18 Netels	18 Veilboom	18 Kalksteen
19 Zonnebloem	19 Grenade	19 Zevenboom	19 Marmer
20 Wijnpers	20 EGGE	20 RIEK	20 WAN
21 KEMP	21 Lavendelkruid	21 Suikerriet	21 Plaastersteen
22 Perzik	22 Olijf	22 Heide	22 Zout
23 Raap	23 Meekrab	23 Riet	23 IJzer
24 Granaatkern	24 Oranjeappel	24 Hofzuring	24 Koper
25 Os	25 Fesant	25 Krekel	25 Kat
26 Perziekboom	26 Pimpernoot	26 Pijnappel	26 Tin
27 Piment	27 Makbies	27 Kurkhout	27 Lood
28 Liefde-appel	28 Kweeë	28 Truifel	28 Similor
29 Gerste	29 Sorbenboom	29 Olijfboom	29 Kwilzilver
30 TON	30 ROLSTOK	30 SCHUPPE	30 ZEEFT

Tabel IIIb

Pluviöse of Regenmaand	Ventöse of Windmaand	Germinal of Kiemmaand	Floral of Bloemmaand
5e Maand	6e Maand	7e Maand	8e Maand
1 Lauwerierboel	1 Weversblad	1 Sleutelbloem	1 Roos
2 Most	2 Kornoliebezie	2 Booghout	2 Eik
3 Kaeskenskruid	3 Violier	3 Aspergis	3 Varenkruid
4 Sneeuwworm	4 Keelkruid	4 Tulp	4 Haagdoorn
5 Stier	5 Bok	5 Hinne	5 Nachtegaal
6 Lauwerierboom	6 Peerdensurkel	6 Beete	6 Akeleibloem
7 Menie	7 Heester	7 Berkenboom	7 Meibloem
8 Mezerden	8 Violette	8 Jonkiel	8 Paddebrood
9 Populier	9 Klein wild verken	9 Elsenboom	9 Melkbloem
10 BIJL	10 SPADE	10 GRIFFELIJZER	10 RAKE
11 Nieskruid	11 Narcissusplant	11 Lichtmaeye	11 Rubarber
12 Hanenkam	12 Olmenboom	12 Jokboom	12 Klavergroen
13 Lauwerier	13 Duivekervel	13 Kampernoelie	13 Goudstok
14 Hazelaar	14 Veilblad	14 Bukkenboom	14 Kemelkruid
15 Koei	15 Geit	15 Bie	15 Zijdeworm
16 Wilde seve	16 Spinaadje	16 Lataauwe	16 Wielwortel
17 Boommost	17 Goudbloem	17 Lorkenboom	17 Pimpernelle
18 Spaansch hout	18 Schoon-bij-nacht	18 Scheerling	18 Korfkenskruid
19 Longerkruid	19 Kervel	19 Radijs	19 Melde
20 SIKKEL	20 LIJN	20 BIEKORF	20 WIEDIJZER
21 Wilde seneve	21 Alruin	21 Balsemboom	21 Lichtroode bloem
22 Wijngaardstok	22 Pierserselie	22 Kropsalaade	22 Bakkruid
23 Honstand	23 Lepelblad	23 Kastanjeboom	23 Bemaadje
24 Slijpkruid	24 Witte Maedelief	24 Rattekruid	24 Valeriaankruid
25 Haes	25 Toniijn	25 Duive	25 Karpel
26 Geneeskruid	26 Leeuwentand	26 Lilas	26 Papenhout
27 Notelaar	27 Boschbeziën	27 Anemoon	27 Bislook
28 Ertveldblad	28 Steenruite	28 Pensebloem	28 Ossentong
29 Goudwortel	29 Esschenboom	29 Myrtus	29 Mostaardzaad
30 SLEDE	30 PLANTER	30 GRIFFELMES	30 SCHAAPSLEPEL

Tabel IIIc

Prairial of Weidemaand	Messidor of Oogstmaand	Thermidor of Gloeimaand	Fructidor of Fruitmaand
9e Maand	10e Maand	11e Maand	12e Maand
1 Kanariezaad	1 Rogge	1 Spelte	1 Pruim
2 Wilde lelie	2 Haver	2 Wolle kruid	2 Birszaad
3 Klaver	3 Ajuin	3 Meloen	3 Eenhoornkruid
4 Engelwortel	4 Eerepruis	4 Onkruid	4 Herfstgerst
5 Endvogel	5 Muilezel	5 Ram	5 Zalm
6 Limoenkruid	6 Roozemarijn	6 Peerdensteert	6 Winterroos
7 Hoeikaas	7 Komkommer	7 Bijvoet	7 Gerstekern
8 Oraniebloem	8 Charlot	8 Wilde safraan	8 Galnoot
9 Wilde tijm	9 Alsem	9 Moerbezie	9 Zoethout
10 ZEISEN	10 SNOEISCHAER	10 GIETER	10 LEEDER
11 Aardbezie	11 Koriander	11 Panikkoorn	11 Watermeloen
12 Betonie	12 Artichok	12 Zonnekruid	12 Venkel
13 Erwtten	13 Giroffelbloem	13 Abrikoos	13 Wijndoorn
14 Acacia	14 Lavendelbloem	14 Basilicum	14 Noot
15 Kwakkel	15 Jonge stier	15 Schaap	15 Forelle
16 Potbloem	16 Tabak	16 Maluwe	16 Citroen
17 Vlierbloem	17 Aardbei	17 Vlas	17 Distel
18 Heulbloem	18 Gerst	18 Amandel	18 Wilde pruim
19 Linden	19 Kriek	19 Gentiana	19 Indische potbloem
20 VORK	20 WARANDE	20 LUIS	20 RUGGEKORF
21 Koornbloem	21 Munte	21 Everwortel	21 Wilde roos
22 Kamillebloem	22 Kornijn	22 Kapperboom	22 Hazelnoot
23 Geitenblad	23 Roomsche boon	23 Linzen	23 Hoppe
24 Melkkruid	24 Donderblad	24 Elzenblad	24 Gerstenzaad
25 Tinke (visch)	25 Afrikaanse Hinne	25 Otter	25 Kreeft
26 Jasmijn	26 Savie	26 Myrthe	26 Zure oranie
27 IJzerkruid	27 Look	27 Koolzaad	27 Gulde roede
28 Tijm	28 Vitse	28 Vijgeboom	28 Turksch koren
29 Pioen	29 Koorn	29 Katoen	29 Wilde kastanje
30 WAGEN	30 SCHALMIJ	30 MOLEN	30 KORF

CONCORDANTIETABEL

Elk republikeins jaar begon dus in de herfst, met name op 1 vendémiaire en eindigde de 5e of 6e complémentaire. Om republikeinse dateringen vlot om te zetten in Gregoriaanse is het onontbeerlijk te beschikken over een concordantietabel, zoniet komt er heel wat rekenwerk bij kijken. Men dient er steeds op te letten dat elke republikeinse maand 30 dagen telde. De republikeinse jaren III, VII en XI waren schrikkeljaren en telden dus 6 aanvullende dagen.

Tabel IV

Jaar van de republiek	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	
		1792	1793	1794	1795	1796	1797	1798	1799	1800	1801	1802	1803	1804	1805
I vendémiaire	september	22	22	22	23	22	22	22	23	23	23	23	23	24	23
I brumaire	oktober	22	22	22	23	22	22	22	23	23	23	23	23	24	23
I frimaire	november	21	21	21	22	21	21	21	22	22	22	22	22	23	22
I nivôse	december	21	21	21	22	21	21	21	22	22	22	22	22	23	22
		1793	1794	1795	1796	1797	1798	1799	1800	1801	1802	1803	1804	1805	1806
I pluviôse	januari	20	20	20	21	20	20	20	21	21	21	21	21	22	21
I ventôse	februari	19	19	19	20	19	19	19	20	20	20	20	20	21	20
I germinal	maart	21	21	21	21	21	21	21	22	22	22	22	22	22	22
I floréal	april	20	20	20	20	20	20	20	21	21	21	21	21	21	21
I prairial	mei	20	20	20	20	20	20	20	21	21	21	21	21	21	21
I messidor	juni	19	19	19	19	19	19	19	20	20	20	20	20	20	20
I thermidor	juli	19	19	19	19	19	19	19	20	20	20	20	20	20	20
I fructidor	augustus	18	18	18	18	18	18	18	19	19	19	19	19	19	19
I complémentaire	september	17	17	17	17	17	17	17	18	18	18	18	18	18	18
5 complémentaire	september	21	21	21	21	21	21	21	22	22	22	22	22	22	22
6 complémentaire	september														23
															22

HOOFDSTUK II: Verslag Loting van jaar VII.

Gemeentearchief Wachtebeke, ongeklasseerd.

Actum binnen de commune van Wagebeke den 10 floreal 7 jaer der (29 april 1799) republique ter vergaederinge van den agent adjoint municipael benevens menigvuldige gemeijntenaeren der zelve commune.

Ten voornoemden daege exhibeerde den agent de nominative lijste der ingeschrevene van de tweede tot ende met de vijfde classe inclus, der concrits militaire, nademael dan of wan gedaen het nominal appel en reappel alsmede behoorlijk gediesensieert is gebleken dat gemelde lijste is gebleken dat de selve tachtig personen, dewelke deel mosten maeken van de Lottinge tot het completeren den nomber van vierentwintig mannen, de gonne voor het contingent deser commune, moesten geleverd worden, ingevolge de Repartitie geformeert door de municipale administratie van 't canton van Loochristij den 8 floreal lest.

Den agent legt ook over de lijste der gonne die zig in conformiteit van de wet binnen den bepaelden tijd hebben laeten inschrijven dewelke agtervolgen dezelve te weten die der vierde en vijfde classe absolutelijk buijten de lottinge moeten vallen gemelde lijste gediscusieert zijnde is door alle de present sijnde Borgers aengenomen.

Den Agent doet andermael het appel van alle de concrits . Den borger Cathelij n observeert dat Joannes Ludovicus van Giseghem fs Jan Frans et Barbara de Vos in de lijste overgeleverd door den secretaris der municipaele administratie van dit canton niet begrepen en is. Den agent benevens den adjoint zouden hem Lieden Champetre ten huijse van dito van Giseghem tot het overbrengen sijn Extract Baptisairs Den zelve daer aen voldoende geeft hij over aen den Agent waer bij evidentelijk blijkt dat hij geboren is binnen de commune van wagebeke den

.....
gevolgentlijk concrits van de .. classe, eenen der present zijnde borgers met naemen Joannes Hesters doet den agent reflecteren dat Macharius Lippens soone van Judocus et van Joosine Salomon gebortig en woonachtig binnen de commune van wagebeke ook op de aen hem overgeleverde lijste niet en is gebragt, den adjoint deser commune vraegt aen de present zijnde borgers of hij Macharius Lippens nog in leven is en men antwoordt bij differente stemmen dat hij zig tot als nog bevindt ten huijze van sijn moeder. Den Agent uit doen van het reappel der nomminale lijste van de concrits uitroepende den naem van Joannes Baptista Missegers fils Jan et Marie Françoise Braemt oud 21 jaer en 8 maanden seggende dat hij reeds onder de vaendels der republique diende, Den Borger Cathelij n het woord nemende doet hem observeren dat zulkx geschieden conde maer dat het bij bewijs diende te blijken dat hij Misseghers misschien niet wijd van hier en was. Den agent dede hem bemerken dat het wel waer was daer van geene vallide blijkens te conen geven. Nemaer dat hem enkelijk door den commissaris van oorlog tot Metz het adres van gemelden Missegers was toegecomen en is hij Missegers door de toestemminge van alle de present zijnde Borgers gesteld in de lijste der mede gelotte.

Comende uit doen van het reappel aen den naem van Jan Frans van Megroot fs Francies et Joanna van Baere den agent en adjoint observeren dat hij reeds in .. viteijt van dienst onder de Republique is, eenen der present sijnde Borgers doet gedenken dat staende het van hem van Megroot soo men blijkt als van Joannes Baptista Missegers te dienen onder de republique siestineert dat hij van Megroot zal geplaeft worden in de lijst om benevens de ander het lot te onderstaen.

Er wierd ook te kennen gegeven door eenige der present sijnde Borgers dat differente ingeschrevene en gebortig deser commune woonen binnen ander communen ressorterende onder cantons in dependent van het gonne van Loochristij. Den agent en zijne adjoint doen zien dat alle de gonne geboren binnen de commune van wagtebeke moeten deel maeken der lottinge het welke aldus aen de present sijnde Borgers is vorengesteld en aengenomen.

Men procedeert tot het formeren de billietten inhoudende den naem van ider der concrits. Den agent vraege aen de present zijnde Borgers dat den borger Jacques van Holle viseert alle de billietten, een igelijk stemt daer in mee en laet den Borger Belval gendarme en gestationeert tot Lockeren te leggen alle de billietten der concrits naer oproepinge in eene dooze op te procederen tot de lottinge van het aangewesen deel dezer commune. Den agent benevens zijnen adjoint itteratovelijk aen de present zijnde Borgers bij diffrente reprises vraegende of er imand zig tegen de te doen lottinge wilde opposeren. Niemand daer op sprekende heeft hij genoemden Belval op het verzoek der omstaenders sig getransporteerd aenden boom der vrijheijdt met hem hebbende de doose waer in door hem als voorseijt alle de lotten gesteken waeren, eer men voorts procedeert tot de trekinge men vraegt nog of er imand der omstaenders daer ontrent iets tobserveren hadde. Niemand opposeerd zig, den gendarme Belval keerd de doose menigvuldigmael men vraegd Francies Boddardt inwoonder van alhier oud seven jaeren tot het trecken de billietten tot den number van vierentwintig.

De present sijnde Borgers..... teren hem en het resultat is dat de volgende Borgers sijn getrocken te weten

1. Petrus Frans Gillis fs Pieter et Judoca Lammens
2. Jan Louis van Giseghem fs Joannes et Barbara De vos
3. Judocus De Neve fs Cornelis et Anna marie Gillis
4. Petrus Jacobus Gijzel fs Cornelis et Catharina Bogaerd
5. Jan Frans Megroot fs Francies et Joanna Van Laere
6. Louis Walbregt fs Pieter et Joanna marie De Waele
7. Pieter Frans De Baerdemaeker fs Jan bte et Marie catherina Heirwege(*) (lees: De Vrieze Petronelle)
8. Jan Bte De Roover fs Laurent et Marie catherina Heirwege
9. Josephus Gijzel fs Pieter et Judoca Lammens
10. Donatus Vande Winkel f s Adriaen et Petronella Vande Slijke
11. Livinus Audenaerde fs Pieter et Marie judoca De Vermie
12. Jacobus Van Laere fs Pieter et Angelina Van Poecke
13. Pieter Frans Vlieggers fs Jan et Coleta thesisia Himschoot
14. Frans De Pauw fs Pieter et Petronella Heirman
15. Jan Temmerman fs Pieter et Joanna marie De Roose

16. Jan Bte Antheunis fs Jan et Joanna marie Heijndrixx
17. Emanuel Van Bastelaere fs Lucas et Joanna Kips
18. Joannes Block fs Jacques et Therese D'hooghe
19. Pieter Persijn fs Judocus et Aldegonde therese Van Acker
20. Frans Van Waes fs Jan et Joanna marie De Bruijne
21. Augustinus Vande Calseijde fs Jan et Livina Gijssel
22. Jacobus De Caluwe fs Livinus et Livina marie Baeke
23. Liven Jan Van Doosselaer fs Andries et Petronella Standaert
24. Eguidius Landuijt fs Frans cornelis et Livina marie De Caluwe

Dit resultat der lottinge aldus gedecedeert sijnde ende den naem der gelotte Borgers over luidt door den agent uijtgeroepen sijnde heeft een ider sig daer in vergenoegd onder het lang duerig roepen van Vive de Republique, actum date als boven.

P.B.Van Waesberghe

Allem brünnede Commune der
Weytliche der Republik der
Republique der Republique der
die eigent' inderpointe municipales
Conseils municipales der
Commune der Commune

Leudvornvondend' Dagen Ende der die eigent'
denominatid' bylle der Republik der
tot endem' der bylle der Republik, der
Militaire, Nademul' der was guden' het
Nominel' app'el en app'el ab' med' behovslyt
guden' sicut in' gub'ken det gemelde bylle
in' gub'ken det de selve p'ning' sicut
sp'nsoren, der selve det ind'le m'ken
van de Ertieny' het het kompetere den number
den konstituenten' M'nnen, de gemelde det
fortyget' det Commune, inder' Eledent
worden, p'nglye de Repartitie g'formert d'or
d' municipal' admin' g'rtie der' p'nsoren
Eov'ndy' den 8. p'nsoren list,

Die eigent' det och v'et de bylle der gemelde
de bylle p'nsoren' van det det Commune den bylle
lyt' gub'ken bylle p'nsoren' der selve ag'rdage
de selve det det det det det det det det
ab' solulelyt' bylle de det det det det
gemelde bylle g'nd' sicut bylle is det alle
p'nsoren' sicut sicut ang'nom'.

Den bylle det det det det app'el van alle
de det det det det det det det det
p'nsoren' det det det det det det det det

A. Barbara de Vos in de ^{de} Lyde overgeleidert
door den Secretaris der municipale Administratie
Nau dit (Canton) thiet begrepen in de. Den eigent
Commissie den wijnt frauden van Sweden
Champhra ten huys van die Van gilephora
tot het overbrengen van. (Plaat) S. (Hof) de
Den kelven Vaux een veldvende geeft by over een
den sijnt waer by eridenselicht blyft dat by
geboren is binnen de gemeente van Wagelike die

gevolgelyk. conuill. van de (Oll) de, een
dat preclut in de tuit wimen. Comuill. hield
Doet den eigent te sjeleem. dat machinier. Lijpans
Soone van Gudouit at van Goodine Salomon geborling
willidokaglyc binnen. Comuill. van Wagelike
ook op de een sjele overgeleide. Lyde sjele en
gebragt. Den wijnt. deset Comuill. Hoopt over
De sjele van de sjele van sjele machinier. Lijpans
weg in Lyde is, een meert woord. by die sjele
Comuill. dat by sjele tot als weg bediend ten tuit
van sjele in de sjele

Den sjele met documenten. Sjele. der Comuill.
Lyde van de Comuill. in sjele der sjele van
sjele van Comuill. in sjele. sjele. sjele. sjele
sjele van sjele en sjele. sjele. sjele. sjele
sjele. dat by sjele in de sjele der
Republieke sjele. Den sjele. sjele. sjele
woord. sjele. dat sjele sjele. sjele. sjele
geschiedde sjele. sjele. dat by sjele sjele
te sjele. dat by sjele sjele. sjele. sjele
van sjele in sjele. Den sjele. sjele. sjele
dat by sjele sjele. sjele. sjele. sjele

in staat den Pringel (Delict quidam)
 gestationen tot Leithenij te seggen alle
 De Dillatten (des Conrict) want gooying
 Nu een Dootte op te procederen tot de Colling
 ^{op het}
 tot aengomene deel deker Commune, Doucepus
 Grolman thymen c'priet f'lexand'el'g' aende
 Sacrat v'ijnde Gorgel (by diffentele Repreidij)
 N'eynde of et t'nuand h'ig legu de te doou
 Dillinge) wild' oppo'te'ey, Niemand daer of
 Sprikende wees by v'ijndende Delict of het
 Verboet der om't'ander' s'gebru'p'ot'ie'ed aende
 Coorn der N'eynde) met hem liebbende de Doot
 w'et in door hem ala voort'op alle de L'olice
 g'ulliken waeruy, et inu'voort' procedert tot
 tot Debru'kinge met N'eyt w'ey of et t'nuand
 der om't'ander' deet intrent in A'eb'arere
 k'udele, Niemand oppo'te'ed h'ig, deo'quidam
 Delict N'eend de doose a'ny'g'ot'ie'ey. N'ant
 men n'eyde. f'ran'c'is P'od'and' f'urdo'ndes
 van alhier end de'au' f'ac'ren tot het be't'ien de
 Dillatten, tot de'ey' d'omb'it' van K'ax' a'nd'el'ic'ey
 de' p'ro'ced' d'ijnde s' d'or' g'ere' a'ny'p't'ie' en h'ig' h'e'm
 en het be't'el'ut in deet de' v'ol'g'ende' G'orgel
 h'ig' g'et'w'et'en be't'el'ut

N. L.

2

3

4

Petrus Jansen gillis f'p't et p'ro'cur' Dammene
 Jan van der Spinghem f'p'ro'cur' et Barbara
 de'not'
 Judocus de'not' f'p'ro'cur' et annamaria gillis
 Petrus Jansen gillis f'p'ro'cur' et Catharina
 de'not'

5. Jean freres Margriet f. Jeanne et. Jeanne Van Saure
6. David Willebrigt f. Pieter et. Jeanne marie De Waele
7. Pieter frans De Boire, domine Red. f. f. pub. et. marie Catharina Kierdey
8. Jean Dr. De Boire. f. Laurent et. marie Catharina Jirawey
9. Jolietrus gysel f. f. et. Judoca Lammert
10. Donatus Van De Walle f. Adriaen et. Cebromella van De Nette
11. Edwinus Schuurman f. f. et. marie. Susbia De Vennip
12. Jacobus Van Saure f. f. et. angelina van poethe
13. Pi. frans Higerk f. Jan et. Joleta Theresia Hinsholt
14. frans De pennis f. f. et. petronella Jirawey
15. Jan Kimmernoy f. f. et. Jeanne marie Deroot
16. Jan G. veltman f. Jan et. Jeanne marie Geydenity
17. Emmanuel van Castelle f. f. et. Jeanne Kip
18. frans Ploek f. f. et. Jorda Dhooghe
19. Pieter Persyn f. f. et. aldegunde Theresia van N. hat
20. frans van Dier f. f. et. Jeanne marie de bruyt

27 Augustinus Van der Sluis f. Jan et Lidine
Gysel

28 Jacobus de Salvo f. D. et Lidine mini boeke

29 Simon van Dooselaer f. Rudier et Petronella
Stuudert

34 Equidius Dauduyt f. Franc Cornelis et Lidine
Mogge de pulum

Des Resultats des loizings აღიუგედეცესი სჳდე
ეინი ბენ. სამი. აღიუგედეცესი სჳდე
დოთ დან აგუს. აიგედეცესი სჳდე
დერ სჳდეცესი სჳდე აიგედეცესი სჳდე
დურეი. პროპაიანი სჳდე დე რეპუბლიკა. აღიუგედეცესი
დოთ აღიუგედეცესი სჳდე
J. P. Van Waasberghe

HOOFDSTUK III: Oproepingsbrief lichte 1809.

Gemeentearchief Wachtebeke, ongeklasseerd.

den 30 November 1807.

DEN MEYER dr Commune
van Wachtebeke

Aen Francois Van Assel Conscrit van de classe van het jaer 1809.

Ik berigt u, Mynheer, dat, ingevolgt de schikkingen van het Besluit van Mr. den Prefect, in daete 24 dezer maend, gy u moet presenteeren aen de Meyerye, te rekenen met de daete dezer tot den 10 der toekomende maend december, om er gemeten te worden, en er te verklaeren uwe naemen, voornaemen, beroep, plaets en tydstop uwer geboorte; de naemen van uwe vader en moeder en hun beroep; en by gebrek door u van te voldoen aen deze verpligting, gy verklaert zult worden als zynde den eersten om op te trekken.

Ik berigt u ter zelve tyd, dat indien gy eenige gebreken hebt, die u in het geval stellen van de afmattingen van den oorlog niet te kunnen verdraegen, gy de zelve moet verklaeren aen Mynheer den Onder-Prefect, ten tyde der onderzoeking der Conscrits door den Onder-Prefect. Het tydstop van die onderzoeking is nog niet vastgesteld; alswanneer zy plaets zal hebben, zult gy'er van verwittigt worden; maer in afwagting raed ik u van u te bezorgen de stukken die gy zoude noodig dunken te hebben om te bewaerheden van uw recht en te genieten de uytzonderingen vastgesteld door den artikel 18 van het Keyzerlyk Decreet van den 8 fructidor jaer 13. Ingevolgt die uytzondereingen mag aen het eynde van den dépot geplaatst worden, indien hy zulks vereyscht.

Ten eerste, den Conscrit die eenen broeder heeft tegenwoordig deelmaekende als Conscrit, van het actief leger, of gestorven zynde in het leger;

Ten tweeden, den genen die een eenig kind is van eene vrouw alsnu weduwe;

Ten derden, den genen die den oudsten is der vader- en moederlooze weezen, ten getalle van dry ten minsten, hy daer onder begrepen;

Ten vierden, den genen wiens broeder van de zelve classe zynde, eenen numero heeft minder als den zynene; indien diën broeder niet gereformeerd word, en indien hy ham tot zyne bestemming begeeft;

Ten vyfden, den genen wiens vader bestaen moet met zyn handwerk, en die den ouderdom van 71 jaeren bereykt heeft;

Ten zesden, den genen wiens moeder weduwe en 71 jaeren oud zynde, bestaen moet met haer handwerk.

De stukken die moeten overgeleverd worden ten tyde der onderzoeking by den Onder-Prefect of den gedelegeerden, zyn:

Voor den conscrit die zig in het eerste geval van uytzondering bevind, Ten eersten een certificaet van den Raed van bestiering van het Regiment, dat bewyst dat zynen broeder tegenwoordig is in het corps (dat certificaet en vermag niet meer als dry maenden date te hebben). Indien zynen broeder onder dienst gestorven is, er zal gesuppleert worden aen het certificaet van tegenwoordigheyd met den dood-brief.

Ten tweeden eene verklaering van den Meyer, inhoudende dat den soldaet tegenwoordig onder de vaendels, of dood onder dienst, broeder is van den conscrit; dat hy hem onder dienst vervoegt heeft, dat Conscriet, en niet als replaçant of vrijwilligen, en dat hy geenen broeder heeft die om die reden aen het eynde van den depôt geplaetst is geweest.

Den conscrit die zig bevind in een der andere gevallen van uytzondering, is gehouden eene declaratie over te leveren van dry Vaders van familie, konnende lezen en schryven, die het geval bevestigen. Deze verklaering zal gelegaliseert worden door den Meyer, die bovendien den inhoud der verklaringsen al bewaerheden.

Ik geef u deze schikkingen te kenne, om dat in gevalle gy te reclameren hadde, de toepassing der uytzonderingen vastgesteld by Decreet van den 8 fructidore jaer 13, gy u de justificative stukken zoude kunnen bezorgen, en om dat gy niet en zoude moeten bybrengen, dat gy niet geweten hebt wat er u te doen stond.

Ik voorkome u voorders, dat indien gy te reclameren hebt voor gebreken, gy voor die oorzaak geene stukken en moet overhandigen; gy zult mondelings aen den Onder-Prefect uwe gebreken te kennen geven, en den Onder-Prefect als ook den Raed van recrutement zullen uyt spreken op de onderzoeking die zal gebeuren van uwen persoon, en niet ingevolge de verklaringsen der Geneesheeren. Het is gevolgendlyk onnoodig u de zelve te bezorgen.

IK GROETE U.